

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน
สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

นางกรวิกา ฉินนานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

DEVELOPMENT OF A THEORY-BASED EVALUATION CHECKLIST FOR SCHOOL
CURRICULUM EVALUATION

Mrs. Kornwika Chinnanon

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement and
Evaluation

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎี
	เป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา
โดย	นางกรวิกา ฉินนานนท์
สาขาวิชา	การวัดและประเมินผลการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตั้งธนกานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์)

กรวิภา ฉินนานนท์ : การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา. (DEVELOPMENT OF A THEORY-BASED EVALUATION CHECKLIST FOR SCHOOL CURRICULUM EVALUATION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร.สุวิมล ว่องวาณิช, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รศ. ดร.ศิริเดช สุชีวะ, 210 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) เพื่อตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะแรก เป็นการสร้างทฤษฎีโปรแกรมโดยใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์จากครูและผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน และการประชุมกลุ่มกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ระยะที่สอง การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยกำหนดตัวบ่งชี้ จุดตรวจสอบ และเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น และตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน และระยะที่สาม การนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้กับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติภาคบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการประเมินหลักสูตรได้นำใช้ในการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมเพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

2. แบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มีจุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุดตรวจสอบตามกระบวนการ 3 ด้าน และจุดตรวจสอบย่อย จำนวน 17 จุดตรวจสอบ แต่ละจุดตรวจสอบย่อยมีรายการตรวจสอบจุดตรวจสอบจำนวน 5 ข้อรายการ รวม 85 ข้อรายการ แบบตรวจสอบรายการประเมินมีคุณภาพเหมาะสม พิสัยของดัชนี IOC มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 และความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในมีค่าระหว่าง 0.37 - 0.74

3. ครูผู้ใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินเห็นว่าแบบตรวจสอบรายการมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ในระดับมาก ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทำได้ง่ายขึ้น ให้ข้อมูลที่ชี้จุดแข็งจุดอ่อนในการพัฒนาหลักสูตรหลังได้ข้อมูลป้อนกลับจากการใช้แบบตรวจสอบรายการครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำหลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมขึ้น นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรสถานศึกษา

ภาควิชา	วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต .....
สาขาวิชา	การวัดและประเมินผลการศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....
ปีการศึกษา	2556	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

5184203427 : MAJOR EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION

KEYWORDS: CHECKLIST/CHECKLIST TO ASSESS SCHOOL CURRICULUM

KORNWIKA CHINNANON: DEVELOPMENT OF A THEORY-BASED EVALUATION CHECKLIST FOR SCHOOL CURRICULUM EVALUATION. ADVISOR: PROF. SUWIMON WONGWANICH, Ph.D., CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRIDEJ SUJIVA, 210 pp.

This research had three objectives: 1) to develop a program theory for school curriculum evaluation checklists based on theory-based evaluation approach, 2) to construct and test the quality of the evaluation checklists derived from the developed program theory, and 3) to examine the results of the implementation of school curriculum evaluation checklists in school. The study was divided into 3 phases. The first phase was the development of the program theory for school curriculum evaluation using document analysis, interviewing with 10 school teachers and administrators, and conducting a focus group with 10 experts in the field of curriculum evaluation. The second phase was the development of indicators, checkpoints, and criteria for curriculum evaluation checklists and tested content validities and internal consistency reliabilities of the evaluation checklists. The third phase was the examination of the results of evaluation checklists implementation with 4 selected schools different in school size. The research instruments were a questionnaire, interview guides, and record forms. Data were analyzed through descriptive statistics and con analysis.

Research findings were as follows:

1. The approach of curriculum evaluation process used for developing the program theory consisted of 3 aspects: curriculum development, curriculum implementation, and curriculum evaluation.

2. Based on the developed program theory, school curriculum evaluation checklists consisted of 3 sets of checkpoints based on the 3 aspects of curriculum evaluation process, and 17 sub-checkpoints. Each sub-checkpoint consisted of 5 items, totally 85 items in the evaluation checklists. The qualities of the evaluation checklists were appropriate. The ranges of the IOC of the checklists were between 0.80-1.00, and the internal consistency reliabilities were between 0.37-0.74.

3. Teachers who used the school curriculum evaluation checklists responded that the checklists were highly appropriate to implement, easy to use, and pointed out strengths and weaknesses for school curriculum development. After using the evaluation checklists and receiving feedbacks from evaluation results, teachers changed their behaviors appropriately in school curriculum development process. Both students and parents were also satisfied with the learning process in school curriculum.

Department: Educational Research and Psychology Student's Signature .....

Field of Study: Educational Measurement and Evaluation Advisor's Signature .....

Co-Advisor's Signature .....

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาและ รศ.ดร.ศิริเดช สุชีวะ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ และความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังดูแลเอาใจใส่ คอยติดตามความก้าวหน้า ให้กำลังใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา รศ.ดร.ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ รศ.ดร.โชติกา ภาชีผล และ ผศ.ดร.กมลวรรณ ตังชันกานนท์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาชี้ จุดบกพร่อง และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยกรุณาให้ข้อมูล แนวคิด สารสนเทศ และประเด็นต่างๆ ในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินพร้อมข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ และโรงเรียน วิเชียรมาตุ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษาข้อมูล วิจัยกรณีศึกษา รวมทั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสภาราชนิ จังหวัดตรัง โรงเรียนสภาราชนิ 2 โรงเรียนวิเชียรมาตุ 3 และโรงเรียนนาโยวิทยาควม ที่ อนุเคราะห์ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย และข้อมูล สารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ยิ่ง รวมทั้งผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใดผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นอย่างสูง ที่เป็นผู้ให้ชีวิต ให้กำลังใจ สนับสนุนทุนทรัพย์ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ได้ช่วยให้กำลังใจกับผู้วิจัยเสมอมา

หากรายงานการวิจัยฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจอื่นได้ ผู้วิจัยขอมอบเป็น เครื่องบูชา คุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสนับสนุนให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จครั้งนี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักสูตร.....	10
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร.....	37
ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน.....	44
ตอนที่ 4 แบบตรวจสอบรายการประเมิน.....	59
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
แบบแผนการวิจัย.....	66
วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81

ตอนที่ 1 ทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	81
ตอนที่ 2 ผลการสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจาก ทฤษฎีโปรแกรม	94
2.1 จุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	94
2.2 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	94
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	114
3.1 บริบท โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้	114
3.2 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	122
3.3 การนำเสนอผลประเมินต่อสถานศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบรายการ	131
3.4 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	137
3.5 ความคิดเห็นของครูต่อการใช้แบบตรวจสอบรายการ	139
3.6 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมินหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	144
3.7 การเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	154
3.8 ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา	157
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	161
สรุปผลการวิจัย	162
อภิปรายผล	163
ข้อเสนอแนะ	167
รายการอ้างอิง	168
ภาคผนวก.....	176
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์	177
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนกรณีศึกษา และใช้แบบตรวจสอบรายการ	181
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้แบบตรวจสอบรายการ.....	186

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	199
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	210

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตาราง 3.1 แผนการวิจัยกรณีศึกษา.....	68
ตาราง 3.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบตรวจสอบรายการประเมินของสถานศึกษา.....	74
ตาราง 3.3 แผนการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน.....	75
ตาราง 3.4 กำหนดการติดตามการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินของโรงเรียนเป้าหมาย 4 โรงเรียน.....	76
ตาราง 4.1 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์.....	83
ตาราง 4.2 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร... ..	86
ตาราง 4.3 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านกระบวนการนำหลักสูตร.....	88
ตาราง 4.4 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร.....	90
ตาราง 4.5 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์การประเมินความสำเร็จ.....	92
ตาราง 4.6 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาสาระในแต่ละ จุดตรวจสอบ (IOC) ของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	103
ตาราง 4.7 คุณภาพด้านความเที่ยงของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	107
ตาราง 4.8 ลักษณะหลักสูตรสถานศึกษา.....	121
ตาราง 4.9 เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา.....	121
ตาราง 4.10 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา.....	122
ตาราง 4.11 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ.....	124
ตาราง 4.12 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา.....	124
ตาราง 4.13 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ.....	128
ตาราง 4.14 การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา.....	129
ตาราง 4.15 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ.....	130
ตาราง 4.16 สรุปผลการดำเนินงานประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ.....	131
ตาราง 4.17 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	137
ตาราง 4.18 ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.....	139
ตาราง 4.19 พฤติกรรมการดำเนินการของครูก่อนและหลังการดำเนินการใช้แบบตรวจสอบรายการ.....	141
ตาราง 4.20 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน.....	145
ตาราง 4.21 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ.....	147
ตาราง 4.22 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน.....	147

ตาราง 4.23 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ 151

ตาราง 4.24 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน..... 152

ตาราง 4.25 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ 153

ตาราง 4.26 สรุปผลการดำเนินประเมินหลักสูตรโดยสรุปของกรณีศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร 154

ตาราง 4.27 การเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ .. 156

ตาราง 4.28 ผลการตัดสินคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา 157

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดของ Glatthorn.....	22
ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของทฤษฎีโปรแกรม.....	51
ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโดเมนในทฤษฎีโปรแกรม	52
ภาพที่ 2.4 แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	64
ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	65
ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัยและพัฒนา	66
ภาพที่ 3.2 กรอบแนวคิดในการสร้างทฤษฎีโปรแกรม.....	70
ภาพที่ 3.3 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	78
ภาพที่ 4.1 ปัจจัยสาเหตุของปัญหาในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	84
ภาพที่ 4.2 จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	87
ภาพที่ 4.3 จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้.....	89
ภาพที่ 4.4 จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร.....	91
ภาพที่ 4.5 ทฤษฎีโปรแกรมการประเมินความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	93

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

นับแต่ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้สถานศึกษาที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งทั่วประเทศ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้เองโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแกนกลางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่งต้องเริ่มใช้หลักสูตรใหม่ที่จัดทำขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรเห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการใช้หลักสูตร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีข้อมูลในการจัดการศึกษาและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยคาดหวังว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะมีหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่าเต็มตามศักยภาพ แนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษาเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนจนบรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นโยบายดังกล่าวทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของการบริหารหลักสูตรในแนวใหม่นี้ว่า “การที่หลักสูตรใหม่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่งสามารถพัฒนาหลักสูตรของตนเอง จะก่อให้เกิดความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารหลักสูตรแนวใหม่นี้จะทำให้การเรียนรู้มีชีวิตขึ้น เกิดวงจรของการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษามีการแก้ไขพัฒนาหลักสูตรไปตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละสถานศึกษาและของแต่ละชุมชน”

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา พบว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดติหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน ยังสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มากทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน

รวมทั้งปัญหาคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อม และจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผล เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

Marsh et al., (1990) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า ถ้าครูผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรด้วยตัวเอง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญในการก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ คือ 1) ความต้องการในการมีอิสรภาพในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนจะมีเพิ่มมากขึ้น 2) ความไม่พึงพอใจในวิธีปฏิบัติแบบสั่งการจากบนลงล่าง (top-down) ย่อมเกิดขึ้น 3) โรงเรียนจะมีการตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที 4) โรงเรียนจะมีหลักสูตร ที่เกิดจากการวางแผนและออกแบบอย่างดีที่สุด และสามารถกำหนดโปรแกรมการเรียนการสอนได้อย่างจำเพาะเจาะจง 5) ความตระหนักในความสามารถของตนเอง (self-actualization) แรงจูงใจ (motivation) และความรู้สึกแห่งสัมฤทธิ์ผล (sense of achievement) ของครูจะผสมผสานอยู่ในการกระทำใด ๆ ที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งถือเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นครูมืออาชีพ 6) โรงเรียนจะกลายเป็นสถาบันในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความมั่นคงและสามารถยืนหยัดอยู่ได้มากกว่าการพัฒนาหลักสูตรที่มาจากระดับชาติหรือในระดับเขตพื้นที่

ความสำคัญและคุณประโยชน์จากการปฏิรูปหลักสูตรโดยการคืนอำนาจของการพัฒนาหลักสูตรจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาโดยกำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง จึงเป็นนโยบายสำคัญของรัฐในการที่จะให้สถานศึกษาได้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามสภาพของชุมชนซึ่งต่างมีสภาพแวดล้อมและบริบททั้งทางกายภาพและทางสังคมอย่างหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ให้สามารถจัดหลักสูตรที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างสูงสุด ทั้งนี้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่สถานศึกษาทุกแห่งสามารถยึดเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้อยู่บนมาตรฐานเดียวกันในระดับชาติ รวมทั้งการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวถือเป็นระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้วิจัยและติดตามสภาพการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น พบว่ามีประเด็นปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่หลายด้าน **ประการแรก** ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่าโรงเรียนยังมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับน้อย มีเวลาเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอระยะเวลาในการทำหลักสูตรมีน้อย และครุมีภาระงานอื่น ๆ มาก **ประการที่สอง** ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่าผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ขาดความมั่นใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนว่าดำเนินการได้ถูกต้องหรือไม่ **ประการที่สาม** ด้านการจัดทำหลักสูตร พบว่าสถานศึกษาขาดครูที่มีความชำนาญในการสอนบางกลุ่มสาระ ทำให้สถานศึกษาขาดทักษะในการจัดทำสาระของหลักสูตร รวมทั้งขาดที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาในขณะดำเนินการจัดทำหลักสูตร **ประการที่สี่** ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่าครูยังไม่ยอมรับการจัดทำสาระในหลักสูตรใหม่ โดยยังยึดติดกับการสอนตามเนื้อหาที่เคยปฏิบัติมา ครูยังคงสอนตามหลักสูตรเก่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอน หรือกระบวนการวัดและประเมินผล ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร **ประการที่ห้า** ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร พบว่าผู้ปกครอง ชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรน้อย โรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้ามามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตร จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร และ**ประการที่หก** ด้านการบริหารจัดการการใช้หลักสูตร พบว่าการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรยังขาดความต่อเนื่อง ไม่ทั่วถึง และยังไม่เป็นระบบ การสรุปผลการดำเนินงานยังจัดทำได้ไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง ข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้ ยังไม่ได้นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาถึงระบบการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยระบบย่อยที่สำคัญ 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินผลหลักสูตร (Saylor & Alexander (1981 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2546; Stufflebeam et al., 1971 อ้างถึงใน Oliva, 2001) จะพบว่าปัญหาการพัฒนาหลักสูตรที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของหลักสูตรทั้งในด้านเอกสารของหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการใช้หลักสูตร จึงเป็นเรื่องน่าวิตกอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 **ประเด็นที่น่าสนใจศึกษา** คือจะมีวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างไร เป็นคำถามการวิจัยที่สำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ จากรายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2545 พบว่าการใช้หลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสม เพราะเป็นหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ถือเป็นเครื่องแสดงได้ว่ามีสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนนาร่องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนอีกหลายแห่งที่กำลังประสบปัญหา ได้มีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสบผลสำเร็จ ได้เช่นกัน แต่ย้อมไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ถ้าขาดกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพเพราะผลการประเมินถือว่าเป็นภาพสะท้อนที่สำคัญในการ

ปรับปรุงคุณภาพหลักสูตร ได้ข้อสารสนเทศสำคัญในการตัดสินใจ แก้ไขหลักสูตรให้เหมาะสมและ เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้หลักสูตร เกิดการขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่อง (McNeil,1996; Nevo,1995) การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง และจะเข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทในการติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตร มีลักษณะเป็นการประเมินรวมสรุป (summative evaluation) เพื่อตัดสิน คุณค่าคุณภาพของนักเรียนและสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ยังไม่มีการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของ โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์วิธีการประเมินใช้การประเมินภายนอก (external evaluation) เพียงด้านเดียว โดยใช้บุคลากรจากภายนอกโรงเรียนทั้งส่วนกลาง เขตการศึกษาและ จังหวัด เป็นผู้ประเมิน (outsider evaluation) ขาดการประเมินภายใน (internal evaluation) ในลักษณะให้โรงเรียนประเมินตนเอง (school self - evaluation) การประเมินลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้การประเมินการใช้หลักสูตรขาดความครอบคลุมครบถ้วนและสมบูรณ์ ทั้งในด้านกระบวนการ ผลการประเมิน และการใช้ผลการประเมิน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2545) แต่ปัจจุบันสถานศึกษามีบทบาท สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ จึงจำเป็นต้องประเมินหลักสูตรด้วยตนเอง ดังที่ MacBeath & McGlynn (2002) กล่าวว่า การประเมินโรงเรียน ผู้ที่ทำหน้าที่เหมาะสมที่สุดในการ ประเมินก็คือโรงเรียนได้ประเมินตนเอง จะเห็นได้ว่าปัญหาที่สำคัญคือบุคลากรภายในโรงเรียนยังไม่ สามารถประเมินด้วยตนเองได้

การใช้ทฤษฎีในการประเมิน เป็นการเชื่อมโยงการประเมินเข้ากับฐานความรู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้การประเมินแกร่งและกว้างขึ้น รวมทั้งให้กรอบในการระบุงองค์ประกอบที่ต้องการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตรวจสอบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน ไม่สิ้นเปลืองโดยเปล่า ประโยชน์ และยังให้กรอบในการตีความและประยุกต์ข้อมูลใหม่ที่รวบรวมได้จากการประเมินด้วย (Mulvey et al., 2003) นักประเมินนำทฤษฎีมาใช้ในการออกแบบการประเมิน เพื่อช่วยในการทำ ความเข้าใจถึงเงื่อนไขที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือไม่ต้องการ (Chen, 1990) โดยจะมีการตรวจสอบกลไกเชิงสาเหตุของโครงการภายใต้กรอบของ ทฤษฎีที่เป็นฐานของโครงการนั้น การนำทฤษฎีเข้ามาบูรณาการในกระบวนการประเมินจะช่วยขยาย ฐานความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ มีการตรวจสอบวิธีการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติและตรวจสอบ ปัจจัยคั่นกลาง และปัจจัยด้านบริบทของโครงการด้วย (Hess, 2000)

ทฤษฎีจึงมีความสำคัญต่อการประเมินเป็นอย่างมาก เนื่องจากการประเมินต้องอาศัยทฤษฎี จาก 2 แนวทาง คือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของโครงการที่จะประเมิน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ วิธีการในการประเมิน การประเมินต้องอาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของโครงการ เพื่อใช้ในการ วิเคราะห์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกต่าง ๆ ภายในโครงการซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมของ โครงการและสร้างกรอบแนวคิดใน การประเมินโครงการ ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการในการ ประเมินจะใช้ในการออกแบบการประเมิน เป็นการเชื่อมโยงการประเมินเข้ากับฐานความรู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้การประเมินแกร่งและกว้างขึ้น รวมทั้งให้กรอบในการระบุงองค์ประกอบที่จะต้องตรวจสอบ ซึ่งช่วยให้สามารถตรวจสอบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน ไม่เป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่า

ประโยชน์ และยังให้กรอบในการตีความและประยุกต์ข้อมูลใหม่ที่รวบรวมได้จากการประเมินด้วย (Mulvey et al., 2003) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุง การดำเนินงาน ได้ถูกต้อง (Chen, 2005) ทฤษฎีดังกล่าวก็สามารถใช้เป็นฐานความรู้ในการวางแผนและประเมิน ต่อไป ดังนั้น การประยุกต์แนวความคิดการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาวิธีการประเมิน ความสำเร็จ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการประเมิน ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการ พัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) เพื่อเป็นเครื่องมือให้ครูใช้ในการ ประเมินตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในวงจรการวางแผนและการบริหารคุณภาพ จะ เริ่มจากการวางแผนโครงการ การปฏิบัติตามแผนโครงการ การกำกับ ติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาแผน/โครงการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งมีการ ประเมินที่เป็นมาตรฐาน สร้างความน่าเชื่อถือ และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายด้วย นั่นคือ การประเมินที่ดีจะต้องแสดงความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นนักประเมิน ในระยะหลังจึงพยายามสร้างทฤษฎีการประเมินเพื่ออธิบาย “กล่องดำ” ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการ ประเมินแบบใช้ทฤษฎีขับเคลื่อนนี้เป็นประเด็นที่เกิดการโต้แย้งว่าควรนำมาใช้ในการประเมิน หรือไม่ควร ซึ่งการประเมินที่ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ประเมินมีความปรารถนาที่จะเข้าใจทั้งคุณค่าของ โปรแกรมและกระบวนการส่งผ่านที่จะช่วยพัฒนาให้โปรแกรมนั้นให้ดีขึ้นได้อย่างไรนั้น การประเมิน ที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory – based evaluation) น่าจะเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมกว่า เพราะ การประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จะประเมินทั้งกลไกเชิงสาเหตุ และกระบวนการในการนำไปใช้ โดยการประเมินแบบนี้ นอกจากจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทราบว่าโปรแกรม ประสบผลสำเร็จหรือไม่แล้ว ยังช่วยให้เข้าใจว่า โปรแกรมสำเร็จ หรือล้มเหลวนั้นเกิดได้อย่างไร และ ทำไม่ถึงเป็นอย่างนั้น (Chen, 2005)

การประเมินตนเองถือเป็นกลไกสำคัญของการควบคุมคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ เพราะการ ประเมินตนเองของโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยการป้องกัน และการสร้างระบบควบคุมที่ดี และการติดตามกำกับการทำงานที่ดีเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบ ตามระบบที่กำหนดไว้ ดังนั้นการมอบบทบาทในการสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และ การประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง นักประเมินพยายาม ศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงวิธีการประเมินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงจากการประเมินที่เน้นผลลัพธ์ ไปสู่การประเมินกลไกมากขึ้น (Chen,1990) เนื่องจากการ ประเมินที่เน้นผลลัพธ์ไม่ได้ให้คำอธิบายว่าโครงการเกิดประสิทธิผลได้อย่างไร และไม่ได้ให้ ความสำคัญกับกระบวนการภายในระหว่างปัจจัยนำเข้ากับผลผลิต ซึ่งเรียกว่า “กล่องดำ” (black box) เป็นการประเมินที่มุ่งบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นในการประเมินทั้งหมด หรือเพียงเพื่อต้องการที่จะ ทราบเพียงความสัมพันธ์ระหว่างตัวกลางสอดแทรกกับผลลัพธ์ที่ได้เท่านั้น การประเมินแบบเดิมนั้นทำ ให้ขาดข้อมูลที่เพียงพอที่จะใช้ประโยชน์ในการที่จะทำให้โปรแกรมนั้นประสบความสำเร็จได้ (Chen, 1990) เพราะการประเมินแบบกล่องดำนั้น จะให้ข้อมูลว่าโปรแกรมนั้นประสบความสำเร็จหรือ ล้มเหลวหรือไม่เท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลว่าทำไมโปรแกรมนั้นถึงสำเร็จ (หรือล้มเหลว) (Chen, 1990) การประเมินแบบเดิมนั้นเป็นการประเมินที่จะใช้ทฤษฎี ให้น้อยที่สุด (minimalist theory)

(Scriven, 1998) การประเมินแบบเดิมนั้นมีเป้าหมายที่มุ่งจะทราบคุณค่าของโปรแกรมเท่านั้น ไม่ได้มุ่งประเมินเพื่อที่จะทราบถึงกระบวนการที่ทำให้ตัวกลางสอดแทรกนั้นส่งผ่านไปยังผลลัพธ์ได้อย่างไร เป็นการประเมินเพียง เพื่อต้องการจะทราบผลของการประเมินเท่านั้น ไม่ได้ต้องการทราบถึงสาเหตุและกลไกในการที่โปรแกรมนั้นสำเร็จหรือล้มเหลว (Rogers, 2005)

แบบตรวจสอบรายการประเมินเป็นรายการองค์ประกอบ คุณสมบัติ ลักษณะ เกณฑ์หรือมิติที่แยกพิจารณาเป็นจุดๆ เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการได้อย่างแน่นอน และมั่นใจ (Scriven, 2004) นับเป็นวิทยาการทางการประเมินที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับใช้ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการประเมิน กระบวนการประเมินจะช่วยให้ผู้ประเมินและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงแนวทางการปฏิบัติการประเมิน ตลอดจนการประเมิน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินได้หลายรูปแบบ ทำให้ตรวจสอบได้ว่าวิธีการประเมินถูกต้องมากน้อยเพียงใด และทราบประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการประเมินมีความถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (สินีนาฏ ศรีพัฒนาพิพัฒน์, 2545; กนกวรรณ คงอภิรักษ์, 2548; สมพงษ์ ปันหุ่น, 2548) ดังนั้นการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติในการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงานที่มีความถูกต้อง และต้องปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ และนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นรายการองค์ประกอบ คุณสมบัติ ลักษณะ เกณฑ์ หรือมิติที่แยกพิจารณาเป็นจุด ๆ เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการได้อย่างแน่นอน และมั่นใจ นับว่าเป็นแนวทางการประเมินที่มีประโยชน์มากเพื่อใช้ตรวจสอบการทำงานของตนเอง ทำให้ผู้ประเมินตนเองทราบข้อเด่น ข้อบกพร่อง และขอบเขตของการพัฒนาตนเอง จะสามารถดำเนินการพัฒนางานอย่างไรในอนาคต ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่องานที่ทำ (Judge, Bono, Eroz & Locke, 2005) ส่งผลให้มีการปรับปรุง พัฒนาตนเอง และการกำหนดตนเองต่อไป โดยคาดหวังว่าสถานศึกษาจะสามารถพัฒนาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเองได้ อันจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และสามารถพัฒนากระบวนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้ด้วยตนเอง และส่งผลโดยตรงต่อผลิตผลของหลักสูตรคือเยาวชนของชุมชนและประเทศชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพสมตามความมุ่งหวังของหลักสูตรอย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมที่แสดงถึงกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามทฤษฎีการประเมินหลักสูตรเป็นอย่างไร สามารถนำมาสร้างทฤษฎีโปรแกรมเพื่อการประเมินหลักสูตรได้อย่างไร
2. เครื่องมือประเมินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมจะมีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยข้อรายการที่ต้องประเมินอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

3. ผลการใช้เครื่องมือประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีอะไรบ้าง สามารถช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาได้มากน้อยเพียงใด และให้ข้อมูลที่ช่วยในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน
2. เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน
3. เพื่อตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินให้ครูใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเองในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และให้ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญช่วยในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้ โดยชี้จุดอ่อนของการดำเนินงานจากผลการประเมิน

แนวคิดที่ใช้ในการประเมินเป็นการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) เนื่องจากเป็นการประเมินที่สามารถประเมินทั้งกลไกเชิงสาเหตุ และกระบวนการในการนำไปใช้ โดยการประเมินจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทราบว่าหลักสูตรสถานศึกษา ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ยังช่วยให้เข้าใจว่าหลักสูตรสถานศึกษา สำเร็จหรือล้มเหลว นั้นเกิดได้อย่างไร และทำไมถึงเป็นอย่างนั้น รวมทั้ง ทำให้ได้ทฤษฎีโปรแกรมซึ่งจะช่วยในการกำหนดจุดตรวจสอบและเครื่องมือประเมิน

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ในการวิจัยนี้ ครอบคลุม 3 ขั้นตอน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

ครูผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาในการกำหนดและแต่งตั้งในรูปของคณะกรรมการ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมิน ใช้แนวทางตามมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา ประกอบด้วย ความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety) โดยมีครูในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำแบบประเมินไปใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมต่อไป

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณค่า ความเหมาะสม จุดอ่อน จุดแข็ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบ ตัดสินคุณค่า ตลอดจนสะท้อนการดำเนินงานของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น และดำเนินการโดยสถานศึกษา

การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมิน (หลักสูตรสถานศึกษา) โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นฐานในการออกแบบการประเมิน ข้อมูลจากการประเมินตามแนวคิดนี้จะช่วยในการตรวจสอบสถานการณ์หรือเงื่อนไขของการนำไปสู่การปฏิบัติ และกลไกเชิงสาเหตุที่อยู่ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์ไปใช้ออกแบบรูปแบบการประเมิน

ทฤษฎีโปรแกรม หมายถึง ชุดของข้อความที่อธิบายถึงสาเหตุ เงื่อนไขและสถานการณ์ ที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ ผลกระทบสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเงื่อนไขที่จะทำให้เป้าหมายหรือผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นได้

แบบตรวจสอบรายการประเมิน หมายถึง ชุดของรายการหรือข้อความสำหรับใช้ในการประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม

แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน หมายถึง เครื่องมือที่เป็นแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรม ครอบคลุม 3 ขั้นตอน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครั้งนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการและประโยชน์ในทางการนำไปใช้ ดังนี้

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. ได้แบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถเป็นแนวทางในการออกแบบการประเมินหลักสูตรอื่นต่อไป
2. ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งจะเป็นแนวทางในการวางแผนหรือพัฒนาหลักสูตรในอนาคต
3. ได้แนวทางในการนำความคิดการประเมินไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการอื่น

ประโยชน์ในการนำไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้วิทยาการประเมิน ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา นับว่าเป็นการตรวจสอบทฤษฎีการประเมินในบริบททางการศึกษาซึ่งเป็นแนวทางหรือทางเลือกให้กับผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสามารถได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีจากการประเมิน ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการให้กำลังใจ และกระตุ้นเตือนตนเองในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศและแนวทางเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักสูตร ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ตอนที่ 4 แบบตรวจสอบรายการประเมิน และตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักสูตร

ในการจัดการศึกษาที่จะบรรลุความสำเร็จทางการศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ รายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของหลักสูตร

การนิยามความหมายของหลักสูตร ที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า curriculum โดยใช้รากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า currere ซึ่งแปลว่า ทางวิ่ง หรือ ลูที่นักวิ่งวิ่งเข้าสู่เส้นชัย (Taba, 1962 อ้างถึงใน Henson, 2001) จึงนำไปสู่การกำหนดนิยามของหลักสูตรไว้อย่างง่ายว่า สิ่งที่ต้องการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผู้สอนจึงเลือกเฉพาะวิชาที่เห็นว่าจำเป็นและมีประโยชน์มารวมไว้ในหลักสูตรจึงกำหนดนิยามหลักสูตรว่า หมายถึง รายวิชา หรือ เนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน นอกจากนี้ การที่นิยามหลักสูตรเน้นที่รายวิชา ยังมีสาเหตุจากวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอน เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาตามที่กำหนด การสอนจึงมุ่งไปที่ให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระได้มาก รวมไปถึงยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการทางสติปัญญา

ความหมายของหลักสูตรตามทัศนะใหม่ที่มีจุดเน้นพัฒนาการของผู้เรียนในวัยเรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ ทำให้การจัดการศึกษามุ่งเน้นเฉพาะด้านการพัฒนาสติปัญญาเปลี่ยนเป็นการพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน จากทฤษฎีการเรียนรู้ที่บุคคลมีความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความต้องการ ความถนัดและความสนใจ การสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาด้วยการให้ความสำคัญเฉพาะเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายการศึกษาได้ในระดับเดียวกัน แต่ต้องจัดการสอนให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีพัฒนาการตามที่กำหนดไว้ จากเหตุผลดังกล่าว นิยามของหลักสูตรจึงขยายกว้างออกไปมากกว่ารายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนเท่านั้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546) ให้ความหมายของหลักสูตรคือประมวลวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

มาเรียม นิลพันธุ์ (2543) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นเอกสารข้อกำหนดเกี่ยวกับมวลประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามพัฒนาไปในแนวทางที่ต้องการ

চার্জ ৰূপ (2543) ให้ความหมายของหลักสูตร คือประสบการณ์ทางการศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกอบรมต่าง ๆ อย่างดีที่สุด จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพได้ตามปรารถนา

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) ให้ความหมายของหลักสูตร คือมวลงประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเจริญงอกงาม

Good (1973) ได้กล่าวถึงคำว่า หลักสูตร ว่าหลักสูตรหมายถึง ประการแรก คือเนื้อหาวิชาที่ได้จัดทำไว้อย่างเป็นขั้นตอน ระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถได้ศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตร ประการที่สอง คือเค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาวิชาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้ และประการที่สาม คือกลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้การแนะนำของโรงเรียน

Saylor and Alexander (1974) ได้กล่าวถึงคำว่า หลักสูตร หมายถึงแผนลำดับการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดเป็นโปรแกรมการศึกษาขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตร เนื้อหา รูปแบบหลักสูตร และวิธีการ

Beauchamp (1981) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร 3 ประการ คือประการแรกในขอบเขตของศาสตร์สาขาวิชาหนึ่ง ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีการใช้หลักสูตรและวิธีการประเมินผลหลักสูตร ประการที่สองในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ หมายถึงเอกสารที่เขียนอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดประเมินผล การเรียนรวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอน และประการที่สาม ในขอบเขตของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรได้แก่ การจัดบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร กระบวนการประเมินผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการมองที่เน้นกระบวนการและผลผลิตจากกระบวนการนั้น ๆ

Oliva (1992) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรคือแผนหรือโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทั้งหมดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับภายใต้ต้นนโยบายของโรงเรียน

Posner (1995) ยังกล่าวอีกว่า หลักสูตรคือ มวลงประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดวางแผนให้กับผู้เรียน โดยโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

Zais (1999) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง ประการแรก คือเครื่องมือชี้ทางให้เห็นแผนการศึกษาของผู้เรียน และประการที่สอง คือเครื่องมือชี้ขอบข่ายของการศึกษา

Quinion (2002) ได้กล่าวถึงคำว่า หลักสูตร (curriculum) มาจากภาษาลาตินว่า currere หมายถึงรายวิชา (course) การวิ่ง (to run) การแข่ง (racing) และได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้แตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อพื้นฐานความเข้าใจ และประสบการณ์

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนส่วนรวมของประเทศ ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้น หรือการวางแผนหรือจัดระบบการทางการศึกษาเกี่ยวกับประมวลวิชา ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดและพัฒนาผู้เรียนให้มี

คุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดี มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในปัจจุบัน

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

Oliva (1992) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ควรมีองค์ประกอบ 4 ประเภหาดังนี้

1. ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ (objectives) เป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนอย่างไรหรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร กำหนดครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

2. เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ (contents) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเอื้อต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ โดยเน้นสาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนกลางและของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

3. การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (curriculum implementation) เป็นการนำเอาหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผลหรือบรรลุจุดมุ่งหมายได้

4. การประเมินผล (evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใดและมีอะไรเป็นสาเหตุ

ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายทางการศึกษา เป็นเครื่องกำหนดการจัดการและดำเนินการทางการศึกษา ความมุ่งหมายทางการศึกษา มุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่ง Bloom And Otheret, 1956 อ้างถึงใน ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) ได้จำแนกไว้ 3 ประการ คือ พุทธิพิสัย (cognitive domain) ได้แก่ ความมุ่งหมายทางด้านสติปัญญา จิตพิสัย (affective domain) ได้แก่ ความมุ่งหมายทางด้านจิตใจ และทักษะพิสัย (psychomotor domain) ได้แก่ ความมุ่งหมายทางด้านร่างกาย

ความมุ่งหมายทางการศึกษามีหลายระดับ คือ 1. ความมุ่งหมายระดับชาติ ปรัชญาการศึกษา หรือปณิธานการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และข้อผูกพันของสถาบันการศึกษา ลักษณะความรู้ที่ใช้เป็นหลักในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนและคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา 2. ความมุ่งหมายระดับการศึกษา เนื้อหาสาระเช่นเดียวกับความมุ่งหมายระดับชาติ แต่เฉพาะเจาะจงไปตามระดับการศึกษา เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา 3. ความมุ่งหมายระดับหลักสูตร ความมุ่งหมาย ในระดับการศึกษาหรืออาจใช้แทนกันได้ บางกรณีความมุ่งหมายในแต่ละระดับการศึกษา ถูกนำมาใช้เป็นความมุ่งหมายของระดับหลักสูตรระดับหลักสูตรสำหรับโรงเรียน 4. ความมุ่งหมายระดับหมวดวิชา จะมีความมุ่งหมายเฉพาะแตกต่างกันไป เป็นไปตามทิศทางของความมุ่งหมายระดับหลักสูตร และ 5. ความมุ่งหมายระดับการสอน ความมุ่งหมายนี้จะถูกแปลงออกมาเป็นพฤติกรรมอย่างชัดเจน จุดมุ่งหมาย การสอนที่ชัดแจ้งที่สุดนั้นเราเรียกว่า จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นจุดมุ่งหมายที่เน้นการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่สังเกตเห็นได้ชัด และช่วยประเมินผลอย่างรัดกุม

เนื้อหาวิชา

เนื้อหาหลักสูตร หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาไปตามความมุ่งหมาย เนื้อหาในหลักสูตรได้มาจากศาสตร์ (discipline) ได้แก่ ความรู้ที่เป็นระบบ ระเบียบ และวิธีแสวงหาความรู้ แบ่งออกเป็น ระดับข้อมูลและกระบวนการ (specific facts and processes) ระดับความคิดพื้นฐาน (basic ideas) ระดับความคิดรวบยอด (concepts) และระดับระบบความคิด และวิธีหาความรู้ (thought system and method of inquiry) ศาสตร์ต่าง ๆ จะถูกดัดแปลงให้ง่ายและเหมาะสมกับการศึกษาในแต่ละระดับ การเลือกเนื้อหาวิชาบรรจุลงในหลักสูตร (Taba, 1962; Oliva, 2005) เสนอคือความเชื่อ ความสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงของสังคม ความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกซึ้ง สนองความมุ่งหมายได้หลายประการสอดคล้องกับวุฒิภาวะการเรียนรู้ และประสบการณ์ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องควบคู่และสอดคล้องกันฉันใด หลักสูตรและการนำไปใช้ก็ต้องสอดคล้องกันฉันนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

การนำหลักสูตรไปใช้ จึงหมายถึง การนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล โดยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน จัดปัจจัยและสภาพต่างๆ เพื่อให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย และการดำเนินการเรียนการสอนด้วย

การประเมินผล

การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีลำดับกำหนดความมุ่งหมาย การเลือกและจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การนำเอาหลักสูตรมาใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินผลไว้ 3 ประการ คือ เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครง และรูปแบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหาร งานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ และเพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนี้เป็นอย่างไร

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรไม่ว่า จะเป็นหลักสูตรรูปแบบใด จะมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ 1) ความมุ่งหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ต่างๆ ของรายวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ โดยมียุทธศาสตร์การเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลหลักสูตรเพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.3 ระดับของหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร (curriculum administration) เป็นการบริหารที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัย

เงื่อนไขต่างๆ มากมาย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงระดับของหลักสูตรไว้ 3 ระดับ คือ

1. **หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแกนกลาง** เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เขียนไว้กว้าง และ
บรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศจะต้องเรียนเหมือนกัน เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของ
ชาติไว้ เช่น ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยจึงมีความจำเป็นต่อคนไทย
เป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

2. **หลักสูตรระดับท้องถิ่น** เป็นการนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่นั้น สาระการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนรู้แบบรู้ไว้ ใ้
แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

3. **หลักสูตรระดับสถานศึกษา** เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด สังคมจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ อยู่
ที่หลักสูตรระดับนี้ และบุคคลที่สำคัญที่สุดคือครู ครูส่วนมากเข้าใจผิดคิดว่าตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมใน
การพัฒนาหลักสูตร ความจริงแล้ว การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาเป็นการนำหลักสูตร
ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น มาสร้างหรือปรับ เพิ่ม ขยายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด

Sowell (1996) ได้แบ่งหลักสูตรออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. **หลักสูตรระดับสังคม** (the society curriculum) เป็นหลักสูตรที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนและ ถูก
สร้างโดยรัฐ นักการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ และผู้เชี่ยวชาญแต่ละ
สาขาวิชา

2. **หลักสูตรระดับสถาบัน** (the institutional curriculum) เป็นหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา
และได้รับมาจากหลักสูตรระดับสังคม มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม โดยนักการศึกษา และคณะทำงาน
ในระดับท้องถิ่น

3. **หลักสูตรระดับการเรียนการสอน** (the instructional curriculum) เป็นหลักสูตรที่เป็น
การวางแผนของครูและถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. **หลักสูตรระดับประสบการณ์** (the experience curriculum) เป็นหลักสูตรที่ยอมรับ
และถูกจัดขึ้นโดยผู้เรียนเอง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรระดับ
ท้องถิ่น และหลักสูตรระดับสถานศึกษา

1.4 คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี

Saylor and Alexander (1974) ได้พัฒนาแบบประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตร
ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรมีความครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม
กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่
จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวาง มีสมดุล และจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายตัดต่อ
เพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียน และครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่าง ๆ ในหลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้น ๆ ตามวุฒิภาวะของเขาหรือไม่ ผู้เรียนมีความเข้าใจ ในเหตุผล และยอมรับสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาหรือไม่

5. กลุ่มจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ๆ มีความสอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อบรรลุ ถึงจุดมุ่งหมายนั้น ๆ หรือไม่ มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายกับโอกาสที่จะเรียนว่ามี ช่องว่างหรือมีการเหลื่อมล้ำกันหรือไม่ โอกาสในการเลือกทางเรียนเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่จะบรรลุ จุดมุ่งหมายหรือไม่อย่างไร

6. ในแต่ละขอบเขตหรือแต่ละกลุ่มของจุดมุ่งหมาย โอกาสในการเลือกทางการเรียนที่ เกี่ยวข้องมีรูปแบบหรือกระสวนที่แสดงให้เห็นความตั้งใจที่จะให้เกิดขึ้นมากหรือน้อยอย่างไรกระบวนการ หรือรูปแบบนั้น ๆ มีความเหมาะสม และคล่องตัวที่จะนำไปใช้ได้อย่างจริงจังหรือไม่อย่างไร

7. แผนงานเหมาะสมกับศูนย์กลางการศึกษาในโรงเรียนหรือไม่ มีแผนการที่สร้างขึ้นจาก ภายนอกโรงเรียนและได้รับการปรับปรุงหรือนำไปใช้โรงเรียนหรือไม่ โอกาสทางการเรียนต่าง ๆ ได้รับความ วางแผนให้คุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนหรือไม่อย่างไร

8. ความต้องการที่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกที่ได้รับการพิจารณาผ่านกระบวนการที่ได้ กำหนดไว้อย่างสมดุลหรือไม่

9. แผนงานของหลักสูตรโดยส่วนรวมมีความกว้างขวางหรือไม่ และแผนนั้นสอดคล้อง สัมพันธ์กับการเรียนการสอน การวัดผล ตลอดทั้งจุดมุ่งหมายและโอกาสทางการเรียนที่กำหนดไว้ หรือไม่

10. กลุ่มที่รับผิดชอบในการวางแผนการนั้นเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่นนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนโดยส่วนรวมและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือไม่

11. แผนการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้มีการแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับจากนักเรียนหรือกลุ่มคนที่ เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแผนนั้น ๆ หรือไม่อย่างไร

12. แผนการและส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีโอกาสอธิบาย และชี้แจงจนเป็นที่ เข้าใจของนักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่

13. มีคณะกรรมการหรือหน่วยวัดและประเมินผลหรือกลุ่มคนหรือรายบุคคลที่จะรับผิดชอบ ในการพิจารณาปัญหาหรือรวบรวมปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือไม่ มีขอบเขต หรือรายงานที่ทำ หน้าที่ติดต่อประสานงานกับกลุ่มบุคคลที่จะแก้ปัญหานั้นๆ ได้อย่างจริงจังหรือไม่ การพิจารณา รวบรวม รายงาน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานั้นเป็นไปอย่างมีระบบหรือไม่

14. แผนงานนั้น ๆ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในศูนย์กลางการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนอย่าง กว้างขวางทั่วถึงและเป็นประโยชน์หรือไม่

15. แผนงานของหลักสูตร มีช่องว่างสำหรับการยืดหยุ่นเพื่อให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตามโอกาสของการเรียน วิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้งการรับฟังความคิดเห็นของครูและ นักเรียนเพื่อการพัฒนาให้ดีที่สุดหรือไม่

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปลักษณะของหลักสูตรที่ดีคือ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ สนองความต้องการของเด็กและสังคม มีความยืดหยุ่นนำมาใช้ได้สะดวก

1.5 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.5.1 ความหมายหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวถึงหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม จะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางส่วนที่เกี่ยวข้องข้องกับสภาพชุมชน และท้องถิ่น และส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

หลักสูตรสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

1.5.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

บุญชม ศรีสะอาด (2546) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางสำคัญที่สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรในบริบทแตกต่างกัน โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสนุกและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมมากขึ้น มีความเสมอภาค พัฒนาความตระหนักความเข้าใจและการยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

1.5.3 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และทำให้เห็นภาพโดยรวมของภารกิจทั้งหมดของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร และจะเกิดขึ้นได้เมื่อสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตร โดยยึดปรัชญาการศึกษาของตนเอง (Husen and Postlethwaite,1994) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงมาจากแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร โดยโรงเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง เป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรม การวางแผนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปสู่การปฏิบัติการ ประเมินผลหลักสูตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน การวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรมีการนำความต้องการจำเป็นของนักเรียนเข้าไปร่วมพิจารณาด้วย และการตัดสินใจต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนและชุมชน (Cohen,1985; Sabar,1994) โดยมีข้อมูลเบื้องต้นที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องต้องมีข้อตกลง (Cohen,1985; Sabar,1994) ดังนี้

1. เข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้พิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เมื่อตัดสินใจโดยสถานศึกษา จะทำให้สะดวกในการติดตามและแก้ไขปรับปรุง
3. การตัดสินใจโดยสถานศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จึงจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและเกิดความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. คณะกรรมการในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรโดยสถานศึกษา สามารถหลักสูตรไปใช้หรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้
5. หลักสูตรควรสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของบริบทของสถานศึกษาและชุมชน จึงทำให้หลักสูตรที่ได้ของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

2. ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรที่มีฐานมาจากระดับโรงเรียนว่า ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติในวงการศึกษาควรจะสามารถอธิบายและให้เหตุผล ในความคิดและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรของพวกเขาสู่สาธารณชนได้ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีเหตุผลสำหรับบทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร ต้องเข้าใจในหลักการและกระบวนการวิจารณ์หรือการพิจารณาหลักสูตร การประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการอภิปรายโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญ บทบาทของโรงเรียนจึงมิใช่เป็นเพียงสถานที่ที่กลุ่มครูรวมตัวกันเพื่อจัดให้เกิดการเรียนรู้แก่คนอื่น ๆ และเมื่อมีการพิจารณาที่นโยบายของโรงเรียนรวมทั้งนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น สะท้อนให้เห็นว่าได้รวมเอาความคิดเห็นความชอบของกลุ่มชุมชนและของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติเอาไว้ด้วย จึงเห็นได้ว่าโรงเรียนไม่เคยปิดกั้นความคิดจากสังคมภายนอก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชนสังคม ถือเป็น การสร้างสรรค์อย่างมากของโรงเรียนที่จะเป็นการผลักดันให้คณะครูซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการสอนไปสู่บทบาทของผู้สร้างหลักสูตรในขั้นพื้นฐาน

Glatthorn (2000) ได้เสนอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ไว้ในหนังสือ The Principal as Curriculum Leader ซึ่งให้เห็นว่า การจัดทำหลักสูตรถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน 4 ระดับด้วยกัน คือ

1. ระดับประเทศ (หรือระดับรัฐ) ในระดับนี้จะต้องมีหน้าที่ในการกำหนดกรอบแนวคิดของหลักสูตรในระดับสูงสุด อันประกอบไปด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน และข้อกำหนดการจบการศึกษา

2. ระดับเขตพื้นที่ จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายในระดับประเทศ กำหนดวิสัยทัศน์ที่แสดงถึงคุณภาพของหลักสูตร กำหนดเป้าหมายการศึกษา ระบุถึงข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียน ข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับโรงเรียน และสัดส่วนเวลาเรียนในแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งจัดเตรียมแหล่งทรัพยากรที่จำเป็น และโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ สำหรับการจัดทำหลักสูตรในระดับโรงเรียน

3. ระดับโรงเรียน ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณภาพของหลักสูตร กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา พัฒนาโปรแกรมและกำหนดตารางการจัดการศึกษา กำหนดแนวทางและรูปแบบในการบูรณาการหลักสูตร นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ และการตรวจสอบให้ความช่วยเหลือในการนำหลักสูตรไปใช้

4. ระดับห้องเรียน ในระดับนี้จะมีการกำหนดโครงการสอนระยะยาวให้ครอบคลุมตลอด ปีการศึกษา พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงหลักสูตร และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร

3. องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยองค์ประกอบ (Husen and Postlethwaite, 1994) ดังต่อไปนี้

1. มีการมอบหมายจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาในลักษณะของการกระจายอำนาจ
2. บุคลากรในสถานศึกษามีความยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและมีทักษะในการวินิจฉัยความต้องการของนักเรียน
3. สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความสามารถ ทักษะเพียงพอในการที่จะรับผิดชอบการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดโครงสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และหลักการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การเตรียมการสนับสนุนสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนาหลักสูตร อาจจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือสมาชิกในคณะทำงาน โดยเฉพาะบุคลากรที่จะปฏิบัติงานที่เป็นผู้อำนวยการและประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.2 ด้านทรัพยากร เวลา และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของสถานศึกษา

4.3 โครงสร้างภายในของสถานศึกษาเอื้อต่อการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบประชาธิปไตย ติดต่อกสื่อสารกันในแนวราบ ทั้งบุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สำหรับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในระดับโรงเรียน Glatthorn (2000) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณภาพของหลักสูตร (developing the school's vision of a quality curriculum) เพราะวิสัยทัศน์จะถูกใช้เป็นกุญแจสำคัญสำหรับสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันในกระบวนการจัดทำหลักสูตร ขั้นตอนในการพัฒนาวิสัยทัศน์ คือ จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน และนักการศึกษา โดยจัดเป็นกลุ่มย่อย อธิบายถึงความสำคัญจำเป็นของกระบวนการจัดทำวิสัยทัศน์ โดยชี้ให้เห็นว่าวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดคุณลักษณะผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา (developing the school's curriculum goals) มีภารกิจสำคัญ 2 ประการ ในการกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ 1) การระบุเป้าหมายทางการศึกษา (identifying the educational goals) โดยโรงเรียนสามารถพิจารณาได้จากเป้าหมายทางการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ที่ตนสังกัดอยู่ หรือพิจารณาจากมาตรฐานของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 2) การจัดวางเป้าหมายการศึกษาในระดับโปรแกรมการศึกษาและรายวิชา (aligning goal with programs and subjects) โดยพิจารณาเป้าหมายการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลักในการวิเคราะห์เป้าหมายในระดับโปรแกรมการศึกษาหรือรายวิชา

ขั้นที่ 3 การคิดทบทวนโปรแกรมการศึกษา (rethinking the program of studies) จาก การกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา จะมีประโยชน์อย่างมาก ในขั้นตอนต่อไป คือการพัฒนาโปรแกรมการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทางเลือกสำคัญ 2 ประการในการตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาของโรงเรียน คือ 1) จัดทำโปรแกรมการศึกษาใหม่ทั้งหมด โดยการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการศึกษาทั้งหมดที่มีอยู่ ทั้งนี้โรงเรียนต้องแน่ใจในการปรับเปลี่ยนใหม่ครั้งนี้จะมีความเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) จัดทำโครงสร้างของโปรแกรมการศึกษาใหม่ ตามมโนทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับเปลี่ยนไป โดยอาจเพิ่มเติมบางโปรแกรมการศึกษาใหม่เข้าไปเพื่อเกิดความสมบูรณ์มากขึ้นทั้งนี้ การตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับโปรแกรมศึกษานั้น ควรให้ความสำคัญกับสภาพของสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ (1) ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสถานศึกษา (2) สมรรถผลที่น่าพึงพอใจของผู้เรียนไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดรายวิชาให้ศึกษาภายในระยะเวลาอันสั้น (3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างมีความหมาย และ(4) ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 จัดทำตารางศูนย์กลางการเรียนรู้ (developing a learning-centered schedule) ในการจัดทำตารางศูนย์กลางการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นเพียงการแบ่งช่วงเวลาเรียนของรายวิชาต่าง ๆ อย่างที่เคยปฏิบัติกันมา แต่ตารางศูนย์กลางการเรียนรู้จะต้องเป็นตารางที่สามารถใช้เป็น กลไกในการบริหารแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและสนับสนุนการใช้หลักสูตรของครู ตารางศูนย์กลางการเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปริมาณเวลาในการจัดการเรียนการสอนต้องได้รับการจัดสรรสูงสุด ตารางเวลาต้องสะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของการจัดหลักสูตร โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นลำดับแรกโดยผู้บริหารและครูผู้สอนต้องร่วมมือกันในการกำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอน 2) ตารางเวลาที่

กำหนดขึ้นจะต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวคือ ครูผู้สอนต้องมีเวลาที่จะร่วมกันวางแผน และร่วมมือกันสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพ 3) มีการกำหนดช่วงเวลาให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานกันเป็นกลุ่ม ตารางเวลาจะต้องไม่เข้มงวดจนเกินไป แต่ควรจะมีคามยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนการเกิดสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน 4) ครูผู้สอนต้องได้รับสภาพของการสอนที่สะดวกจากตารางเวลาที่กำหนดขึ้น ตารางเวลาควรระบุสถานที่ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งเหมาะสมกับการปฏิบัติการสอนของครู ทั้งนี้ครูผู้สอนควรให้ข้อมูลถึงหมายเลขห้องที่เหมาะสมกับการสอนของตน ชนิดของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมี กับฝ่ายจัดการตารางเวลา เพื่อให้สามารถจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับความต้องการของครูให้มากที่สุด 5) ตารางเวลาต้องมีความยืดหยุ่นสูงเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของกรอบภาระงานอื่น ๆ การบริหารจัดการเวลาในตารางจะต้องยึดความจำเป็นในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก และ 6) ตารางเวลาต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและครู รวมถึงการกำหนดเวลาสำหรับการพักผ่อน การรับประทานอาหาร และการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 5 การบูรณาการหลักสูตร (integrating the curriculum) สถานศึกษาสามารถอาศัยขั้นตอนนี้เป็นแนวทางในการบูรณาการหลักสูตรของตนได้ ดังนี้ 1) การกำหนดรูปแบบการบูรณาการหลักสูตรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น เริ่มต้นที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องร่วมกันระบุถึงภาระงานที่จำเป็นทั้งหมดเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร 2) สร้างฐานความรู้ที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับบูรณาการการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) วิเคราะห์หลักสูตรในระดับเขตพื้นที่ ว่าได้ให้คำแนะนำใด ๆ อันจะเป็นแนวทางเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรในระดับโรงเรียน 4) วิเคราะห์ประสบการณ์ของครูผู้สอนถึงการพัฒนหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษทั้งผลสำเร็จที่ได้และปัญหาที่เกิดขึ้น 5) ควรสอบถามความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรในฐานะที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา รวมทั้งการพิจารณาถึงความจำเป็นของการบูรณาการที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 6) จัดเตรียมแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลา สื่อการเรียนรู้ และความเชี่ยวชาญ 7) พิจารณาข้อเสนอแนะต่อไป นี้ เพื่อใช้เป็นหลักการในการบูรณาการหลักสูตรและ 8) พัฒนารูปแบบการบูรณาการหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของในรูปแบบให้เห็นถึงความสำคัญว่า รูปแบบการบูรณาการหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นวิธีการที่มาจากรากหญ้าเป็นผลมาจากข้อเสนอแนะร่วมกันของครูผู้สอนทุกคน

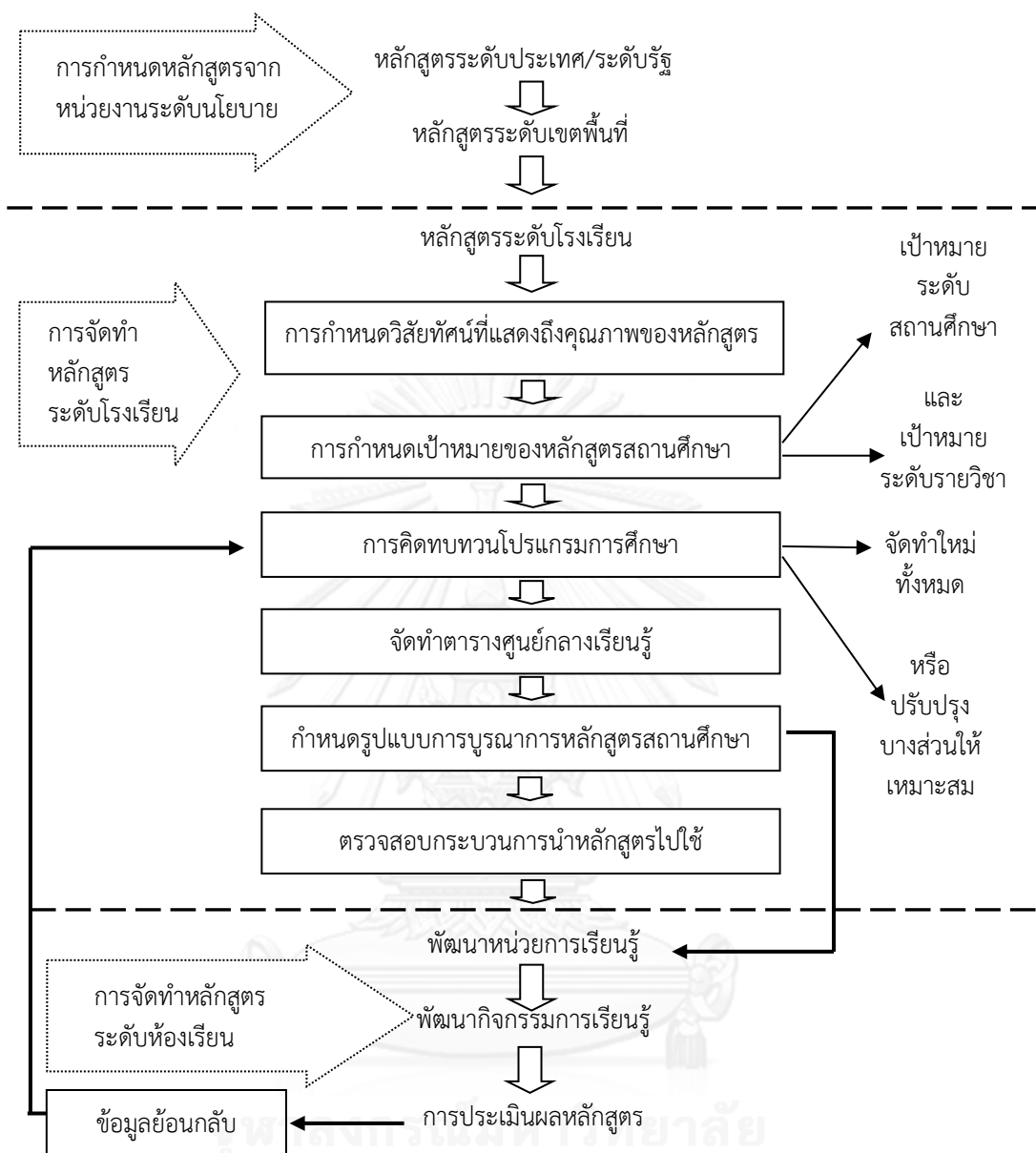
ขั้นที่ 6 การตรวจสอบกระบวนการนำไปใช้ (monitoring the implementation process) มีแนวทางในการตรวจสอบ คือ 1) ความมั่นใจในแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ว่า ได้ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม 2) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนรู้สึกได้ถึง การได้รับการสนับสนุน 3) มีการช่วยเหลือครูผู้สอนในการวิเคราะห์คำแนะนำจากเขตพื้นที่ ในการกำหนดโครงการสอนระยะยาว 4) มีความหลากหลายในวิธีการสังเกตการสอนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อตรวจสอบถึงสภาพการนำหลักสูตรไปใช้ของครู 5) มีการสนับสนุนต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนเห็นถึงความจำเป็นในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ Glatthorn ถือเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือทั้งจากบุคลากรภายในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจากชุมชน การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องมีการดำเนินงานหลักสูตรในระดับห้องเรียน ทั้งนี้ หลังจากในขั้นตอนที่ 5 เมื่อมีการกำหนดรูปแบบการบูรณาการหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนสามารถดำเนินงานหลักสูตรสำหรับห้องเรียนที่ตนรับผิดชอบได้แล้ว โดยการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ วางแผนและดำเนินการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2.1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดของ Glatthorn

ในส่วนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดทำสาระของหลักสูตร

1.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุดึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี

หรือภาคนั้นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระการเรียนรู้ของรายวิชาที่มีความเข้มข้น (honor course) ให้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับรายวิชาที่จะจัด

1.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

1.3 กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาคทั้งสาระ การเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น

1.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามข้อ 1.1, 1.2 และ 1.3 มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

1.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ การนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระ การเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกรายวิชาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปีหรือรายภาคและหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึง จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3. การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็น เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอน

ต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี/รายภาคในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความคิด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการรายงานผลการเรียนรู้ และการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้สามารถกำหนดเป็นขั้นตอนการดำเนินงานได้ตามลำดับ ดังนี้ (ปรับปรุงจาก กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

การที่จะให้หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่สนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางอย่างกลมกลืน ในขณะเดียวกันมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และศักยภาพของสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าของหลักสูตร ควรจะมีการศึกษาวิเคราะห์ในข้อมูลหลาย ๆ ด้าน เช่น ศึกษากรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษา วิเคราะห์ความต้องการหรือความคาดหวังของท้องถิ่นและชุมชน

ขั้นที่ 2 การกำหนดหรือทบทวนวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

ข้อมูลในขั้นที่ 1 จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดและทบทวนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพราะข้อมูลดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรและสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับ ยุคสมัย การกำหนดวิสัยทัศน์ ทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อมูลต่าง ๆ ในขั้นที่ 1 และ 2 ที่สถานศึกษาได้ร่วมกับชุมชนวิเคราะห์และกำหนดไว้นั้น สถานศึกษาและชุมชนจะต้องร่วมกันกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน รวมถึงกำหนดแนวในการวัดและประเมินผลเพื่อวินิจฉัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การกำหนดสัดส่วนเวลาเรียน

เมื่อสถานศึกษามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนนี้สถานศึกษาจะต้องวางแผนเพื่อกำหนดสัดส่วนของมาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้นต่าง ๆ รวมทั้งสัดส่วนของสาระการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่วิเคราะห์ศึกษาจากขั้นที่ 1 และวิสัยทัศน์ที่กำหนดในขั้นที่ 2 จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวางแผนในตอนนี้เป็นอย่างยิ่ง และในขั้นการวางแผนนี้ประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ในการสัดส่วนการจัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับช่วงชั้น และกำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ในแต่ละปี

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค (มาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค) จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

จากขั้นที่ 4 สถานศึกษาจะเห็นถึงสัดส่วนโดยรวมจากทุกสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ในขั้นที่ 5 นี้ สถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้เป็นรายปีหรือรายภาคจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ว่าควรจัดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้เป็นรายปีหรือรายภาคอย่างไรในแต่ละกลุ่มสาระ สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม ให้สอดคล้องกับความสามารถ พัฒนาการความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

ขั้นที่ 6 กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระเป็นรายปีหรือรายภาค

สถานศึกษาจะต้องนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาคที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว ในขั้นที่ 5 มาเป็นแนวทางในการกำหนดสาระการเรียนรู้ สถานศึกษายังคงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาแล้ว

ขั้นที่ 7 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

ในขั้นนี้คณะผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในขั้นที่ 5 สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ในขั้นที่ 6 รวมทั้งเวลาที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 4 มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา องค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ

ขั้นที่ 8 การจัดหน่วยการเรียนรู้

จากสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องนำมาจัดเป็นหน่วย การเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ ในลักษณะบูรณาการ โดยอาจบูรณาการทั้งภายในกลุ่มวิชา และระหว่างกลุ่มวิชา โดยพิจารณาจากมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

ขั้นที่ 9 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้ถือเป็นการนำหลักสูตรของสถานศึกษาไปใช้ เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนให้ เป็นไปตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นในขั้นที่ 8 สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้สามารถยืดรูปแบบของแผนการสอนรายชั่วโมง เป็นที่คุ้นเคยอยู่แล้ว ในสถานศึกษาสาระสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งผู้ใช้หลักสูตร และผู้ที่ได้รับผลจากหลักสูตร ที่ต้องดำเนินการตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายร่วมกันของทุกฝ่าย จำเป็นต้องมีปัจจัยที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการดำเนินการ (Oliva, 2005) ดังนี้

1. ความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ประกอบภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเตรียมความพร้อม คือ 1) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นความสำคัญที่ต้องร่วมกันบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา 2) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 3) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรทุกฝ่ายได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 4) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ต้องดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา (Oliva, 2001) คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรว่า สาระที่เป็นแกนกลางและสาระของท้องถิ่นที่กำหนดไว้เป็นอย่างไร มีความสอดคล้องสัมพันธ์และสมดุลอย่างไร 2) วิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม 3) ศึกษาสภาพปัญหาของสังคม ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของสังคมและชุมชน 4) ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน 5) ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สัดส่วนตัวเวลา และหน่วยกิตตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด 7) พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ต้องดำเนินการ คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการประเมินผลการจัด การเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น วางแผนให้ครูทุกคนสามารถแนะแนวผู้เรียนได้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพและอื่น ๆ 3) การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

1.4 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การบริหารหลักสูตรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.5 สรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา รายงานต่อผู้เกี่ยวข้องและเผยแพร่ผลการรายงานแก่สาธารณชนได้ทราบ

1.6 นำข้อมูลจากการติดตามประเมินผลหลักสูตร ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่ คือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ การสนับสนุน ส่งเสริมจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ และนำไปปฏิบัติแบบต่อเนื่องจริงจัง จะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีมีการนิเทศภายในเพื่อนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

2.2 ครูผู้สอน ครูไม่เพียงแต่มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เท่านั้น ครูจำเป็นต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมวางแผนและร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสัดส่วนเวลาเรียน นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนให้เกิดผล ด้วยกระบวนการที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียน และวางแผนการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงและนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2.3 นักเรียน นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าหลักสูตรทุกหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน นักเรียนจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความต้องการของนักเรียนโดยตรง เนื่องจากนักเรียนเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง นักเรียนจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครู วางแผนการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของตนเอง รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประเมินและพัฒนาความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน

2.4 ผู้ปกครอง ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายต้องร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้แก่ กำหนดแผนการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม พัฒนาตนเองเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

เป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนและการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.5 ชุมชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ และร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา กำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป

1.6 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 27 ระบุว่าให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

จากมาตรา 27 วรรค 2 จึงหมายถึง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนของท้องถิ่น จึงให้เรียกว่า “การจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น” สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและยังจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรัก ความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญ รวมทั้งจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ก็คือ “การดำเนินงานจัดทำ ขยายเพิ่มเติมเรื่องที่สำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมตามความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่กระทบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 แต่เป็นการเสริมสร้างต่อยอดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมตามศักยภาพ และนำไปสู่มาตรฐานของหลักสูตร”

1.6.1 ความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้กล่าวถึงความหมายสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นสาระการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลาง ที่ปรับให้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน ตามท้องถิ่นต่าง ๆ หรือสร้างจาก

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อผู้เรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นต้องสอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง เพื่อการปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลในการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวและท้องถิ่นได้

นิคม ชมพูลง (2542) และมานิต สิทธิศร (2543) ได้กล่าวถึงความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การที่ท้องถิ่น ปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา สาระ สื่อการเรียนการสอน แผนการสอนสู่การเรียนการสอน กำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นว่า หมายถึง การที่กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร ตามข้อกำหนดในโครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นของตนเอง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหา องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชน และสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

จากความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป

1.6.2 ความสำคัญและลักษณะของการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ว่า การที่ต้องมีการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ย่อมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงที่เป็นอยู่
2. ทำให้ละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่นทำให้มีการลืมเลือนสิ่ง ที่มีค่าของท้องถิ่น
3. ไม่เป็นการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการผลิต อาชีพ บางท้องถิ่นอาจมีปัญหาแตกต่างกันออกไป เช่น โรคภัยไข้เจ็บ แทนที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวกลับจะส่งเสริมให้คนได้บัณฑิตเพื่อการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นก็เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

อันเนื่องมาจากความต้องการของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน จึงต้องมีการนำหลักสูตรระดับชาติ มาปรับให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น โรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชน นั้น ๆ เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกันท้องถิ่นควรต้องมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง

จากแนวคิด และทัศนะดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น มีความสำคัญ และจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการ เพราะการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เป็นการพัฒนาการจัดการ การศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เป็นการนำการพัฒนาสู่ชุมชนที่สนองต่อความต้องการ และสภาพของชุมชนและผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจ ในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์กรความรู้ และทรัพยากรของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิด ประโยชน์ได้สูงสุดลักษณะการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสามารถแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ สาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาโดยท้องถิ่นเองทั้งหมด แต่ต้องเป็นไปตามนโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนด ไว้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551) สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากหลักสูตร แม่บทที่ส่วนกลางจัดทำ ส่วนกลางของรัฐ จัดทำหลักสูตรแม่บท และเว้นที่ว่างให้ท้องถิ่นมีเสรีภาพในการ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีแนวทางการพัฒนาได้เป็น 2 กรณี คือ

1. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาโดยบางส่วนของหลักสูตรแม่บท กล่าวคือ เป็นการปรับ องค์กรประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท เช่น ปรับรายละเอียดของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ยังยึดมาตรฐาน ของหลักสูตรแม่บทอยู่

2. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ หรือการสร้างหลักสูตรย่อยเพื่อ เสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถ จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติมจากมาตรฐานของหลักสูตรแม่บท

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาสำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นสาระการเรียนรู้ ที่หน่วยงานในท้องถิ่นพัฒนาเป็นสาระการเรียนรู้เฉพาะกิจ และระยะสั้น ๆ เพื่อใช้กับชุมชนหรือท้องถิ่น ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การซ่อมเครื่องยนต์ การทำขนม การทำอาหาร เป็นต้น

1.6.3 ประโยชน์ของการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

চারঙ্গক্তি চারঙ্গক্তি (2550) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการจัดตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ วิชาความรู้ ต่าง ๆ จัดให้เรียนกันจึงค่อนข้างโน้มเอียงไปในลักษณะที่เอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตในสังคม ชุมชน เมือง โดยยังมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตในชุมชนชนบทค่อนข้างน้อย ประกอบ กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของท้องถิ่นและชุมชนปรับตัวตามไม่ทันบัง เกิดผลเป็นปัญหาของชุมชนชนบท ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม และวัฒนธรรมความเป็นอยู่และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ปัญหาต่าง ๆ น่าจะผ่อนคลายลงบ้าง หากมีความคำนึงถึง สภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และมีกระบวนการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง สำหรับแต่ละท้องถิ่นและหากยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และแนวทาง

การพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยแล้ว จะสามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้น และตรงตามความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น

1.6.4 แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) กล่าวถึงแนวทางในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นนั้น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ในลักษณะต่อไปนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม ในแต่ละกลุ่มวิชาในทุกระดับชั้นโดยปรับปรุงจากหลักสูตรแกนกลางโดยไม่ทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตรเปลี่ยนแปลง
2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาโดยเพิ่มหรือลดรายละเอียดจากหลักสูตรแกนกลาง
3. ปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาและสภาพท้องถิ่นโดยสื่อเหล่านี้อาจใช้กับเนื้อในรายวิชาที่มีอยู่เดิมหรือรายวิชาใหม่ที่พัฒนาขึ้นก็ได้
5. จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและความต้องการของท้องถิ่น

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมายังไม่มีกรกล่าวถึงความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรโดยตรง กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1.7.1 ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ

1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำให้คนมีความสุข และมีค่านิยมที่ถูกต้อง การที่จะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้นั้น จะต้องนำศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ศาสตร์นั้นจะประกอบด้วยเนื้อหา (Content) กับความรู้ (Knowledge) ความหมายของศาสตร์ จึงหมายถึง กลุ่มของความรู้ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ พร้อมที่จะนำไปถ่ายทอดได้ รวมถึงวิธีการที่จะรู้ และวิธีการแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ดังนั้น การสอนหรือวิธีการที่จะให้ความรู้เพื่อบรรลุจุดหมายนี้จะมีทั้งการให้เนื้อหา และการให้วิธีการหาความรู้หรือการแสวงหาความรู้ การเลือกเนื้อหาและวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ในศาสตร์นั้น จึงเป็นได้ ซึ่งเนื้อหาสาระนี้มีได้หมายถึงเนื้อหาสาระหรือความรู้เท่านั้น ยังรวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย

เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาของ Tabo (1962) มีดังนี้ (1) ความเชื่อถือได้และความสำคัญ (2) สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม (3) มีความสมดุลทั้งในความกว้าง และความลึกของเนื้อหาวิชา (4)

สนองความต้องการของความมุ่งหมายได้หลายๆ ข้อ (5) สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน และ (6) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ Brady (1987) ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรของโรงเรียน คือ เนื้อหาสาระต้องมีความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพของสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการจัดทำสาระของหลักสูตรนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือบริบทของที่ตั้งในแต่ละสถานศึกษา เพื่อหลักสูตรที่พัฒนามานั้นจะได้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมของแต่ละโรงเรียนอย่างแท้จริง

2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร

วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2545) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารนั้นจะต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดของเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอน ซึ่งเอกสารที่เขียนนี้ อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง คือจะกล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ

2. เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหรือคู่มือหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการเรียน

Turner (2001) ได้กล่าวว่า หลังจากที่ได้มีการจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการจัดทำเอกสารรูปเล่มของแต่ละเนื้อหาวิชาไว้อย่างชัดเจน และมีการเผยแพร่ให้ทุกฝ่ายได้รับทราบร่วมกันว่า ในเอกสารหลักสูตรได้กล่าวถึงโครงสร้างของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้อย่างไร

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าต้องมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรของแต่ละเนื้อหาสาระวิชาไว้อย่างชัดเจน เพื่อไว้เป็นเอกสารสำหรับตัวครูผู้สอนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า และสำหรับเผยแพร่ต่อชุมชนด้วย

3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรนั้นเปรียบเหมือนทฤษฎี การนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องควบคู่และสอดคล้องกับการนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเกี่ยวข้องกับครูใหญ่ เป็นผู้บริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน และครูผู้สอน ถือว่า การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หลักสูตรจะประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จะต้องศึกษาเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร (ชูศรี สุวรรณโชติ, 2544) ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

Beauchamp (1981) การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้นี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนในการนำหลักสูตร ไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรนั้นๆ ก็ไม่มีความหมาย

ธำรง บัวศรี (2542) กล่าวได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่าต้องมีการดำเนินการใน 4 เรื่อง คือ 1) การวางแผนนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม 2) การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 3) การตรวจสอบความพร้อม และ 4) การบริหารการใช้หลักสูตร โดยในส่วนของรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนนี้ ขอเสนอ ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ได้กล่าวว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้คือ 1) การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ 2) การจัดเตรียมการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ 3) การจัดครูเข้าสอน 4) การจัดตารางสอน 5) การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 6) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร 7) การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร และส่งต่อ อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามีงานหลักอยู่ 3 งาน คือ 1) งานบริหารและบริการหลักสูตร ประกอบไปด้วย งานเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุตามหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน 2) งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบไปด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และ 3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบไปด้วย การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ทั้งการเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดส่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นงานที่ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมถึงบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ต้องร่วมกันลงมือปฏิบัติ จึงจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กำหนดแนวทางสำหรับใช้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร ดังนี้ ให้ใช้ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการดำเนินการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเป้าหมายในการนิเทศ นอกจากนี้ต้องเป็นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และนิเทศเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในภารกิจต่างๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลให้ผู้บริหารวินิจฉัยและสั่งการ สำหรับการประเมินผลทางการศึกษา ส่วนหนึ่งที่จะประเมินผลได้ที่หลักสูตร การจัดทำ

หลักสูตร ต่างๆ ว่าผู้นำจัดทำหลักสูตรได้จะต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานมาจากแหล่งใด แล้วนำมา กำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย มีการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์เรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการศึกษา ส่วนประกอบต่าง ๆ ของ หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน การสอน วิธีสอนและการวัดผลและสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งกระบวนการในการประเมินผลหลักสูตร (1) ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดลงไปว่าจะประเมินผลอะไร อย่างเฉพาะเจาะจง (2) จะมีการกำหนดว่า ต้องการข้อมูลอะไร จำนำมาช่วยในการประเมินผล (3) จะมีการรวบรวมข้อมูล ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 2 (4) จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมิน (5) จะมีการ วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 4 (6) หลังจากวิเคราะห์เสร็จแล้ว จะมีการ ส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้แก่ผู้ที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรนั้น จะต้องมีการกำหนด แนวทางและวางแผนขั้นตอนในการที่จะนิเทศ ติดตามและประเมินผลไว้อย่างชัดเจนเพื่อ จะได้ทราบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาแล้วนั้นมีประสิทธิภาพมากเพียงใดเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ต้องการ หรือไม่ เพื่อที่จะได้พัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

1.7.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการ ในเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จมี 2 ด้าน คือ 1) ความพร้อมที่มีอยู่ภายในโรงเรียน เช่น บุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่าง บุคคลในโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างในโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น 2) ความพร้อมที่มีอยู่นอก โรงเรียน เช่น ความร่วมมือของชุมชนผู้ปกครอง หน่วยงาน เป็นปัจจัยหลัก โดยพิจารณาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับแนวความคิดพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน คือ ตัวแปรที่อยู่ในระบบโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในโรงเรียน หมายถึง มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาทั้งในด้านการปรับขยาย เพิ่มเติม การจัดทำรายวิชา การจัดทำสื่อเสริมและการกำหนด กิจกรรมเสริม ตัวแปรที่อยู่ในระบบโรงเรียนมีดังต่อไปนี้

1.1 ความพร้อมด้านบุคลากร

ความพร้อม หมายถึง สภาพการณ์ทางด้านกายภาพ และเจตคติของบุคคลหรือ องค์กรอันเกิด จากการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ในการที่จะทำการใดๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษา ต้องเตรียมความพร้อมพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น ด้านพัฒนาระบบงาน ด้านพัฒนา หลักสูตร การประกันคุณภาพ ด้านจิตวิทยา การพัฒนาการเรียนการสอนการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีใน โรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ครูอาจารย์ ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2545)

ในการเตรียมบุคลากรนั้นมีความสำคัญมากต่อพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน เพราะจะเป็น การทำให้บุคลากรมีความมั่นใจและสามารถลงมือปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในการ เตรียมบุคลากรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่อง

นโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างรูปแบบและข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร (เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร, 2545)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าในการเตรียมบุคลากรมีความสำคัญและเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพราะบุคลากรเป็นผู้ที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเอง หากสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรด้วยการจัดบุคลากรเข้ารับการอบรมในเรื่องหลักสูตร และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานในเรื่องหลักสูตร จะทำให้บุคลากรสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ลุล่วงตามเป้าหมายที่แต่ละสถานศึกษาตั้งไว้ได้

1.2 ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่

วัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป ได้แก่ อุปกรณ์ทั่วไป และอุปกรณ์ประเภทเครื่องใช้ และ 2) อุปกรณ์การสอน หมายถึง วัสดุ สิ่งของ สื่อเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ โรงเรียนในฐานะผู้นำการพัฒนาหลักสูตร จะต้องดำเนินการจัดซื้อ จัดหา ผลิตและซ่อมแซมบำรุงให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี และนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างสะดวกและประสิทธิภาพ (เอกรินทร์ สีมหภาค, 2545) และในการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการจัด การใช้ การบำรุงรักษาและควบคุม และการประเมินผลอาคารสถานที่เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรนั้นพบว่า การใช้สื่อ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องของสื่ออุปกรณ์อย่างเหมาะสม

1.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและครูในโรงเรียนมากที่สุด โรงเรียน ที่จะพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวได้สำเร็จ ต้องอาศัยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก กล่าวคือต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารหลักสูตรในระดับโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้แก่ครูและความร่วมมือวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกับครู

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการ ควรเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาตามความต้องการของครูจัดส่งครูเข้ารับการอบรมในเรื่องต่างๆ (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545) การพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับสูงสุดของกระทรวงศึกษาธิการจนถึงผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารระดับโรงเรียน ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร หากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ในโรงเรียน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร การจะให้คำแนะนำ แก่ครูในการพัฒนาหลักสูตรก็จะทำได้น้อยอันอาจส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรได้

1.4 นโยบายการบริหาร

นโยบายในการบริหาร ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ เพราะการกำหนดนโยบายเป็นการวางวิธีการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น นโยบาย คือ แนวปฏิบัติซึ่งระบุคุณค่า หรือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ นโยบายการบริหารเป็นการกำหนดวิธี กระบวนการ การวางแผน และกำหนดโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ในเรื่อง

ใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จะเห็นได้ว่านโยบายเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารให้เห็นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความแน่นอนและการประสานงานในการปฏิบัติ ลดเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจและเป็นการควบคุมพื้นฐานของการบริหารงาน

1.5 งบประมาณ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้กล่าวว่า การเตรียมงานงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ การดำเนินงานหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ ที่จะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ นอกจากจะใช้ในด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทน แล้วยังเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัสดุหลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสารและอุปกรณ์การสอนซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ที่กล่าวว่า งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะงบประมาณเป็นสิ่งที่ยั่งยืน ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาที่พบมาก และทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ คือ ในเรื่องของ งบประมาณ สรุปได้ว่า งบประมาณมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านการดำเนินงาน และการควบคุมการปฏิบัติดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรอย่างรอบคอบ เพื่อให้การพัฒนาเกิด ประโยชน์สูงสุด

2. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในโรงเรียน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในชุมชนหรือ ในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย เนื่องจากในสภาพปัจจุบัน ต้องการเน้นให้หลักสูตร สถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมานั้น ได้สะท้อนถึงสภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ดังนั้นหากได้รับการสนับสนุนจากชุมชนที่อยู่ภายนอกโรงเรียนย่อมทำให้การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาสะท้อนสภาพจริงของท้องถิ่นตามที่ต้องการได้ โดยตัวแปรภายนอกโรงเรียนมีดังนี้

2.1 ความร่วมมือจากชุมชน

ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของชุมชนนั้นว่ามีความสำคัญมาก เพราะ ชาวบ้านในฐานะของการศึกษาจะรู้ว่าเขาและบุตรหลานต้องการอะไรจากระบบศึกษา และอะไร ในระบบที่เขาไม่ต้องการ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน จะทำให้ประชาชนเกิด ความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียนเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ทำให้โรงเรียนได้รับความ ร่วมมือจากชุมชนทั้งในด้านวัสดุ แรงงาน และเวลา ปัญหาความเข้าใจผิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะ ลดลงเพราะเหตุที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมาก ผลของการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ มีความเชื่อถือ และศรัทธาในโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ (ชูศรี สุวรรณโชติ, 2544)

2.2. ความร่วมมือจากผู้ปกครอง

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของชุมชน คือกำเนิดจากชุมชนมีหน้าที่ตามความต้องการของสังคม ในชุมชนนั้นๆ โดยทั่วไปชุมชนคาดหวังที่จะให้โรงเรียนเป็นสถานที่อบรมและฝึกฝน ลูกหลานให้เรียนรู้ วิชาการต่างๆ ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนคาดหวังที่จะบุตรหลานของเขามีความรู้ดี จึงถือว่า ผู้ปกครอง นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา การที่ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะทำให้ โรงเรียนได้ทราบทิศทางการจัดการศึกษาได้อย่าง เป็นอย่างดี

2.3 การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนและครูเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ สื่อ กองทัพ สถานศาสนา เป็นต้น ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการศึกษาดังนั้นการได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เกิด สัมฤทธิ์ผล

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยภายในโรงเรียน ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร และ งบประมาณ และปัจจัยภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ความร่วมมือจากชุมชนความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้การพัฒนาหลักสูตรที่ประสบ ความสำเร็จ นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

การประเมิน (evaluation) เป็นกิจกรรมสำคัญในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะในสาขาวิชา การศึกษาที่ต้องมีการใช้การประเมินเป็นหลักพื้นฐานในกระบวนการศึกษาร่วมกับจุดมุ่งหมายทางการ ศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาจำเป็น ที่จะต้องมี การประเมิน จึงขอเสนอประเด็นเนื้อหา ดังนี้

2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ ในการพิจารณาตัดสินความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ เกิดขึ้นกับผู้เรียนและนำข้อมูลนั้นมาเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตร การ ประเมิน จึงหมายถึง การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ โดย การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียน กับมาตรฐานการอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับ หลักสูตร การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการเลือกวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ ตัดสินใจเรื่องหลักสูตร การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตร ไปใช้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2540)

Brady (1987) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า คือ แนวทางการกำหนด คุณภาพประสิทธิภาพหรือคุณค่าของแผน ผลผลิต โครงการ กระบวนการ จุดมุ่งหมายหรือหลักสูตร เพื่อตัดสินคุณภาพมาตรฐาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการอธิบายมาตรฐาน เพื่อกำหนดคุณภาพ นอกจากนี้ Stufflebeam .et.al (1971อ้างถึงใน Oliva, 2001) ได้ให้ความหมายของการประเมิน หลักสูตรว่า คือ กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือก ต่าง ๆ ที่มีอยู่

รุจิระ ภูสาระ (2546) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้หลายนัยว่า การประเมิน หลักสูตร หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐานการอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับ

หลักสูตร การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาใช้พิจารณาให้คุณค่าและนำมาสรุปตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ และในการปรับปรุง หรือ แก้ไขให้ดีขึ้น หรือเลิกใช้หลักสูตรนั้น ๆ

2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ อย่างหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประโยชน์ของขั้นตอนนี้ คือ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไข และปรับปรุงหลักสูตรต่อไป การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคูณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะมาประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้น มีคุณภาพได้ผลตามวัตถุประสงค์วางไว้ หรือต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร มี 2 ประการ คือ ประเมินผลเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลการประเมินนั้นเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และประเมินเพื่อสรุปค่าของการพัฒนาหลักสูตรว่าดีหรือควรปรับปรุงแก้ไข ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมด หรืออาจยกเลิกเพียงบางส่วน และ Taba (1962) ได้กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จุดประสงค์ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อ และวัสดุการสอน

นอกจากนี้ ทิศนา ขวมนมณี (2544) และ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้นำเสนอจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ทั้งนี้มักจะประเมินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ โดยพิจารณาความสอดคล้อง เหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผลว่าสามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินการอยู่ได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่มีคุณภาพได้ทันทางที่

2. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตรการประเมินในลักษณะนี้ จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้ได้ได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรโดยพิจารณาว่ามีคุณภาพดีหรือไม่ดีบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตอบสนองความต้องการของสังคมเพียงใด เหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้ว ระยะเวลาหนึ่งแล้ว จึงประเมินเพื่อสรุปผลเมื่อจบโครงการหรือเมื่อการนำไปใช้ครบถ้วนตามวงจร

4. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร โดยพิจารณาที่คุณภาพของผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้ว

การประเมินในนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้ไปแล้วระยะหนึ่ง

2.3 ประเภทของการประเมินหลักสูตร

ซึ่ง Tabá (1962) และไพศาล หวังพานิช (2543) ได้นำเสนอลักษณะของการประเมินตามระดับของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. แแบ่งตามระดับของหลักสูตร

1.1 การประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ การประเมินความจำเป็น ประเมินวัตถุประสงค์ ประเมินโครงสร้าง ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร (การสอน วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม) ประเมินปัจจัยป้อน (ผู้เรียนที่คัดเลือกเข้ามา ความพร้อมด้านต่าง ๆ) ประเมินผล หรือ outcomes

1.2 การประเมินหลักสูตรโดยรวมเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบซึ่งต้องประเมิน ทุ้องค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อสรุปผลหรือภาพรวม

2. แแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการประเมิน

2.1 ประเมินเพื่อการปรับปรุง (formative evaluation) เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นตรวจสอบข้อเด่น ข้อด้อยในส่วนประกอบของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงเป็นสำคัญ

2.2 ประเมินเพื่อสรุปผล (summative evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการประมวลผลโดยสรุปรวมทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร

นอกจากนี้ Robert and Mary (1983 อ้างถึงใน ชูศรี สุวรรณโชติ, 2544) และจาร์จ บัวศรี (2542) ได้จำแนกประเภทของการประเมินหลักสูตรตามระยะเวลาในการประเมินหลักสูตรออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินหลักสูตรก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ (pre-evaluation) เป็นการประเมินในช่วงที่มีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายไปจนถึงการกำหนดการวัดและประเมินผล การเรียน เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จริง จึงควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่างและองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตรทางด้านเนื้อหาวิชาทางด้านวิชาชีพครู และทางด้าน การวัดและประเมินผล

2. การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร (midterm or progressive evaluation) เป็นการประเมินในขณะที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด จะแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรในด้านการบริหาร การจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอน

3. การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (summative evaluation) เป็นการประเมินหลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่งหรือครบกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ได้แก่ การประเมินองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตรการนิเทศกำกับติดตาม การจัดการกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตร ที่จัดทำขึ้นนั้นควรจะดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรจะยกเลิก

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ได้ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร ระบบการบริหาร

หลักสูตร การนิเทศ กำกับดูแล การจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรควาหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ และช่วยในการตัดสินใจควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด

3. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

2.4 ความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

การทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ย่อมหวังผลและอยากทราบผลของการกระทำ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของคน ในทำนองเดียวกัน การจัดหลักสูตรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ก็ย่อมต้องการทราบคุณภาพของหลักสูตรว่าดี เหมาะสมหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีความจำเป็นด้านอื่น ๆ อีก Oliva (2001) และไพศาล หวังพานิช (2543) ได้นำเสนอความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. การดำเนินการสร้าง การบริหาร การใช้และการประเมินหลักสูตร เป็นเรื่องของการตัดสินใจ โดยบุคคล กลุ่มคน ในขณะหนึ่ง ช่วงเวลาหนึ่ง การตัดสินใจดังกล่าว อาจไม่เหมาะสมหรือผิดพลาดได้ เพราะโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น กฎหมาย แผนพัฒนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา ทฤษฎีทางจิตวิทยา ค่านิยม เป็นเรื่องของแนวความคิดและการปฏิบัติที่มีความซับซ้อนอยู่มาก

2. หลักสูตรเป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาบุคคลหลายระดับอายุ หลายระดับความรู้ หลายกลุ่มคน มีความแตกต่างกันอยู่แล้วโดยธรรมชาติ การปฏิบัติงานกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคไม่มากก็น้อย

3. การดำเนินการใช้หลักสูตร ย่อมมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและ การปกครองของประเทศ คือ ต้องใช้งบประมาณ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหน่วยงาน องค์การอื่น และบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายรับผิดชอบหลักสูตร จะต้องรายงานผลการผลการดำเนิน การใช้ฝ่ายอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เพื่อให้ความสนับสนุนหรือเพื่อให้ทุนอุดหนุนในโอกาสต่อไป

4. การจัดการศึกษาถือว่าการลงทุนประเภทหนึ่ง คือ ต้องใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมิใช่น้อย ทั้งรัฐและเอกชนจึงต้องการทราบความคุ้มค่าของการลงทุนและจะได้ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

จากความจำเป็นดังกล่าว ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง การบริหาร และการใช้หลักสูตร ได้ประเมินและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า คุณภาพของหลักสูตรต้องมีการตรวจสอบ ไม่สามารถบอกได้ว่าดีหรือไม่ โดยไม่มีข้อมูล หรือ ข้อเสนอแนะสนับสนุนเพื่อให้เกิดการยอมรับของสาธารณชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานสนับสนุนทางการเงิน ต้องการทราบผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไปหรือไม่

2.5 สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรนั้น สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร ซึ่ง บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้นำเสนอสิ่งที่ต้องประเมินในหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. **การประเมินเอกสารหลักสูตร** เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรว่า จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระและวิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนมีความสอดคล้องเหมาะสม ครอบคลุมและถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่เพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารให้เข้าใจและมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่หลักสูตรที่สร้างขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และสามารถสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนมากน้อยเพียงใด การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และใช้วิธีการที่ให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมินนอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีอื่นๆ เช่น การใช้การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

2. **การประเมินการใช้หลักสูตร** เป็นการตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร ในการใช้หลักสูตร เพื่อจะไดแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามให้ผู้ที่ใช้หลักสูตร คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น การประเมินการใช้หลักสูตรอาจประเมินการใช้หลักสูตรทั้งหมดก็ได้

3. **การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร** เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ประกอบด้วยสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ (academic achievement) ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ในวิชาการต่าง ๆ ที่เรียน และสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ (non-academic achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้น นอกจากจะประเมินผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่แล้ว ยังควรติดตามผลความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่า สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงานและประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือศึกษาต่อหรือไม่ เพียงใด มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะแก้ปัญหาและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ดีหรือไม่ โดยติดตามสอบถามจากผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถาม เป็นต้น

4. **การประเมินหลักสูตร** ในการประเมินหลักสูตร หากประเมินในแต่ละส่วน อาจทำให้มองเห็นภาพรวมไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง จึงควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งระบบพร้อมกันไปเพราะการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

2.6 หลักการสำคัญในการประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรจำเป็นที่ผู้ประเมินทราบถึงหลักการสำคัญในการประเมิน ซึ่ง Oliva (2001) และไพศาล หวังพานิช (2543) ได้นำเสนอข้อควรคำนึงในการประเมินหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. **ความถูกต้องตรงความเป็นจริง (relevancy)** นักประเมินต้องประเมินได้ตรงวัตถุประสงค์

และตรงประเด็น เป็นการประเมินสิ่งที่ต้องการจะประเมินได้อย่างแท้จริง

2. ความน่าเชื่อถือ (reliability) นักประเมินต้องประเมินอย่างตรงไปตรงมา อธิบายได้ มั่นใจได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลที่มีคุณภาพและความพอเพียงของข้อมูล

3. ความยุติธรรม (fair) นักประเมินต้องซื่อตรง ไม่ลำเอียง (unbias) ไม่บิดเบือนจากข้อมูลหรือความเป็นจริงที่ปรากฏ โดยอาศัยเกณฑ์ (criteria) การพิจารณาตัดสินที่เหมาะสมและชัดเจน

นอกจากนี้ Brady (1987) ได้กล่าวถึง เกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร ซึ่งได้รับการพัฒนา มาจาก The Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation โดยสามารถจำแนกเกณฑ์ ออกได้เป็น 3 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านความเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific criteria) เกณฑ์ด้าน การปฏิบัติ (practical criteria) และเกณฑ์ด้านความรอบคอบ (prudential criteria) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ด้านความเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific criteria) มีจำนวน 4 เกณฑ์ คือ ความตรง ภายใน (internal validity) ความตรงภายนอก (external validity) ความเที่ยง (reliability) และความเป็นปรนัย (objective)

2. เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (practical) มีจำนวน 6 เกณฑ์ คือ ความตรงประเด็น (relevance) ความสำคัญ (importance) ขอบเขต (scope) ความเชื่อถือหรือการยอมรับ (credibility) ความเหมาะสมของเวลา (timeliness) และความครอบคลุม (pervasiveness)

3. เกณฑ์ด้านความรอบคอบ (prudential criteria) มีจำนวน 1 เกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพ (efficiency)

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรได้พัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1930 นักประเมินหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับ และยกย่องว่าเป็นผู้นำในการประเมินหลักสูตรเป็นบุคคลแรกก็คือ Tyler ที่ทำการประเมินหลักสูตรอย่างมีระบบ ในระหว่างทศวรรษที่ 1930 Tyler ได้ประเมินโครงการการศึกษาแปดปีของสมาคมวิวัฒนาการทางการศึกษา (progressive education association) ได้ให้นิยามความหมายของการศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (education as changes in behavior) และการให้นิยามของการศึกษานั้น นับเป็นจุดเริ่มของการมองเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตร ทำให้นักการศึกษามองเห็นความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน การกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนนั้น จะทำให้เราทราบว่าผลจากการเรียนการสอนนักเรียนจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler ที่ว่าการวัดที่ตัวคนนั้นจะต้องมีการกระทำทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กันไป คือ หัว (head) จิตใจ (heart) มือ (hand) สุขภาพ (health) การวัดทางด้านหัวจะต้องคำนึงถึงความสามารถทางสมองเป็นหลัก การวัดทางจิตใจ นั้น หมายถึงการวัดความสนใจ ที่สนใจคิดคำนึง การวัดทางด้านมือ คือ การมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ และประการสุดท้าย คือสุขภาพอนามัย จะต้องเสริมสร้างตนให้มีนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น (ทิตนา เขมมณี, 2546)

แนวทางการประเมิน ส่วนใหญ่เป็นการประเมินภายหลังกระบวนการเรียนการสอน ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ รวบรวมข้อมูล เช่น แบบทดสอบต่าง ๆ เพื่อวัดผลการเรียน การแบ่งระดับความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นประการสำคัญ การประเมินหลักสูตร จึงเป็นกระบวนการประเมินที่มีหลักการและวิธีการสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แม้กระทั่งปัจจุบันก็มีการใช้กันอยู่ทั่วไป (พิสนุ พงศ์ศรี, 2550) สิ่งที่น่าสังเกตสำหรับการประเมินหลักสูตร คือ ไม่มีการประเมินใด ๆ ที่จะทำหน้าที่พิจารณาว่า ทำไมโปรแกรมการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องมีและเมื่อมีแล้วสอดคล้องหรือตรงกับความสนใจ หรือความต้องการของผู้เรียนหรือไม่อย่างไร สิ่งที่ผู้ประเมินส่วนใหญ่เน้นหนัก คือ การประเมินเพื่อพิจารณาว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาต่าง ๆ นั้น ได้รับการยอมรับและบรรลุตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วบรรลุตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

รุจิริ ภูสาระ (2546) ได้กล่าวว่า แนวทางการประเมินหลักสูตร แบ่งออกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. **การประเมินแบบดั้งเดิม** (traditional evaluation) เป็นการประเมินที่ใช้การพิจารณาประสิทธิภาพของการสอน โดยการวัดว่า นักเรียนสามารถผ่านจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ สามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ประเมินจึงสนใจว่า หลักสูตรนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ และเมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตรแล้ว ผู้ประเมินอธิบายผลการใช้จากการวัดเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนจากที่มีการกำหนดจุดประสงค์ไว้ โดยเขียนในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้วัดได้ และสามารถวัดโดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion-referenced test) ดังนั้นการประเมินแบบดั้งเดิม จึงใช้วิธีการพิจารณาจากการวัดผลการปฏิบัติของนักเรียนตามจุดประสงค์โดยใช้แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์

2. **การประเมินแบบคลื่นลูกใหม่** (new-wave evaluation) เกิดขึ้นเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์กันแพร่หลายว่า การทดสอบไม่ใช่เป็นวิธีเดียวเท่านั้นในการประเมิน แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอีกมาก ผู้ที่เชื่อถือการประเมินแบบคลื่นลูกใหม่ เชื่อว่าการศึกษาคือกระบวนการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนเป็นประเด็นสำคัญที่จะเข้าใจผลที่เกิดจากการเรียนการสอน Scriven (1991) ได้เป็นผู้สนับสนุนการศึกษากระบวนการและเสนอว่าให้คำนึงความสำคัญในการประเมินเป้าหมายมากกว่าการตีความหมาย การประเมินในรูปของผลสัมฤทธิ์ ความสำเร็จของหลักสูตรมิใช่ดูเพียงความสำเร็จ ในสิ่งที่พยายามทำเท่านั้น แต่สิ่งที่พยายามทำต้องมีคุณค่าพอที่จะได้ชื่อว่ามีความสำเร็จแล้ว Scriven ได้อธิบายความหมายของคำว่า การประเมินจากภายใน (intrinsic evaluation) ได้แก่ เป้าหมาย เนื้อหา เจตคติของครู การจัดการและการประเมินผลที่ได้รับ (pay-off-evaluation) ได้แก่ ผลของหลักสูตรต่อนักเรียนที่ว่าการประเมิน จำเป็นต้องให้น้ำหนักกับ การประเมินภายในควบคู่กับการประเมินผลที่ได้รับ จึงจะทำให้การประเมินหลักสูตรมีคุณค่า

นอกจากนี้ กลุ่มการประเมินคลื่นลูกที่สาม ได้ตั้งคำถามในการประเมินว่า ตีอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้น การตอบคำถามดังกล่าว เป็นการประเมินวิธีดำเนินการซึ่งจะต้องพิจารณาจากบริบทที่กว้างมากของหลักสูตร รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในหลาย ๆ วิธี เพื่อให้มองเห็นภาพสถานการณ์ได้ชัดเจนขึ้น มองภาพกว้าง ๆ มากกว่าจะมองที่จุดเล็ก ๆ จึงพุ่งเป้าไปที่อิทธิพลของสภาพการณ์ทั่ว ๆ

ไปที่จะส่งผลต่อหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรที่ประกอบเป็นโครงสร้างของหลักสูตร และวิถีทางที่นำหลักสูตรไปใช้ในการเรียน กระบวนการประเมินไม่ได้รับคุณค่าตอบเชิงประสิทธิผล (effectiveness) เชิงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือไม่เกิดประสิทธิผลนั้น แต่เมื่อกระบวนการประเมินสิ้นสุดลงไม่อาจรับประกันได้ว่า ผลการประเมินที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและผลดีขึ้นหรือไม่ แนวคิดการประเมินที่ช่วยลดข้อจำกัดดังกล่าว ได้แก่ การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

3.1 ความหมายของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

การเคลื่อนไหวของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) เริ่มขึ้นช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 และ 1990 Chen (1994 อ้างถึงใน Worthen, 1996) การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน คือ การสร้างโมเดลการประเมินหรือกรอบแนวคิดที่ตรงกับข้อสันนิษฐานและกลไก ที่แฝงอยู่ของโปรแกรม เช่น สิ่งที่ต้องกระทำในรูปของการจัดกระทำ และบริบทการนำไปสู่การปฏิบัติ กระบวนการเชิงเหตุผลที่เข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรและ/หรือผลที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวังที่อาจจะเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง ลักษณะต่างๆ ในทฤษฎีโปรแกรมที่จะนำมารวมกันไว้ในโมเดลการประเมินขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทรัพยากรที่ได้รับ และการตัดสินใจของผู้ประเมินหลังจากที่ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการพิจารณา โมเดลการประเมินจะให้แนวคิดว่าข้อมูลอะไรที่จะต้องเก็บรวบรวมมาและจะใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการที่ตรงประเด็นมากที่สุดจะถูกเลือกและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองต่อความต้องการจำเป็น

นักประเมินจึงถูกกระตุ้นให้เคลื่อนไหวจากวิธีการประเมินที่เน้นผลลัพธ์ (outcome-focused approach) ไปสู่วิธีการที่เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ (formative approach) มากขึ้น เพื่อที่จะสำรวจถึงประสิทธิผลของโครงการในการผลิตผลลัพธ์ที่คาดหวัง การให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจถึงอิทธิพลของโครงการต่อผลที่คาดหวังและเงื่อนไขในการดำเนินโครงการให้บรรลุผล (Sidani and Sechrest, 1999)

Chen (2005 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2552) เห็นว่าการประเมินที่ตื่นอกจากสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นแล้ว ต้องสามารถอธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมตัวแทรกแซง (intervention) ที่กำหนดขึ้นสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ การรู้ปัจจัยเชิงสาเหตุหรือกลไกการทำงาน (mechanism) ทำให้นักประเมินมีคำอธิบายการทำงานของโปรแกรมหรือโครงการมากขึ้น โดยการสร้างทฤษฎีโปรแกรม (program theory) ที่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดคำถามการประเมิน (evaluation question) ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินสามารถอธิบายได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตัวแทรกแซงอยู่ที่ใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานได้ถูกต้อง จะช่วยในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

จากกรอบแนวคิดการประเมินดังกล่าว การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ไม่ได้ถูกจำกัดโดยวิธีการต่าง ๆ วิธีการที่จะใช้ต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของโมเดลการประเมินที่สร้างขึ้นสำหรับ

โปรแกรมโดยเฉพาะและสถานการณ์การประเมิน ดังนั้นขอบเขตของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จึงกว้างกว่าการประเมินกล่องดำ (black box evaluation) หรือการประเมินปัจจัย กระบวนการ ผลลัพธ์ (input-process-outcome evaluation) เป็นอย่างมาก ผลที่ได้จากการประเมินเป็นเพียง การรายงานผลการทำงานของตัวแทรกแซง แต่ไม่ได้อธิบายว่าทำไมจึงเกิดผลเช่นนั้น

ดังนั้น การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จึงหมายถึงการตรวจสอบสถานการณ์/เงื่อนไข ในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ และกลไกของโครงการที่อยู่ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์ การประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานจึงเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความเข้าใจถึงเงื่อนไขที่ทำให้โครงการประสบ ผลสำเร็จ (Weiss, 1997) ที่สามารถให้กรอบความคิดที่ลึกซึ้งที่จะรับมือกับความต้อการจำเป็นในการ ประเมินที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี

3.2 จุดประสงค์ของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

จุดประสงค์หลักของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มี 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ เพื่อระบุถึงระดับความสอดคล้องระหว่างโครงการกับทฤษฎี ประการที่สอง คือ เพื่อทำความเข้าใจถึง เงื่อนไขที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว และประการที่สาม คือ เพื่อให้แนวทางใน การปรับปรุง หรือพัฒนาโครงการ (Stufflebeam, 2001) โดยคำถามการประเมินจะได้อาจมาจากทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ โครงการดำเนินการได้สอดคล้องกับทฤษฎีที่เหมาะสมหรือไม่ โครงการ ผลิตผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานได้รับการยืนยันหรือไม่ โครงการต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ โครงการมีความคุ้มค่าที่จะดำเนินการต่อและ/หรือเผยแพร่ ต่อไปหรือไม่ และองค์ประกอบใดในโครงการที่มีความจำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการ (Green and McAllister, 2002) คำถามเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ขึ้นอยู่กับการพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของทฤษฎีที่เหมาะสม

3.3 รูปแบบของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

จากแนวคิดของ Chen (1990, 2005) ทฤษฎีโปรแกรมจะประกอบไปด้วย 6 โดเมนหลัก โดย 3 โดเมนแรกเกี่ยวข้องกับ normative theory ได้แก่ การจัดกระทำ (treatment) บริบทในการนำไปสู่ การปฏิบัติ (implementation environment) และผลลัพธ์ (outcome) ส่วนโดเมนอีก 3 โดเมน เกี่ยวข้องกับ causative theory ได้แก่ ผลกระทบ (impact) กลไกการสอดแทรก (intervening mechanism) และการสรุปอ้างอิง (generalization) ความสัมพันธ์ระหว่างโดเมนทั้ง 6 โดเมน จะใช้ Domain Theory ประเมินในส่วนของ normative theory การประเมินทั้ง 6 โดเมนไม่จำเป็นต้อง ดำเนินการไปพร้อม ๆ กันในทุกการประเมิน อาจจะใช้เพียงบางโดเมนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนใจ

จากทฤษฎีโดเมนทั้ง 6 ทฤษฎีสามารถจัดแบ่งประเภทของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ได้เป็น 2 แบบ คือ แบบพื้นฐาน (basic) และแบบประกอบแต่ง (composite) โดยแบบพื้นฐานได้มา จากแต่ละทฤษฎีโดเมน ส่วนแบบประกอบแต่งได้มาจากการรวมกันของแบบพื้นฐาน ซึ่งจะสร้าง รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย ซึ่ง สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

1. การประเมินแบบพื้นฐาน (Basic Types) ประกอบด้วย

1.1 การประเมินการจัดกระทำตามปทัสสถาน (Normative Treatment Evaluation : NTE) ระบุโครงสร้างตามมาตรฐานของการปฏิบัติของการจัดกระทำ ตรวจสอบการนำการจัดกระทำไปใช้จริง

และประเมินความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานและการดำเนินการจัดกระทำที่เกิดขึ้นจริง

1.2 การประเมินบริบทการนำไปสู่การปฏิบัติ (Normative Implementation Environment Evaluation : NIEE) ระบุถึงบริบทตามมาตรฐานในการนำไปสู่การปฏิบัติตรวจสอบสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน และประเมินความสอดคล้องระหว่างสภาพแวดล้อมการนำไปสู่การปฏิบัติตามทฤษฎีกับบริบทการปฏิบัติงานจริง

1.3 การประเมินผลลัพธ์ตามปทัสสถาน (Normative Outcome Evaluation : NOE) ระบุถึงชุดของเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของโปรแกรมให้ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกในกระบวนการวางแผนและการจัดการโปรแกรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากถ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มยังไม่ชัดเจนในเป้าหมายเฉพาะของโปรแกรม หรือเกิดความขัดแย้งของเป้าหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่ยากจะตกลงกันได้

1.4 การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation : IE) เป็นการตรวจสอบหลักฐานเพื่อใช้ในการประเมินผลของการจัดกระทำที่มีต่อผลลัพธ์ที่คาดหวังและไม่คาดหวัง

1.5 การประเมินกลไกสอดแทรก (Intervening Mechanism Evaluation : IME) เป็นการขยายขอบเขตของการประเมินโดยรวมเกี่ยวกับกระบวนการจัดกระทำ ซึ่งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเชิงเหตุผลระหว่างการจัดกระทำกับผลลัพธ์

1.6 การประเมินการสรุปอ้างอิง (Generalization Evaluation : GE) เป็นการตรวจสอบประเด็นในการสรุปอ้างอิงไปสู่กระบวนการประเมิน การประเมินรูปแบบนี้เป็นมุมมองไปยังผลของการดำเนินงานในอนาคตข้างหน้าว่าจะอย่างไรที่จะสรุปอ้างอิงผลของการประเมินไปสู่สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การประเมินแบบประกอบแต่ง (Composite Types) ประกอบด้วย

2.1 Normative Treatment – Impact Evaluation เป็นการผสมผสาน normative treatment evaluation กับ impact evaluation บทบาทหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบของการประเมินประเภทนี้ เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดกระทำที่มีผลต่อผลลัพธ์

2.2 Normative Implementation Environment–Impact Evaluation เป็นการบูรณาการการประเมินสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การปฏิบัติกับการประเมินผลกระทบ เหตุผลหนึ่งที่ทำให้โปรแกรมล้มเหลวคือ การเปลี่ยนแปลงระหว่างวางแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติ

การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานเป็นการประเมินที่ให้คำตอบเชิงประสิทธิผล และให้คำตอบที่เป็นนัยทั่วไปเชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดหรือไม่เกิดประสิทธิผลด้วย กระบวนทัศน์การประเมินแบบขับเคลื่อนด้วยทฤษฎีจึงมีความยืดหยุ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แม้ว่าจะมีขั้นตอนการดำเนินการหลายขั้นตอน และซับซ้อน ต้องใช้ระยะเวลาในการประเมินค่อนข้างมาก ทำให้ต้องลงทุนสูง นักประเมินต้องวางแผน และคัดเลือกทฤษฎีมาอย่างดี การประเมินแบบขับเคลื่อนด้วยทฤษฎีจึงเหมาะสมกับการประเมินระหว่างดำเนินการ (formative evaluation) และการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (summative evaluation) เป็นการประเมินที่ใช้พหุทัศนะ เพื่อให้การประเมิน มีคุณค่า

3.4 ขั้นตอนการประเมินตามแนวคิดการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

Chen (1990, 2005) ได้เสนอแนวคิดในการนำแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานไปใช้โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชั้นวางแผน

ในชั้นของการวางแผน นักประเมินและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องอภิปรายร่วมกันเพื่อระบุถึงประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับโดเมนที่สำคัญในการประเมิน รูปแบบของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานที่สอดคล้องกับประเด็นเหล่านี้ วิธีการสร้างทฤษฎีที่เหมาะสมจะนำไปใช้ เป็นต้น

กระบวนการวางแผนจะช่วยเสริมความเป็นไปได้ในการออกแบบการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ที่รับรองได้ว่านักประเมินจะให้ความสนใจต่อประเด็นสำคัญ และจะช่วยเพิ่มการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย

2. ชั้นดำเนินการ

หลังจากเลือกรูปแบบของการประเมิน และสร้างทฤษฎีโปรแกรมแล้ว จำเป็นจะต้องมีการพิสูจน์ทฤษฎี ซึ่งการพิสูจน์เชิงประจักษ์ของทฤษฎีโปรแกรมในการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ประกอบด้วยวิธีการ 2 วิธี ซึ่งจะใช้วิธีการใดขึ้นอยู่กับว่าในการประเมินนั้นต้องการทดสอบทฤษฎีเชิงสาเหตุหรือทฤษฎีตามปทัสถานที่เป็นรากฐานความคิดของโปรแกรมนั้น

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการทดสอบทฤษฎีเชิงสาเหตุในโดเมนผลกระทบ หรือกลไกสอดแทรกจะมีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากกับการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตัวอย่างเช่น หลังจากที่ได้สร้างทฤษฎีเชิงสาเหตุแล้ววิธีการทางสถิติ เช่น โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นมักจะถูกนำมาใช้ตรวจสอบว่าทฤษฎีเชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะใช้หลักตรรกะเดียวกัน แต่การทดสอบทฤษฎีตามปทัสถานในโดเมนของการจัดกระทำและการนำไปสู่การปฏิบัติมักจะไม่ซับซ้อนเท่าวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบทฤษฎีเชิงสาเหตุ ทฤษฎีตามปทัสถานจะระบุถึงโครงสร้างของโปรแกรมที่ควรจะเป็น และนักประเมินจะติดตาม ควบคุม หรือสังเกตว่า โครงสร้างของโปรแกรมที่คาดหวังไว้จะสามารถนำไปใช้ได้จริงในการนำโปรแกรมไปสู่การปฏิบัติได้หรือไม่ ซึ่งสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตามปทัสถานจะสามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทันทีเพื่อช่วยในการวางแผน

โดยสรุป ในการนำแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานไปใช้นั้น สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้ (Chen, 1990 ; Sidani and Sechrest, 1999)

1. สร้างทฤษฎีโปรแกรม ในรูปของกระบวนการเชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังจากโครงการ โดยอาจสร้างจากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ (Chen, 1990; Sidani and Sechrest, 1999 ; Green and McAllister, 2002) ซึ่งโมเดลที่อิงทฤษฎีจะทำให้สมมติฐานที่เป็นรากฐานของโครงการชัดเจนขึ้น และจะระบุถึงตัวแปรที่จะต้องวัดและเส้นทางที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง (Fitz – Gibbon and Morris, 1996 ; Weiss, 1972 อ้างถึงใน Sidani and Sechrest, 1999 ; Green and McAllister, 2002)

2. เลือกรูปแบบในการประเมินให้สอดคล้องกับธรรมชาติของทฤษฎีโปรแกรม โดย Green and McAllister (2002) ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ 1) การใช้รูปแบบในการตั้งคำถาม การประเมิน เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของทฤษฎีโปรแกรม คือ การเตรียมพื้นฐานการสร้าง และคำถามการประเมินที่ได้รับความสนใจ 2) การใช้รูปแบบในการพัฒนาแบบแผนการประเมินเป็นคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมที่พัฒนารูปแบบจะช่วยให้สะดวกในการอภิปรายข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมได้ที่อยู่ในคำถาม

นั้น ๆ และ 3) การใช้รูปแบบในการพัฒนาการวัดการประเมิน หลังจากได้ข้อสรุปจากการประเมินแบบแผน รูปแบบสามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินการวัดที่เฉพาะเจาะจง

3. เลือกวิธีการที่เหมาะสมในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยกรอบแนวคิดของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

4. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ระบุไว้ในโมเดล และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของประชากรเป้าหมายการนำโครงการไปปฏิบัติ กระบวนการที่ทำให้เกิดผลผลิต และผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ

5. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกระบวนการที่สังเกตได้และกระบวนการตามสมมติฐานในทฤษฎีโปรแกรม การเปรียบเทียบนี้มีความสำคัญต่อความตรงในการตีความข้อค้นพบที่ได้ว่า สามารถระบุผลของโครงการที่สำคัญหรือความล้มเหลวของผลกระทบของโครงการได้หรือไม่

6. การเผยแพร่ข้อสรุปของการประเมิน เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่กล่าวถึงทฤษฎีโปรแกรม ที่ใช้โครงร่างแนวคิดสำคัญสำหรับเผยแพร่ผลสรุปของการประเมิน

3.5 บทบาทของนักประเมินที่ใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นฐาน

Chen (1990, 2005 อ้างถึงใน Chen, 2006) ได้ระบุบทบาทของนักประเมินตามแนวคิด การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จะกว้างและครอบคลุมมากกว่าการให้สารสนเทศที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหรือเจ้าหน้าที่ของโปรแกรมต้องการ แต่นักประเมินจะเป็นแหล่งของสารสนเทศที่สำคัญและไม่คาดคิดโดยคำนึงถึงประเด็นทางนโยบายอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม เช่น การวางแผนโครงการ การนำโปรแกรมไปสู่การปฏิบัติ การประเมินและการใช้ผลการประเมิน นักประเมินมีหน้าที่ให้สารสนเทศที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเลยหรือเข้าใจผิด

นักประเมินจะต้องใช้ความเชี่ยวชาญ ความรู้และประสบการณ์ในการนำเสนอ กำหนด การที่เหมาะสมสำหรับการสำรวจและการสื่อสาร มุมมองของตนเองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจะนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ในการประเมินที่ได้รับความเห็นชอบ และเข้าใจกัน นอกจากนี้ถ้านักประเมินคิดว่าตัวเองเป็นหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และให้ความสนใจที่จะทำการประเมินที่เป็นประโยชน์และมีคุณภาพสูง ผู้ประเมินและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตกลงเจรจา กัน เพื่อออกแบบการประเมินที่จะให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และสนับสนุนกระบวนการสร้าง นักประเมินควรจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ที่ทำให้เกิดยึดติและฉันทามติในการออกแบบและวางแผนการประเมิน นำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และตรงตามความต้องการของทั้งผู้ประเมินและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วย ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ประเมิน และผู้ที่มีส่วนร่วม /ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ใช้บริการ Green and McAllister (2002) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. จัดเตรียมและได้รูปแบบการประเมินสำหรับผู้ประเมิน ผู้ประกอบอาชีพประเมิน และสมาชิกของหน่วยงาน ที่นำไปสู่ข้อตกลงหรือสมมติฐานที่ว่า โดยวิธีการใด และทำไมโปรแกรมคือสิ่งที่สนับสนุนการทำงาน

2. การพัฒนาการประเมิน ให้มากกว่าความถูกต้อง แม่นยำ สะท้อนผลของกระบวนการของรูปแบบอย่างแท้จริง และได้ผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวังไว้

3. กำหนดรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ที่เป็นพื้นฐานของวิธีการที่ได้รับความเห็นชอบ เข้าใจตรงกัน สำหรับกิจกรรมการประเมินที่ให้ความสำคัญและสนใจ รวมทั้งจัดสรรหรือจำกัด

ขอบเขตแหล่งของข้อมูล

4. กำหนดโครงสร้าง สำหรับการข้อมูลสารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องด้วยโปรแกรม การ
ประเมิน สำหรับการแก้ไขปรับปรุงโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง และการเผยแพร่ข้อค้นพบของ การ
ประเมิน

3.6 ประโยชน์ของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

การประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน เป็นการประเมินที่อาศัยทฤษฎีโปรแกรม ซึ่งเป็นสมมติฐาน
ของโครงการที่จะประเมินในการคัดเลือกตัวแปรที่ศึกษา จึงเป็นการประเมินที่ต้องลงทุนทั้งเวลาและ
เงินทุน แต่ก็ให้ประโยชน์แก่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก Bickman
(1989); Weiss (1997) และ Fitz- Gibbon and Morris (1996) กล่าวไว้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เปิดเผยสมมติฐาน/ข้อตกลงของโครงการที่ถูกประเมิน เนื่องจากลักษณะเด่นของ การ
ประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน คือ ต้องอาศัยสมมติฐานของโครงการในการคัดเลือกตัวแปรที่จะศึกษา นัก
ประเมินจึงต้องศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับในการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
กระบวนการกับผลลัพธ์ จะส่งผลให้ทฤษฎีเชิงปฏิบัติถูกระบุออกมาอย่างชัดเจน เอื้อต่อการนำไปปฏิบัติ
ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ใช้การวางแผนโครงการก่อนที่จะดำเนินการประเมิน เมื่อนักประเมินเข้าไปมีส่วนร่วม
ในช่วงของการวางแผนโครงการ นักประเมินจะมีโอกาสได้รับทราบถึงทฤษฎีของผู้ออกแบบโครงการ
เกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาคาดหวังไว้เกี่ยวกับโครงการ จะสามารถช่วยผู้ออกแบบโครงการในการแยกแยะ
สมมติฐานไปสู่ขั้นตอนย่อยของโครงการ นอกจากนี้ ยังสามารถนำเสนอทฤษฎีและสมมติฐานที่ได้จาก
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวางแผนการประเมินได้

3. ผลของการประเมินสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ หากเป็นโครงการที่มีฐานมาจากทฤษฎี
เดียวกัน หรือศึกษาตัวแปรเดียวกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

4. ทำให้ได้ความรู้ก้าวหน้าเกี่ยวกับรูปแบบของการประเมินที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ประเมินเอง เนื่องจากมาตรฐานในการตรวจสอบทฤษฎี
อยู่ที่อำนาจในการทำนาย ถ้าทฤษฎีที่นำมาใช้ในการตรวจสอบกระบวนการของโครงการ สามารถ
จำแนกได้อย่างชัดเจน ระหว่างโครงการที่มีประสิทธิผลกับไม่มีประสิทธิผล ทฤษฎีนั้นก็ให้
ฐานความรู้ที่แข็งแกร่งในการนำไปใช้วางแผนและประเมินโครงการต่อไป

Green and McAllister (2002) ยังได้นำเสนอการใช้โปรแกรมที่นำไปสู่คุณค่าของระบบ ซึ่ง
จะต้องได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกของหน่วยงาน ควรจะประกอบด้วยลักษณะเด่น คือ (1) การ
ทำงานร่วมกับผู้อื่น (2) การเป็นศูนย์กลางและขับเคลื่อนกลยุทธ์หรือแบบแผน (3) สร้างพื้นฐานความ
เข้มแข็งของการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมไปถึงการปรับปรุงโปรแกรม และ (4) ความ
ครอบคลุมเนื้อหา และยืดหยุ่นได้ ที่จะนำไปสู่ธรรมชาติหลาย ๆ อย่างของโปรแกรม และเดินทาง
อย่างไม่หยุดยั้งของการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายและการบริการแก่ทั่วไป

3.7 มโนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีโปรแกรม (program theory)

จากความหมายและลักษณะของการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จะเห็นว่าการคัดเลือกคุณลักษณะของโครงการที่จะถูกประเมิน ถูกกำหนดโดยการสร้างมโนทัศน์ของโครงการที่ชัดเจนในรูปของทฤษฎี ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงสาเหตุและเงื่อนไขที่ทำให้โครงการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการได้ (Fitz-Gibbon and Morris, 1996) ทฤษฎีดังกล่าวเรียกว่า ทฤษฎีโปรแกรม (program theory) ขอเสนอแนะมโนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีโปรแกรม

3.7.1. ความหมายของโปรแกรม

โปรแกรม (program) คือโครงร่างของงานหรือกิจกรรมที่กระทำ โดยมีการวางแผนคิดของการจัดกิจกรรมไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดงบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินงานไว้อย่างจำกัด โปรแกรมมีด้วยกันหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กในระดับท้องถิ่น และโปรแกรมขนาดใหญ่ในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมขนาดใดก็มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือต้องมีวัตถุประสงค์ การจัดการ ทรัพยากร และระยะเวลาดำเนินงานของแต่ละโปรแกรม คือต้องสามารถกำหนดขอบเขตได้ การจัดทำโปรแกรมต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม และเมื่อโปรแกรมได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้วตามแผนงานที่วางไว้ต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานว่าโปรแกรมนั้น ๆ มีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีผลการดำเนินงานที่คุ้มค่ากับทรัพยากรที่เสียไปเพียงใด และที่สำคัญหากเป็นโปรแกรมที่ต่อเนื่องการที่จะได้ทราบว่าเป็นการคุ้มค่าหรือไม่ที่จะให้โปรแกรมนี้ดำรงอยู่ต่อไป หากจะดำเนินโปรแกรมต่อไปควรแก้ไขข้อบกพร่องของโปรแกรมในจุดใดบ้าง สารสนเทศเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรมควรต้องรู้ ดังนั้น การประเมินโปรแกรมจึงจัดว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง

3.7.2. ทฤษฎีโปรแกรม (program theory)

ทฤษฎีโปรแกรมจะบอกถึงวิธีดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของโปรแกรม และให้เกิดผลกระทบอื่น ๆ ที่สำคัญต่อไป

ทฤษฎีโปรแกรม จึงเป็นการกำหนดถึงสิ่งที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ ผลกระทบสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเงื่อนไขที่จะทำให้เป้าหมายหรือผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นได้ (Chen, 2005) ซึ่งสอดคล้องกับการนิยามของ Bickman (1987 อ้างถึงใน Reynolds, 1998) และ Rogers (2000) ที่ว่า ทฤษฎีโปรแกรม เป็นการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้เกี่ยวกับโปรแกรมถูกคาดหวังว่าจะทำงานอย่างไรเพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ นักประเมินจะใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินและใช้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) ในการตัดสินประสิทธิผลของโครงการ

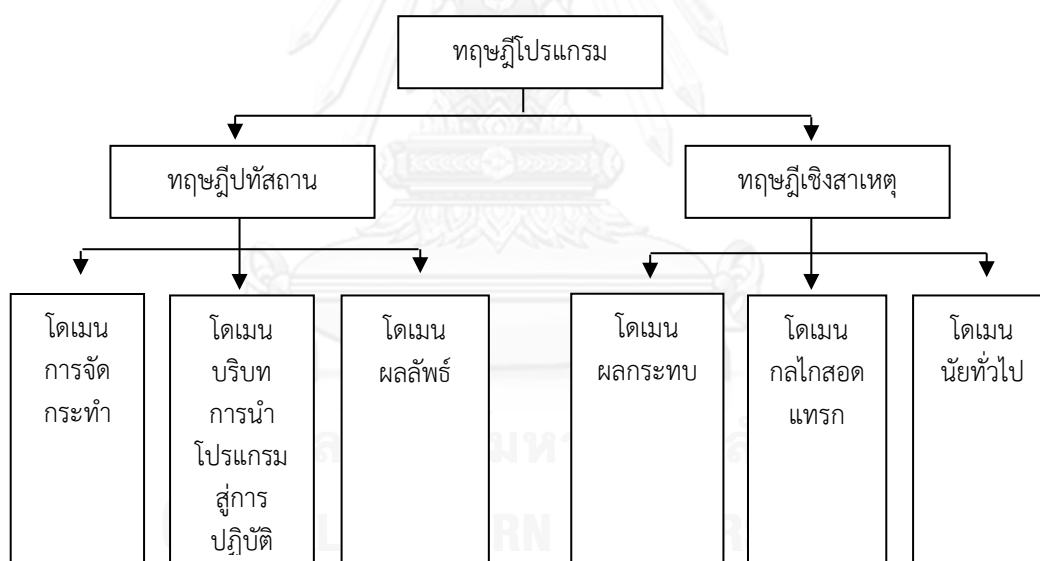
จากนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า ทฤษฎีโปรแกรมประกอบไปด้วย 2 ทฤษฎีย่อย คือ (Chen, 1990 อ้างถึงใน Sidani and Sechrest, 1999)

1. **ทฤษฎีตามปทัสฐาน (normative theory)** เป็นทฤษฎีที่สัมพันธ์กับทฤษฎีเชิงรูปแบบ (prescriptive theory) ซึ่งระบุเกี่ยวกับโครงสร้างของโปรแกรมที่ควรจะเป็นตามหลักทฤษฎีตามปทัสฐาน ประกอบด้วยโดเมนหลัก 3 โดเมนด้วยกัน โดเมนแรก โดเมนการจัดการกระทำ (treatments domain) เป็นการระบุธรรมชาติของการจัดกระทำของโปรแกรม โดเมนที่สอง โดเมนบริบทการนำ

โปรแกรมไปสู่การปฏิบัติ (implementation environment domain) เป็นการระบุธรรมชาติของบริบทที่จะนำ โปรแกรมไปสู่การปฏิบัติ และโดเมนสุดท้าย โดเมนผลลัพธ์ (outcome domain) เป็นการระบุธรรมชาติของผลลัพธ์จากโปรแกรม

2. **ทฤษฎีเชิงสาเหตุ (causative theory)** เป็นทฤษฎีสัมพันธ์กับทฤษฎีเชิงบรรยาย (descriptive theory) ซึ่งอธิบายกลไกเชิงสาเหตุที่เชื่อมโยงการจัดกระทำในโปรแกรม ผลลัพธ์ และกระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยโดเมนหลัก 3 โดเมนด้วยกัน โดเมนแรก โดเมนผลกระทบ (impact domain) เป็นการระบุผลเชิงสาเหตุระหว่างการจัดกระทำกับผลลัพธ์ โดเมนที่สอง โดเมนกลไกการสอดแทรก (intervening mechanism domain) เป็นการระบุกระบวนการจัดกระทำในโปรแกรมกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโปรแกรม และโดเมนสุดท้าย โดเมนสรุปนัยทั่วไป (generalization domain) เป็นการระบุความเป็นนัยทั่วไปของผลการประเมินความต้องการและความสนใจของผู้มีส่วนได้เสียของโปรแกรม

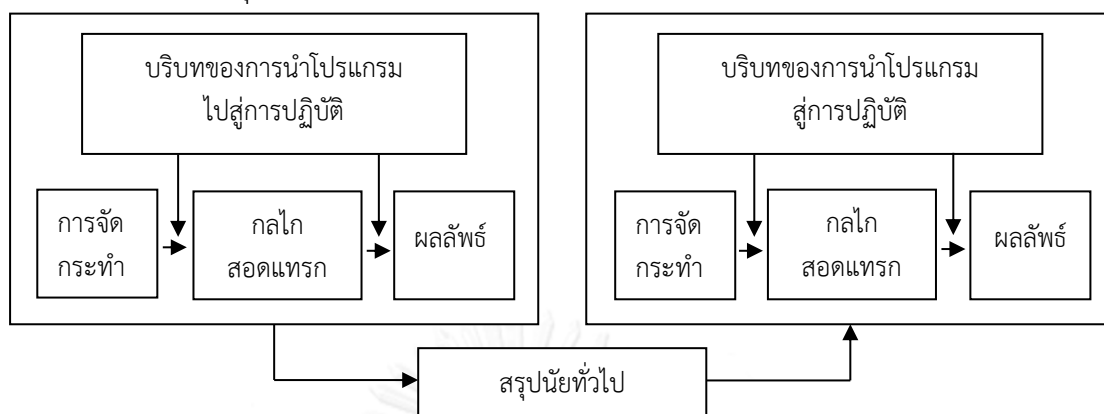
องค์ประกอบของทฤษฎีโปรแกรม และความสัมพันธ์ระหว่างโดเมนในทฤษฎีโปรแกรมอธิบายได้ดังภาพที่ 2.2 และ 2.3 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของทฤษฎีโปรแกรม

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544)

ระเบียบวิจัย ระบบสรุปรายทั่วไป

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโดเมนในทฤษฎีโปรแกรม

ที่มา : Chen, 1990

3.7.3 การสร้างทฤษฎีโปรแกรม

การสร้างทฤษฎีโปรแกรมทำได้หลายวิธี อาจมาจากผู้ประเมินพัฒนาขึ้นเอง จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวกับโปรแกรมที่คล้ายคลึงกัน หรือมีกลไกกระบวนการดำเนินที่สอดคล้องกัน การสนทนากับ key information การศึกษาเอกสารของโปรแกรม หรือการสังเกตการณ์ที่สถานที่จริง (Lipsey & Pollard, 1989 อ้างถึงใน Roger, petrosino, Huebner & Hacszi, 2000) นอกจากนี้ยังอาจสร้างมาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับโปรแกรมนั้น ๆ มักดำเนินการผ่านกระบวนการกลุ่ม (group process) นักปฏิบัติหลายท่านได้แนะนำว่าควรใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกันจะดีที่สุด

ทฤษฎีโปรแกรมสามารถสร้างได้ตั้งแต่ก่อนโปรแกรมจะเริ่มดำเนินการ หรืออาจสร้างขึ้นระหว่างที่โปรแกรมเริ่มดำเนินการแล้วก็ได้ โดยเมื่อการประเมินเริ่มขึ้นทฤษฎีโปรแกรมจะนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโปรแกรมนั้น ๆ ทฤษฎีโปรแกรมส่วนมาก มักจะสรุปเป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แผนภาพนี้สามารถทำได้หลายแบบด้วยกันขึ้นกับลักษณะของโปรแกรมและจุดมุ่งหมายของผู้ประเมิน

ทฤษฎีโปรแกรมแบบที่ง่ายที่สุดจะแสดงถึงผลกระทบในช่วงกลางของโปรแกรมซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบในตอนสุดท้ายของโปรแกรมต่อไป ทฤษฎีโปรแกรมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นจะแสดงถึง จุดของผลกระทบในช่วงกลางของโปรแกรม จะนำไปสู่ผลกระทบขั้นสุดท้ายต่อไป ทฤษฎีโปรแกรมแบบนี้จะแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของโปรแกรมได้ดียิ่งขึ้น แต่เราอาจไม่สามารถประเมินปัจจัยทั้งหมดที่แสดงในทฤษฎีจึงอาจต้องเลือกประเมินเฉพาะปัจจัยที่สำคัญ ๆ เท่านั้น ทฤษฎีโปรแกรมแบบ ที่สาม จะแสดงถึงชุดของกล่องข้อความที่แสดงถึงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยมีลูกศรเชื่อมโยงกล่องต่าง ๆ เหล่านี้ โดยไม่มีการเจาะจงว่ากระบวนการใดจะนำไปสู่ผลผลิตใด แต่จะมุ่งแสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของโปรแกรมโดยเขียนลงในแต่ละกล่อง ถึงแม้ว่าทฤษฎีโปรแกรมแบบนี้จะไม่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ก็ตาม แต่ความสัมพันธ์เหล่านี้จะถูกสำรวจได้จากการประเมินจากสภาพการณ์จริงอีกครั้งหนึ่ง

3.7.4 การนำทฤษฎีโปรแกรมมาใช้งาน

ทฤษฎีโปรแกรมจะถูกนำมาใช้งานเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน 2 แนวทางใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ (Rogers et al., 2000)

แนวทางแรก การประเมินเพื่อการทดสอบทฤษฎีโปรแกรม มักทำกับการประเมินขนาดใหญ่ เป็นการประเมินแบบสรุปรวบยอด (summative evaluation) เพื่อดูว่าผลกระทบที่เกิดจากโปรแกรมมีอะไรบ้าง และตรวจสอบว่าทฤษฎีโปรแกรมที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับสถานการณ์เชิงประจักษ์หรือไม่

แนวทางที่สอง การประเมินเพื่อการปรับปรุง พบในการประเมินที่เป็นโครงการเล็ก ๆ ใช้ทฤษฎีโปรแกรมในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (formative evaluation) และ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการตัดสินใจในแต่ละวันแก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน การนำทฤษฎีโปรแกรมมาใช้ในการประเมินแบบนี้ไม่สนใจความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลกระทบจากโปรแกรมเท่าที่ควร แต่จะให้ความสำคัญกับการเรียกร้องให้โปรแกรมรายงานสารสนเทศเกี่ยวกับ การดำเนินงาน และแสดงวิธีการนำเอาการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงการบริการของโปรแกรม

3.7.5 การใช้ประโยชน์จากทฤษฎีโปรแกรม

การสร้างทฤษฎีโปรแกรมทำให้ได้รับประโยชน์ 3 ประการ คือ การออกแบบตัวแทรกแซงหรือกิจกรรมในโครงการ การออกแบบการประเมิน และการใช้ประโยชน์จากการประเมิน (สุวิมล ว่องวานิช, 2552)

การออกแบบตัวแทรกแซง (intervention design) หรือเรียกว่า การออกแบบโครงการ (project design) สามารถอาศัยแนวคิดของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีโปรแกรม ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เข้าใจกลไกการทำงานของตัวกำหนด (determinants) ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ ทำให้สามารถกำหนดทางเลือกมากมายในการทำให้เกิดตัวกำหนด

การออกแบบการประเมิน (evaluation design) การออกแบบตัวแทรกแซงส่วนใหญ่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ปรากฏในทฤษฎีโปรแกรม จะช่วยกำหนดคำถามประเมิน (evaluation questions) และช่วยในการออกแบบการประเมินจากกรอบแนวคิดของทฤษฎีโปรแกรม โดยเฉพาะการออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบของทฤษฎีโปรแกรมที่พัฒนาหรือกำหนดขึ้น ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินสามารถอธิบายได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตัวแทรกแซงอยู่ที่ใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานได้ถูกต้อง

การใช้ประโยชน์จากการประเมิน (evaluation use) เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีความลึกซึ้งเชื่อมโยงกลไกการทำงานภายในของตัวแทรกแซง ทำให้นักประเมินสามารถใช้ประโยชน์จากผลการประเมินได้มากขึ้น โดยเฉพาะการระบุปัจจัยความสำเร็จ จุดแข็ง จุดอ่อนของการดำเนินงาน ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้นำไปใช้ในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องได้อย่างสมเหตุสมผล

ประโยชน์ที่ได้ชัดเจนจากการใช้ทฤษฎีโปรแกรมในการประเมิน คือการอธิบายถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากตรรกของตัวแทรกแซงที่ออกแบบตั้งแต่แรก หรือเกิดจากกระบวนการนำตัวแทรกแซงไปสู่การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม หรือเกิดจากแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเองที่นำมาใช้ไม่ถูกต้อง

3.7.6 การประเมินโปรแกรม (program evaluation)

การประเมินโปรแกรม คือกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุงการจัดการเกี่ยวกับโปรแกรมและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโปรแกรมให้ดียิ่งขึ้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการประเมินโปรแกรม คือเพื่อหาแนวทางการตัดสินใจ (decision making) ให้กับผู้บริหาร และเนื่องจากผลของการประเมินจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานต่อไปของโปรแกรมในอนาคต ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนการประเมินอย่างมีระบบให้สอดคล้องกับแผนของโครงการ

สำหรับโปรแกรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจัดว่าเป็นโปรแกรมทางการศึกษาที่อาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีในการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินโปรแกรมจึงนำเอาทฤษฎีการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากหลักของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน เป็นการประเมินที่มุ่งทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของโปรแกรม และผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ว่าจะได้รับจากโปรแกรมนั้น ๆ โดยพยายามใช้ประโยชน์จากทฤษฎีโปรแกรม (program theory) ในการสร้างโมเดลของกระบวนการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มุ่งอธิบายปรากฏการณ์โดยนำทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการวิจัยกับการประเมินเพื่อการพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544)

3.7.7 การประเมินโดยเน้นทฤษฎีโปรแกรม

การประเมินโดยเน้นทฤษฎีโปรแกรม คือการประเมินตามแรงขับเคลื่อนของทฤษฎี (theory-driven evaluation) โดยนำทฤษฎีโปรแกรมมาบูรณาการกับกระบวนการประเมิน Chen (1990) ได้เสนอไว้ว่า ทฤษฎี ในที่นี้หมายถึง เซตของข้อตกลงเบื้องต้นที่เชื่อมโยงกัน ทำหน้าที่อธิบายหรือชี้้นำการปฏิบัติ ทฤษฎีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทฤษฎีเชิงบรรยาย (descriptive theory) ซึ่งมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และทฤษฎีเชิงรูปแบบ (prescriptive theory) จะบอกว่าควรทำอย่างไรจึงจะได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าเดิม จัดได้ว่าเป็นการตัดสินใจคุณค่าอย่างหนึ่ง เนื่องจากจะแนะนำพฤติกรรมที่ควรทำภายใต้สภาพการณ์ในอุดมคติ ทฤษฎีรูปแบบมีคุณลักษณะ 3 ประการด้วยกันคือ การเน้นการปฏิบัติเพื่อให้สถานการณ์ปัจจุบันดีขึ้น การเน้นการสร้างรูปแบบกลยุทธ์และดำเนินการตามเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด และพิสัยของทางเลือกในการกำหนดเกณฑ์การประเมินซึ่งจะแตกต่างกันตามกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีผลต่อการประเมินปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

ในปี 1999 Turnbull ได้นำแนวคิดในการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานไปใช้ในการอธิบายถึงกระบวนการเชิงเหตุผลของการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยการทดสอบชุดของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินแบบมีส่วนร่วม และใช้การประเมินกลไกสอดแทรก (intervening mechanism design) เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการตรวจสอบทฤษฎีและกระบวนการเชิงสาเหตุของโปรแกรมที่นำเสนอโดย Chen (1990) ร่วมกับการสร้างสมการโครงสร้างเชิงเส้น ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของโมเดล

โมเดลที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ทฤษฎีเชิงปฏิบัติ (action theory) และทฤษฎีเชิงมโนทัศน์ (conceptual theory) ซึ่งตัวแปรจัดกระทำในทฤษฎีเชิงปฏิบัติ ได้แก่ บรรยากาศการมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอิทธิพลต่อการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม จุดประสงค์ของทฤษฎีเชิงปฏิบัติ เพื่อระบุและจำแนกปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรผลลัพธ์ในทฤษฎีเชิงมโนทัศน์ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรการใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือ และตัวแปรการใช้ผลการประเมินเชิงสัญลักษณ์ โดยตัวแปรที่เป็นตัวแปร คั่นกลางระหว่างทฤษฎีทั้งสอง คือ ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม ช่วยอธิบายกระบวนการเชิงสาเหตุในโมเดล โดยสรุป โมเดลนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือ และการใช้ผลการประเมินเชิงสัญลักษณ์ โดยผ่านทางตัวแปรประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม จากโมเดลสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าผู้มีส่วนร่วมรับรู้ 1) เป้าหมายของหน่วยงานคือการมีส่วนร่วม 2) พวกเขาสามารถเข้าร่วมได้ ในระดับที่ต้องการ และ 3) พวกเขาไม่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ แล้วการประเมินจะได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน ตัวแปรประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมถูกตั้งสมมติฐาน ว่าเป็นตัวทำนายตัวแปรการใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือ และตัวแปรการใช้ผลการประเมินเชิงสัญลักษณ์

นอกจากนั้น Mercier et al. (2000) ได้ประยุกต์ใช้การประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ในการประเมินศูนย์เยาวชน (Drop – In Youth Center) โดยมีวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อระบุและอธิบายองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อวิธีการในการป้องกันทั้งหมด ที่ใช้ในศูนย์เยาวชน และประการที่สอง เพื่อพิสูจน์ว่าทฤษฎีที่ได้จากภาคสนามจะสะท้อนถึงทฤษฎีที่ได้ จากวรรณคดีที่เกี่ยวข้องได้มากน้อยเพียงใด และประการที่สาม เพื่อยืนยันถึงระดับการมีส่วนร่วมของ เยาวชนว่าสอดคล้องกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ศูนย์เพียงใด โดยในการประเมินครั้งนี้ ใช้วิธีการประเมิน ที่หลากหลายประกอบกัน โดยใช้แผนที่มโนทัศน์ (concept mapping) ในการสร้างทฤษฎีจาก เจ้าหน้าที่ของศูนย์ ศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องโดยใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อระบุทฤษฎีและการศึกษาที่ผ่านมา และใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ ของกลุ่มเยาวชน หลังจากนั้น ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 แหล่งตามองค์ประกอบใน ทฤษฎีโปรแกรม

ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ได้จากทั้ง 3 แหล่งข้อมูลมีความสอดคล้องกันอย่างมากโดยข้อมูล ที่ได้จากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่พบว่า ทฤษฎีโปรแกรมของศูนย์เยาวชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ พื้นฐาน 11 ประการ ดังนี้ 1) เป็นสถานที่ที่เข้าถึงได้ง่ายและยินดีให้การต้อนรับ 2) การติดตามให้การ สนับสนุน 3) ความมีอิสระในการทดลองทำกิจกรรมต่างๆ ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ 4) การ เสริมสร้างคุณค่าและการนับถือตนเอง โดยปราศจากการตัดสิน 5) การพัฒนาบุคลิกภาพและการเข้า สังกม 6) การพัฒนาความเป็นผู้นำ 7) การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ 8) ความยืดหยุ่น 9) การเป็น สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการ 10) การเป็นทางเลือกของเยาวชน นอกเหนือจากถนน โรงเรียน และครอบครัว และ 11) การเล่นเกม และกิจกรรมได้อย่างอิสระ และหลากหลาย โดยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบดังกล่าว ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการหรือ กิจกรรมในศูนย์กับผลลัพธ์ ซึ่งเป็นทฤษฎีเชิงปฏิบัติการ(action theory) ของศูนย์เยาวชนมีดังนี้ ผลลัพธ์ ของศูนย์เยาวชน 3 ประการ คือ การเป็นทางเลือกของเยาวชนนอกเหนือจากถนน โรงเรียน และ ครอบครัว การพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลและการเข้าสังคม และการพัฒนาความเป็นผู้นำ

เมื่อพิจารณาแยกองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลลัพธ์แต่ละด้านพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการที่ศูนย์เยาวชนเป็นทางเลือกให้แก่เยาวชน นอกเหนือจากถนน โรงเรียน และครอบครัว คือ การเล่นเกม และกิจกรรมได้อย่างอิสระ และหลากหลาย (ในสถานที่ ที่เข้าถึงได้ง่ายและยินดี ให้การต้อนรับ) ความยืดหยุ่น การเป็นสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่ต้องการ และความมีอิสระในการทดลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ ส่วนองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลและการเข้าสังคม คือ ความมีอิสระในการทดลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ ที่ส่งผลร่วมกับปัจจัยด้านการเสริมสร้างคุณค่าและการนับถือตนเอง โดยปราศจากการตัดสิน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และสำหรับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ด้านการพัฒนาความเป็นผู้นำ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และความมีอิสระในการทดลองทำกิจกรรมต่างๆ ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ย้อนกลับระหว่างองค์ประกอบการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลและการเข้าสังคม การพัฒนาความเป็นผู้นำ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุดังกล่าวได้รับการยืนยันจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และจากการสนทนากลุ่มกับเยาวชนที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับศูนย์เยาวชน

Umble, Cervero and Yang (2000) ได้นำแนวคิดการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานมาใช้ ในการประเมินผลของโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องที่มีต่อหลักสูตรภูมิคุ้มกันโรค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องเกี่ยวกับการให้ภูมิคุ้มกันโรคที่มีต่อความรู้ ความคิดเห็น การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความเชื่อถือและศรัทธาในคำแนะนำของบุคลากรทางสาธารณสุข เปรียบเทียบระหว่างการให้ความรู้ในห้องเรียนกับการกระจายเสียงผ่านดาวเทียม โดยมีคำถามวิจัย 3 ประการ คือ 1) การให้ความรู้ในห้องเรียน และการกระจายเสียงผ่านดาวเทียมจะช่วยเพิ่มระดับความรู้ ความคิดเห็น การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความเชื่อถือศรัทธาในการปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการรับภูมิคุ้มกันโรค อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ 2) ผลของการให้ความรู้ในห้องเรียน กับผลของการกระจายเสียงที่มีต่อระดับความรู้ ความคิดเห็น การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการเชื่อฟังคำแนะนำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ และ 3) กลไกเชิงสาเหตุใด ที่อยู่ระหว่างหลักสูตรที่จัดขึ้นกับความเชื่อถือศรัทธาในคำแนะนำเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ และการให้คำแนะนำทั่วไป

การประเมินครั้งนี้สร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) เพื่อใช้ในการตรวจสอบผลของโปรแกรม โดยศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสุขภาพ ได้แก่ โมเดลความเชื่อด้านสุขภาพ ทฤษฎีสังคมปัญญา (social cognitive theory) ทฤษฎีการกระทำตามเหตุผล (theory of reasoned action) มีสมมติฐานว่า การฝึกอบรมส่งผลต่อความเชื่อถือศรัทธา โดยอาศัยการปรับเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และการรับรู้ความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ การที่บุคคลจะเกิดความเชื่อถือศรัทธา ยังต้องอาศัยทักษะและการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ เพื่อน และหัวหน้า ในองค์กรที่ปฏิบัติงานด้วย ซึ่งมีการวิจัยเชิงทดลองเป็นจำนวนมากที่สนับสนุนโมเดลที่น่าเสนอนี้ และมีการตรวจสอบความตรงของโมเดลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าอบรม หัวหน้า และบุคลากรในโปรแกรมการให้ภูมิคุ้มกันโรคระดับชาติ

Ehren, Leeuw and Scheerens (2005) ได้นำแนวคิดการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้กับการประเมินผลการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่ออธิบายว่า การ

ตรวจสอบควรจะทำให้เห็นผลลัพธ์ที่แน่นอนได้อย่างไร ข้อดีของวิธีการนี้จะตั้งอยู่ในความเป็นไปได้ที่จะให้เกิดการประเมินผลอย่างมีวิจารณ์ญาณของสมมติฐานภายหลังการปรับปรุงใหม่ หรือ ภายหลังมีการแทรกแซง โดยนำ Policy Scientific Approach มาเป็นวิธีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการ อธิบายได้ว่าการตรวจสอบ นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนได้อย่างไร การประเมินผลของสมมติฐานเหล่านี้ถูกใช้เพื่อ คาดการณ์ถึงประสิทธิผลของการออกกฎหมาย รวมถึงการปฏิรูปทางการศึกษาชนิดอื่นๆ

Policy Scientific Approach เป็นคิดที่จะนำไปสู่การตรวจสอบที่ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ที่แน่นอน ชัดเจน โดยเริ่มต้นคือการสร้างสมมติฐานขึ้นมาใหม่ ที่ซึ่งอธิบายได้ว่าการตรวจสอบจะทำอย่างไร สมมติฐานที่รวมกันขึ้นนั้นจะเป็นการสร้างทฤษฎีโปรแกรม จากนั้นการสร้างทฤษฎีโปรแกรมขึ้นใหม่ซึ่งจะต้องได้รับการรับรอง เพื่อให้แน่ใจและชอบด้วยกฎหมายซึ่งอธิบายสมมติฐานโดยสรุปได้ ขั้นตอนสุดท้ายประกอบด้วย การประเมินผลอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องในเรื่องคุณภาพของโรงเรียน ด้านความต้องการที่ชอบด้วยกฎหมาย และมาตรฐานคุณภาพ

การตรวจสอบโรงเรียนเป็นเหมือนการสร้างกฎการจัดการศึกษา ข้อดีอันที่สองคือการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติที่ซึ่งเกิดขึ้น เมื่อมีการสร้างทฤษฎีโปรแกรมใหม่ เหมือนเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยในอนาคตรูปแบบ เป้าหมายและกลไกการแทรกแซงสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาตัวแปรต่างๆ เพื่อการค้นหาในอนาคต ถ้าผลการค้นหาในอนาคตแสดงให้เห็นว่าไม่มีผลกระทบใดๆ สิ่งเหล่านี้ก็สามารถอธิบายได้โดยการเปรียบเทียบกับวิธีการใช้โปรแกรมจริงเพื่อแสดงถึงการนำไปใช้ ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่เข้ากัน การอธิบายผลกระทบที่ไม่มีตัวตนอาจจะเป็นความไม่สมบูรณ์ของการใช้โปรแกรม

ทฤษฎีโปรแกรมก็แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคบางประการ ที่จะตัดสินคุณค่าหรือผลกระทบของโปรแกรม หรือการริเริ่มที่ยึดหลักความตั้งใจ ของมันและตามการเรียกร้องที่จะทำ มันเป็นสิ่งจำเป็นทดสอบว่าเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ และขยายผลที่ได้ให้ เป็นผลของการแทรกแซงโปรแกรมหรือเพราะปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งของชนิดของทฤษฎีโปรแกรมสามารถเป็นการกำหนดเพื่อสร้างแหล่งที่มาของโปรแกรมใหม่ ในความเป็นทางการออกกฎหมายไม่ได้ยึดตามแหล่งที่มาเสมอไป วิธีการในการวิเคราะห์เอกสาร ในการหาถ้อยคำที่เชื่อมโยงกันหมายถึงจุดมุ่งหมายที่อาจทำลายเจตนาที่แท้จริงและสมมติฐานภายหลังการออกกฎหมายหรืออาจส่งผลในตัวแบบที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ เป็นจริง

การเข้าถึงใช้ทฤษฎีโปรแกรมเพื่อการวิจัยในอนาคตเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อวัตถุประสงค์ที่พยายามและค้นพบวิธีการที่ล้มเหลวที่เกิดขึ้นเมื่อโปรแกรมไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างตั้งใจ มีสิ่งหนึ่งที่ควรระวังคือ อย่างไรก็ตามในการใช้ทฤษฎีโปรแกรมเพื่อการค้นหาผลกระทบของการแทรกแซง เช่น การเข้าตรวจสอบโรงเรียน เมื่อการประเมินผลทางทฤษฎีแสดงให้เห็นว่าสมมติฐานที่อธิบายได้ไม่สอดคล้อง ไม่สมบูรณ์ และไม่สมเหตุสมผล หลังจากการดำเนินการทั้งหมดมันดูเหมือนไม่มีความหายที่จะใช้ทฤษฎีโปรแกรม ที่ไม่ถูกต้องเพื่อการค้นหาในอนาคต การวิจัยเชิงประจักษ์แสดงว่าความไม่ถูกต้องของทฤษฎีสามารถนำไปสู่นโยบายที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล และการนำทฤษฎีโปรแกรมไปใช้ในทางกลับกัน ยังไม่ได้มีการรับประกันความสำเร็จเหมือนปัจจัยอื่นๆ

ที่อาจแสดงตามบทบาทได้ เช่น ความสามารถของผู้ตรวจสอบและปริมาณสิ่งที่ได้รับจากโรงเรียน เพื่อการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล และการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ สามารถที่จะเป็นโครงร่างงานที่ดีสำหรับการสืบหาและการเพิ่มเติมปัจจัยอื่นๆ เหล่านี้ อาจเป็น ความสำคัญที่พิเศษเมื่อไม่มีกลุ่มควบคุมหรือไม่มีการวัดผล และไม่มีการวิจัยทางการทดลองซึ่งทำให้ ไม่มีคำถามเกิดขึ้น

นอกจากนี้ Nesman, Batsche and Hernandez (2007) ได้นำแนวคิดการประเมินที่ใช้ ทฤษฎีเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับการประเมินผลการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมิน โดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานในการเริ่มต้นทำความเข้าใจของการศึกษาของชาวลาติน (ผลตามวัตถุประสงค์ ที่บทความนี้เสนอคือ ได้ Logic Model ที่นำไปสู่การเพิ่มจำนวนนักเรียนนักศึกษาชาวลาติน ที่สำเร็จการศึกษาและที่ได้รับการพัฒนาทางการศึกษาทั้งระบบที่ยั่งยืน) เสนอวิธีการสร้างทฤษฎี โปรแกรม โดยนำ Logic Model มาเป็นวิธีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ ผลลัพธ์ และ ผลกระทบของโครงการที่ประสบความสำเร็จของนักศึกษาลาตินที่เข้าถึงการศึกษาระดับสูงได้รับความ สำคัญระดับชาติเมื่อไม่กี่ปีมานี้ บทความนี้อธิบายทฤษฎีการประเมินด้วยวิธีการของ ENLACE of Hillsborough (ENLACE: Engaging Latino Communities for Education) โครงการนี้ใช้เวลา ดำเนินการ 5 ปี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก W.K. Kellogg Foundation โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ “เพิ่ม จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย”

การประเมินครั้งนี้สร้างกรอบแนวคิดและบทเรียนที่ได้รับ (Lesson learned) เพื่อใช้ในการ ตรวจสอบผลของโปรแกรม จากการศึกษาคุณค่าของการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับ สร้างความเข้าใจเบื้องต้นกับชุมชน โดยมีการนำแนวทางที่ประสบความสำเร็จไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็น แนวทางในการกำหนดประเด็นที่ซับซ้อนและโครงสร้างในการสนับสนุนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ของผู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญจากกลุ่มเป้าหมายอย่างเจาะจง เพื่อการวางแผนการดำเนินงานสำหรับการนำไปสู่การปฏิบัติและการประเมิน และเพื่อกำหนดพื้นที่สำคัญในการ พัฒนาความต้องการจำเป็น

บทเรียนที่สำคัญที่ได้และเป็นประโยชน์สูงสุดที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ โดยมี แนวทางการใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ได้แก่

1. การประเมินโดยใช้ทฤษฎีของ ENLACE-HC นั้น คณะทำงานทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ การพัฒนา Logic model และแนวทางของทฤษฎีการพัฒนาเบื้องต้น ในกระบวนการของการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมไปถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลและการเขียนรายงานด้วย
2. ความต้องการจำเป็นที่ได้รับต้องเป็นที่ยอมรับร่วมกัน และสัมพันธ์กับระยะเวลา และ ผลลัพธ์ที่ต้องการ เป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการกำหนดโครงสร้างพื้นฐาน และเพื่อนำไปสู่ การกำหนดงบประมาณในการดำเนินงานและการประเมิน
3. การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนเกิดจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษากับ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง เช่น การแสดงความคิดเห็นของชุมชน ครอบครัว นักเรียน นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องโดยตรง แล้วนำความคิดเห็นต่าง ๆ ไปร่วมกันกำหนดกิจกรรมของ ENLACE-HC และ ร่วมกันประเมิน นอกจากนี้ ยังทราบถึงจุดเด่น/จุดด้อยแนวทางการใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ดังนี้

1. จุดเด่น เป็นการระบุความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมและทฤษฎีได้อย่างสัมพันธ์กัน ก่อนการดำเนินโครงการทำให้ทราบว่าเงื่อนไขที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จและความล้มเหลว เป็นอย่างไร เป็นการดำเนินงานที่ประสานความสัมพันธ์ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ผลประโยชน์โดยตรง และเป็นการประเมินที่ควบคู่กับกระบวนการดำเนินงานทำให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไปให้เกิดอย่างยั่งยืน

2. จุดด้อย ต้องใช้ข้อมูลเป็นจำนวนมากทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากร ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และต้องใช้เวลาในการดำเนินการประเมิน

ทฤษฎีการประเมินได้กำหนดทิศทางวางแผน แนวทางสู่การปฏิบัติ กระบวนการ ลักษณะนี้ได้พัฒนาบนพื้นฐานความต้องการเฉพาะของกลุ่มประชากรชาวลาติน จากการศึกษาพบว่า ความสำคัญและคุณค่าของการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมเป็นกำหนดทิศทางของโครงการ โครงการนี้มีการดำเนินการหลายกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การเข้ามามีส่วนร่วม การศึกษา ผลลัพธ์ ผลกระทบ สำหรับนักเรียนนักศึกษาและครอบครัวของชาวลาติน

การดำเนินโครงการนี้ได้นำโมเดลเชิงตรรกะ (Logic Models) หลาย ๆ โมเดลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาที่เน้นไปยังขอบเขตของกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม และเป็นการกำหนดทิศทาง การออกแบบการประเมินเพื่อเน้นกระบวนการ 3 ขั้นตอนแรกของจุดเริ่มต้น (ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การประสานงาน และการสนับสนุน โดยกำหนดกระบวนการ ผลลัพธ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน)

ความท้าทายและโอกาสถูกสร้างโดยกระบวนการอภิปรายเพื่อหาฉันทามติ เช่นเดียวกับวิธีการศึกษาผลกระทบของนักเรียนนักศึกษาลาตินและการร่วมมือของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

โดยสรุปแล้ว การประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) มีจุดเด่นคือ เป็นการประเมินที่ให้คำตอบเชิงประสิทธิผล (effectiveness) ของโปรแกรม พร้อมทั้งช่วยให้คำตอบที่เป็นนัยทั่วไปในเชิงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือไม่เกิดประสิทธิผลนั้นด้วย เนื่องจากการประเมินที่ดีนั้น การที่จะปรับปรุงให้ผลดี จะต้องทราบถึง “สาเหตุ” ของความล้มเหลวนั้นก่อน ถึงจะสามารถปรับปรุงแก้ไข “ผล” ให้ดีขึ้นได้

ตอนที่ 4 แบบตรวจสอบรายการประเมิน

แบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) เป็นวิทยาการทางการประเมินสำหรับใช้ตรวจสอบการดำเนินการประเมินหลาย ๆ ประเภท ทั้งการประเมินโครงการ การประเมินแผนงาน การประเมินองค์กร การประเมินบุคคลและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานอื่น ๆ ได้อีก เช่น แบบตรวจสอบรายการสำหรับการพัฒนาแบบ ตรวจสอบรายการ แบบตรวจสอบรายการสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น ในปัจจุบันการประเมินในหลายสาขาวิชาได้มีการใช้แบบตรวจสอบรายการ (checklist) เป็นเครื่องมือหลักในการตรวจสอบคุณภาพตามเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ คุณค่าที่กำหนดขึ้น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) วิทยาการประเมินของแบบตรวจสอบรายการประเมินนิยมนำมาใช้ในศาสตร์ทางการประเมินเป็นส่วนใหญ่ แต่ขาดการเผยแพร่ไปยังศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่ยังต้องการการพัฒนาเพื่อความเป็นมาตรฐานและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เป้าหมายของแบบตรวจสอบรายการประเมิน คือ ช่วยทำให้การประเมินหรือการทำงาน

เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีความสำคัญสำหรับการปรับปรุงกระบวนการประเมิน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังได้

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับแบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist)

4.1.1 แบบตรวจสอบรายการประเมิน

แบบตรวจสอบรายการที่ใช้ในการวัดผลว่าเป็นรายการข้อความที่สร้างขึ้นเป็นรายชื่อ เพื่อระบุกิจกรรม งานหรือพฤติกรรมที่ใช้ในการตรวจสอบว่าได้มีการดำเนินการตามข้อรายการเหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร ในระดับใด ซึ่งความหมายตาม Webster's Collegiate Dictionary แบบตรวจสอบรายการ หมายถึง รายการที่ต้องทำหรือตรวจสอบ แต่ในทางการวัดผลจัดแบบตรวจสอบรายการให้เป็นเครื่องมือวัดหรือประเมินประเภทหนึ่งประกอบด้วยข้อรายการ (lists) สำหรับตรวจสอบกิจกรรมหรือการดำเนินงานใด ๆ วามีการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดบ้างที่ใดมี การปฏิบัติแล้วและสิ่งใดบ้างที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ Scriven (2000) ได้นิยามความหมายของแบบตรวจสอบรายการ ว่าหมายถึง รายการ (list) ขององค์ประกอบ (factors) คุณสมบัติ (properties) ลักษณะ (aspects) ส่วนประกอบ (components) เกณฑ์ (criteria) งาน (tasks) หรือมิติต่าง ๆ (dimensions) ปริมาณของสิ่งเหล่านี้จะพิจารณาแยกเป็นส่วน ๆ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำหรับแบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) ตามแนวคิดของ Scriven (1991) หมายถึง ชุดของข้อรายการที่นำมาใช้ในงานประเมิน ซึ่งชุดรายการเหล่านี้ครอบคลุมกิจกรรมการประเมินทุกส่วนตามมิติที่ต้องการประเมิน โดยให้ความสำคัญในมิติคุณค่าของกิจกรรมเหล่านั้น ลักษณะของรายการ ตรวจสอบในแบบตรวจสอบรายการประเมินจะแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติทางการประเมิน การดำเนินการประเมินตามแบบตรวจสอบรายการประเมินจะช่วยพัฒนางานประเมินให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4.1.2 ประโยชน์ของแบบตรวจสอบรายการ

แบบตรวจสอบรายการเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยจำ การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการ ควรคำนึงถึงหลักที่ช่วยให้ง่ายต่อการจำ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติการใช้แบบตรวจสอบรายการจะช่วยเตือนด้านการมองข้ามหรือลืมองค์ประกอบสำคัญ เป็นการช่วยลดปัจจัยที่ทำให้การประเมินขาดความน่าเชื่อถือ และลดความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากอคติของผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน (halo effect) ตลอดจนลดอิทธิพลของ Rorschach effect ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลจะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตนต้องการจากข้อมูลที่มีอยู่ การใช้แบบตรวจสอบรายการทำให้เกิดการพิจารณารายละเอียดของการปฏิบัติแบบแยกส่วนในแต่ละมิติและสรุปผลที่เกิดขึ้นบนการอ้างอิงของดุลยพินิจที่ได้จากมิติทั้งหมด (Scriven, 1991, 2000) จากข้อดีของแบบตรวจสอบรายการที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจภาพรวม โดยการแยกความซับซ้อนออกเป็นสวณย่อย ๆ ทำให้ได้สารสนเทศที่มีความลึกซึ้งและเพียงพอ ทำให้สามารถตัดสินใจคุณภาพของงานได้ดียิ่งขึ้น และทำให้การตัดสินใจมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

แบบตรวจสอบรายการประเมินเป็นเครื่องมือที่ตัดสินคุณภาพของงาน โครงการ กิจกรรม ผลผลิตต่าง ๆ และยังเป็นแนวทางในการวัดผล ซึ่งแบบตรวจสอบรายการไม่ต้องอาศัยทฤษฎีใด ๆ และในการใช้ทฤษฎีต่าง ๆ จะมีการนำมาใช้บ้างในเรื่องของแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดจุดตรวจสอบ (checkpoints) จะมีการจัดกลุ่มข้อความอยู่ภายใต้หัวข้อหรือส่วนประกอบที่มีความหมาย และยัง

ช่วยในด้านการตีความและการกำหนดน้ำหนักความสำคัญด้วย ทำให้การกำหนดน้ำหนัก สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้แบบตรวจสอบรายการยังมีข้อดีที่สามารถสร้างได้ง่าย

4.2 รูปแบบและการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน

4.2.1 รูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมิน

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้อธิบายถึงรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการตามทัศนะของ Scriven (2000) ว่าแบบตรวจสอบรายการประเมินสามารถกระทำได้ในหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 รายการแบบส่งผ้าซัก (laundry list) เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ประกอบด้วยข้อรายการที่ผู้ประเมินสามารถดำเนินการข้อใดข้อหนึ่งก่อนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนเหมือนการซักผ้า ซึ่งจะใส่เสื้อผ้าชิ้นใดก่อนก็ได้เพียงแต่ระวัง มิให้ผ้าสีตกปนเปื้อนกับผ้าขาว ควรแยกเป็นกอง การจัดทำข้อรายการในแบบตรวจสอบรายการจึงต้องมีการจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน ไม่ให้ข้อรายการต่างหมวดหมู่ปนหรือทับซ้อนกัน

รูปแบบที่ 2 แบบตรวจสอบรายการแบบเรียงลำดับ (sequential checklist) เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ประกอบด้วยข้อรายการที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับ จึงจะทำให้ผลการประเมินที่ถูกต้อง นอกจากนี้แบบตรวจสอบรายการแบบทำซ้ำ (iterative checklist) เป็นแบบตรวจสอบรายการแบบเรียงลำดับความสำคัญประเภทหนึ่ง โดยมีการตรวจสอบการดำเนินงานตามรายการที่กำหนดและอาจมีการกลับมาตรวจสอบรายการนั้นซ้ำใหม่ได้

รูปแบบที่ 3 แบบตรวจสอบรายการแบบวินิจฉัย (diagnostic checklist) เป็นแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ประกอบด้วยข้อรายการที่แสดงถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และข้อที่สามารถระบุเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้ด้วย

รูปแบบที่ 4 แบบตรวจสอบรายการแบบเกณฑ์คุณภาพ (criteria of merit checklist : COMlist หรือ comlist) เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ scriven เห็นว่าสำคัญมากเนื่องจากประกอบด้วยข้อรายการที่สะท้อนเกณฑ์การประเมินคุณภาพของการประเมิน ทำให้ทราบระดับคุณภาพของการประเมินที่แสดงภาพรวมของการประเมินด้วยการสร้างตรวจสอบรายการแบบ COMlist

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ เป็นแบบตรวจสอบรายการแบบเกณฑ์คุณภาพ เพื่อจะสะท้อนเกณฑ์การประเมินคุณภาพของการประเมิน ทำให้ทราบระดับคุณภาพของการประเมินที่แสดงภาพรวมของการประเมิน และได้ข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

4.2.2 การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการเพื่อใช้ในการประเมิน

Stufflebeam (2000) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการที่นำไปใช้ในงานประเมินมากมาย หลายประเภททั้งในสวนของการประเมินโครงการ การออกแบบการประเมิน การประเมินตาม โมเดล CIPP การวางแผนและทำการประเมิน การประเมินอภิมาน การทำสัญญา การประเมิน การเขียนรายงานการประเมิน การประเมินบุคคล เป็นต้น Stufflebeam ยังได้เสนอแบบตรวจสอบรายการสำหรับการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการและแบบตรวจสอบรายการ สำหรับการพัฒนาห้องครกกลายเป็นองค์กรแห่งการประเมินในส่วนของแนวคิดแบบตรวจสอบรายการ สำหรับพัฒนา

แบบตรวจสอบรายการ (checklist development checklist : CDC) Stufflebeam (2000) ได้เสนอจุดหลักที่ต้องตรวจสอบ จำนวน 12 จุด (checkpoints) ในแต่ละจุดตรวจสอบจะประกอบด้วยจุดตรวจย่อย ๆ อีกหลาย ๆ จุดตรวจสอบ โดยคาดหวังว่ากลุ่มผู้ใช้จะได้นำแบบตรวจสอบรายการสำหรับการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนและดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ในการสร้างแบบตรวจสอบรายการได้เป็นอย่างดี

ด้านความเหมาะสมของรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการที่พัฒนาขึ้นนั้น Bichelmeyer (2003) ได้พัฒนาแบบตรวจสอบรายการสำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการ (Checklist for Formatting Checklists) โดยมีการตรวจสอบใน 5 ส่วน ได้แก่ **ส่วนแรก** บริบทของแบบตรวจสอบรายการ (context) การตรวจสอบในมิตินี้เป็นการตรวจสอบส่วนประกอบต่าง ๆ ของแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ชื่อของแบบตรวจสอบรายการที่สะท้อนจุดมุ่งหมายของแบบตรวจสอบรายการชัดเจน และอธิบายวิธีการใช้แบบตรวจสอบรายการ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ใช้ เวลาในการใช้ วิธีใช้การอ้างอิงที่ช่วยสนับสนุน การใช้แหล่งที่ติดต่อ ขอความช่วยเหลือในการใช้ ผู้พัฒนาแบบตรวจสอบรายการและรุ่นของแบบตรวจสอบรายการ **ส่วนที่สอง** เนื้อหาของแบบตรวจสอบรายการ (content) เป็นการตรวจสอบด้านความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความถูกต้องของเทคนิควิธีและคำศัพท์ที่ใช้ มีการกำหนดสิ่งสำคัญที่ผู้ใช้ต้องทำ ข้อความที่ใช้แสดงถึงการปฏิบัติที่เหมาะสม ความคงที่ของภาษาที่ใช้ ระบุค่าเต็มของตัวย่อ ใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่ละข้อมุ่งตรวจสอบคุณลักษณะเดียว อาจยกตัวอย่างประกอบ เนื้อหาในแบบตรวจสอบรายการ สามารถนำไปประยุกต์ได้หลากหลายข้อรายการมีความชัดเจน **ส่วนที่สาม** โครงสร้างของแบบตรวจสอบรายการ (structure) เป็นการตรวจสอบการจัดหมวดหมู่ข้อรายการที่คล้ายกันให้อยู่ด้วยกัน การจัดลำดับข้อรายการ การใช้หมายเลขหน้าข้อรายการ การใช้เส้นคั่น กลุ่มข้อรายการที่อยู่ต่าง กลุ่มกัน การเน้นคำสำคัญให้เห็นชัดเจน เช่น ชิดเส้นใต้ข้อความปฏิเสธ หรือใช้ตัวหนาให้เห็นชัดเจน การตกแต่งตัวหนังสือให้ดูน่าสนใจ และสื่อความหมาย **ส่วนที่สี่** ภาพลักษณ์ของแบบตรวจสอบรายการ (images) เป็นการตรวจสอบการจัดรูปแบบในแบบตรวจสอบรายการที่มีประเด็นการตรวจสอบหรือ แนวคิดหลัก โดยกำหนดให้สิ่งดังกล่าวให้อยู่บนด้านซ้ายของกระดาษ และคำอธิบายให้อยู่ด้านขวาหรือ ด้านล่างของแนวคิดหลัก โดยปกติจะนำเสนอเฉพาะจุดสำคัญ ๆ ส่วนนี้อาจไม่จำเป็นต้องตรวจสอบ และ **ส่วนที่ห้า** การนำแบบตรวจสอบรายการไปใช้ประโยชน์ (usability) เป็นการตรวจสอบต้นฉบับของแบบตรวจสอบรายการ มีการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยทำกับผู้ใช้เพียงคนเดียว เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ปัญหาในการใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุง ทำการปรับปรุงแบบตรวจสอบรายการ และทดลองใช้จนกว่าผู้ใช้จะสามารถใช้แบบตรวจสอบรายการได้ตามจุดมุ่งหมาย

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและประเด็นเนื้อหาที่จะใช้ในการตรวจสอบ

ขั้นที่ 2 สร้างและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน ดังนี้ คือ 1) กำหนดข้อรายการที่ใช้ตรวจสอบ 2) กำหนดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมิน 3) ตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมินเบื้องต้น 4) ตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

- 5) ปรับปรุงแบบตรวจสอบรายการประเมิน 6) นำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปทดลองใช้ และ
7) นำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้จริง

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

- 3.1 ศึกษาผลของการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน
3.2 ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อประโยชน์ของแบบตรวจสอบรายการประเมิน

4.3 มาตรฐานของการประเมิน

มาตรฐานของการประเมิน ตามแนวคิดของ Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) ได้เสนอเกณฑ์ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน สามารถจัดแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (utility standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมิน ในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทันเวลาและมีผลต่อการนำไปใช้

ด้านที่ 2 มาตรฐานความเป็นไปได้ (feasibility standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า

ด้านที่ 3 มาตรฐานความเหมาะสม (propriety standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประเมิน

ด้านที่ 4 มาตรฐานความถูกต้อง (accuracy standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อการประเมิน พบว่าแบบตรวจสอบรายการประเมินสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินได้หลายรูปแบบ ทำให้ผู้ใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงแนวปฏิบัติตลอด การประเมิน ได้ตรวจสอบวิธีการประเมินของตนเองว่าถูกต้อง เหมาะสมมากน้อยเพียงใด มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการปฏิบัติงาน และทราบถึงประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการประเมินมีความถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

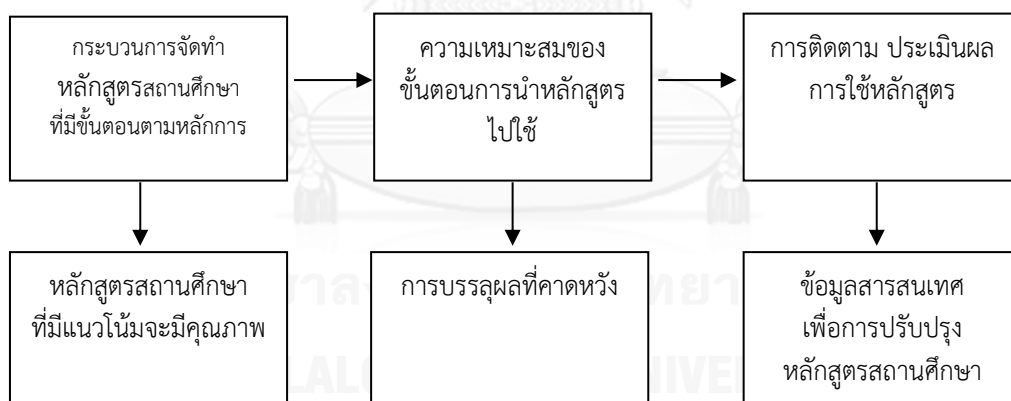
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมิน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ดำเนินการด้วยการวิจัยเอกสารเพื่อวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) กำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินจากทฤษฎีโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น พัฒนาและการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน โดยศึกษาบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และครูกลุ่มเป้าหมายก่อนการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้ โดยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่ม และศึกษาความ

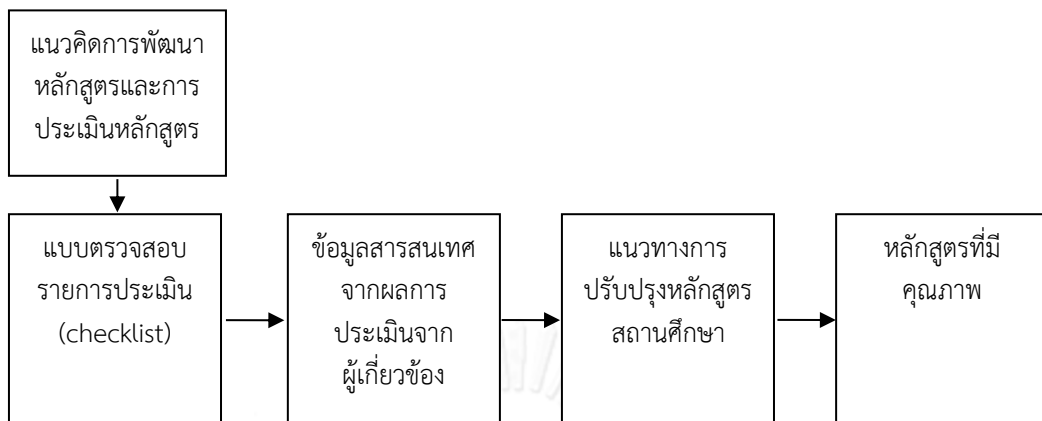
คิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินที่พัฒนาขึ้น โดยมีแนวคิดที่ว่า หลักสูตรที่ดีได้มาจากครูที่ดี คนทำต้องมีความรู้ ผ่านกระบวนการที่ดี และจากทฤษฎีในการจัดทำหลักสูตรที่มีคุณภาพต้องครอบคลุมกระบวนการพัฒนา การนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร

แบบตรวจสอบรายการประเมินเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยจำ การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน ช่วยให้ง่ายต่อการจำ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และสามารถประเมินด้วยตนเอง ช่วยเตือนด้านการมองข้าม หรือสิ่งองค์ประกอบสำคัญ เป็นการลดปัจจัยที่ทำให้การประเมินขาดความน่าเชื่อถือ และลดความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากอคติของผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน (halo effect) ตลอดจนลดอิทธิพลของ Rorschach effect ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคล จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตนต้องการจากข้อมูลที่มีอยู่ทำให้ได้สารสนเทศที่มีความลึกซึ้งและเพียงพอ สามารถตัดสินคุณภาพของงานได้ง่ายขึ้น และทำให้การตัดสินมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

จากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร และลักษณะ ข้อดีของแบบตรวจสอบรายการประเมินทำให้การวิจัยครั้งนี้ เชื่อว่าแบบตรวจสอบรายการประเมินที่มีจุดตรวจสอบในการประเมินที่ครอบคลุมกระบวนการจัดทำหลักสูตร คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนตามหลักการ ความเหมาะสมของขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามผลการใช้หลักสูตร จะได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมิน จากผู้เกี่ยวข้อง นำไปสู่แนวทางการปรับปรุงหลักสูตร และสุดท้ายได้หลักสูตรที่มีคุณภาพซึ่งแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 2.4 และดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.4 แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

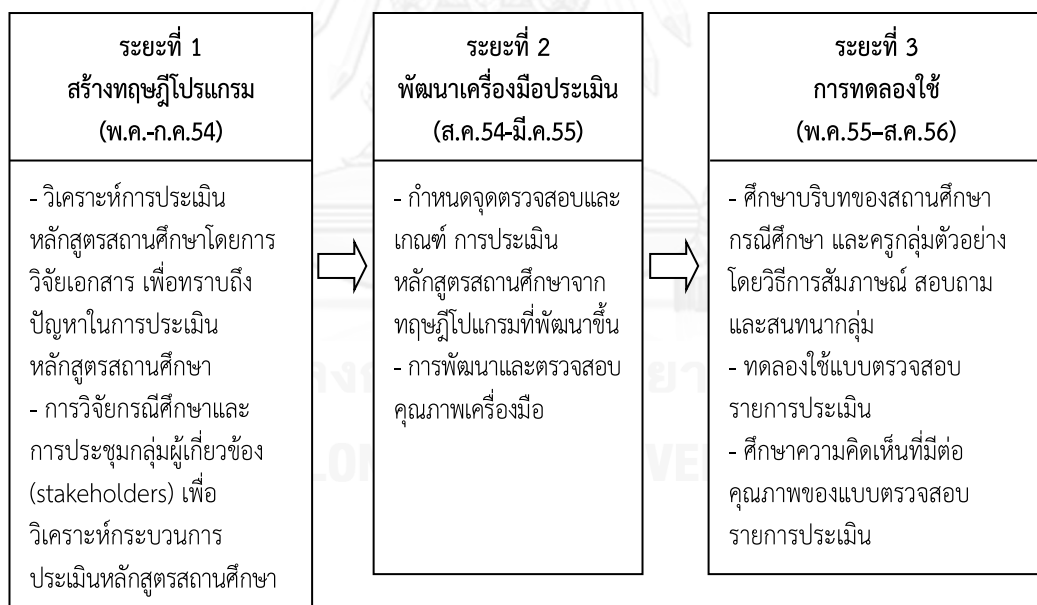
ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ (1) เพื่อพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (2) เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน และ (3) เพื่อตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แบบแผนการวิจัย

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) ซึ่งมีกระบวนการวิจัยและพัฒนาตามภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัยและพัฒนา

ในระยะที่ 1 ดำเนินการวิจัยเอกสารเพื่อวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร การวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือ โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรม

ที่พัฒนาขึ้น และพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และระยะที่ 3 ทดลองใช้ โดยการศึกษาบริบทของสถานศึกษากรณีศึกษา และครูกลุ่มเป้าหมาย ก่อนการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้โดยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่ม ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินที่พัฒนาขึ้น และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างทฤษฎีโปรแกรม ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือประเมิน โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และระยะที่ 3 การทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างทฤษฎีโปรแกรม

ในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างทฤษฎีโปรแกรมเบื้องต้น โดยดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 รายละเอียดดังนี้

1. **การวิจัยเอกสาร** เพื่อวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร มีการดำเนินงาน โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร โดยการวิจัยเอกสาร เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ระหว่างปี 2548-2552 เครื่องมือวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. **การวิจัยกรณีศึกษา และการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders)** เพื่อวิเคราะห์กระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาการออกแบบการประเมิน โดยดำเนินการตามกรอบแนวคิดในการสร้างทฤษฎีโปรแกรมที่นำเสนอโดย Cole (1999) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 แหล่งสารสนเทศ ระดับที่ 2 การสกัดสารสนเทศและการสร้างทฤษฎี ระดับที่ 3 ทฤษฎี และระดับที่ 4 การประเมิน ดำเนินการดังนี้

2.1 **การวิจัยกรณีศึกษา** กลุ่มเป้าหมายเป็นสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 2 แห่ง ซึ่งต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเอง โดยเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และโรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการวิจัยกรณีศึกษาผู้วิจัยได้ติดต่อสถานศึกษา ทั้ง 2 แห่ง และดำเนินการระหว่างวันที่ 20-24 มิถุนายน 2554 โรงเรียนแห่งแรกโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 781 คน ดำเนินการเก็บข้อมูล 3 วัน ระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน

2554 เนื่องจากโรงเรียนเตรียมรับการนิเทศติดตามการเปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2554 ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้เสร็จสิ้นในระยะเวลาสั้น ส่วนโรงเรียนที่ 2 โรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 63 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 2,714 คน ดำเนินการเก็บข้อมูล 2 วัน ระหว่างวันที่ 23-24 มิถุนายน 2554 เนื่องจากโรงเรียนมีบุคลากรจำนวนมาก และเพียงพอต่อการเตรียมรับการนิเทศติดตามการเปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2554 ทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้เสร็จสิ้นในระยะเวลาสั้น โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ รวม 10 คน จากการสอบถาม สัมภาษณ์และเอกสารหลักฐานในประเด็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรนำไปใช้ และการประเมินการใช้

รายละเอียดแผนการวิจัยกรณีศึกษา รายละเอียดดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 แผนการวิจัยกรณีศึกษา

ช่วงเวลา/ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นการศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือ
สถานศึกษาแห่งที่ 1 ระยะเวลา 3 วัน (ระหว่างวันที่ 20-22 มิ.ย. 2554)	1) บริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย - ข้อมูลทั่วไป - สภาพชุมชน - จุดเด่น - ข้อจำกัด	วิธีการ 1) การสัมภาษณ์ 2) การสอบถาม 3) การสังเกต 4) การศึกษาเอกสาร
สถานศึกษาแห่งที่ 2 ระยะเวลา 2 วัน (ระหว่างวันที่ 23-24 มิ.ย. 2554)		เครื่องมือ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม
ผู้ให้ข้อมูล แต่ละสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา จำนวน 1 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน	2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย - กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา - การนำหลักสูตรนำไปใช้ - การประเมินการใช้	

2.2 การวิจัยจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักบริหารวิชาการด้านการประเมินหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการพัฒนาและประเมินหลักสูตร จำนวน 10 ท่าน นัดวัน เวลา สถานที่ ผู้วิจัยขอหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการประชุมกลุ่ม (focus

group) จากฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมแนบประเด็นการสนทนา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิเตรียมข้อมูลล่วงหน้าก่อนการสนทนากลุ่ม โดยนัดสนทนากลุ่มในวันที่ 28 มิถุนายน 2554 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1

ผู้วิจัยได้รับการตอบรับจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน อีก 2 ท่านไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมกลุ่มได้ แต่ได้นัดหมายให้ผู้วิจัยได้ไปพบเพื่อรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม ท่านแรกในวันที่ 5 กรกฎาคม 2554 ณ อาคารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น 9 และท่านที่ 2 วันที่ 8 กรกฎาคม 2554 ณ สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างทฤษฎีโปรแกรมเบื้องต้น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ระบุแหล่งสารสนเทศ ที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และลักษณะการประเมินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยแหล่งสารสนเทศจะได้อาจจากการวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders)

2. การสกัดสารสนเทศเพื่อสร้างทฤษฎีโปรแกรม โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 สร้างแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มาอภิปรายร่วมกัน เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน

2.2 สร้างแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อระบุผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและระบุความเชื่อมโยงของจุดตรวจสอบ และเกณฑ์การประเมิน

3. การสร้างทฤษฎีโปรแกรม ดำเนินการโดยการสังเคราะห์แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากขั้นตอนการสกัดสารสนเทศมาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงสารสนเทศ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างจุดตรวจสอบ และเกณฑ์การประเมิน

4. ตรวจสอบความเหมาะสมของทฤษฎีโปรแกรมที่ได้ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของทฤษฎีโปรแกรมที่ได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย นักบริหารวิชาการด้านการประเมินหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการพัฒนาและประเมินหลักสูตร จำนวน 10 ท่าน ตรวจสอบในประเด็น ดังนี้

4.1 แต่ละองค์ประกอบของทฤษฎีโปรแกรมมีรายละเอียดมากเพียงพอในการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบได้อย่างชัดเจนหรือไม่

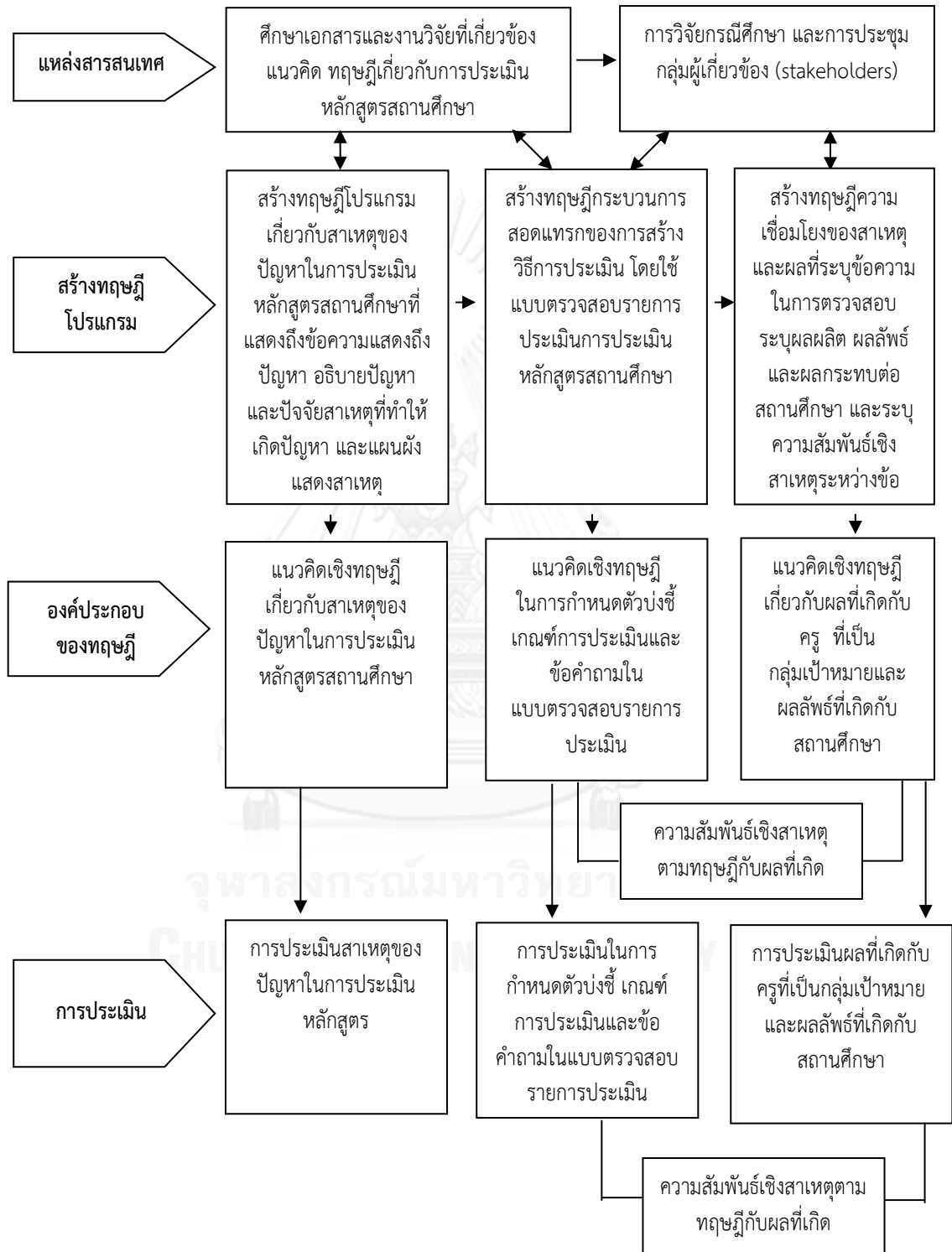
4.2 แต่ละองค์ประกอบของทฤษฎีโปรแกรมสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่

4.3 มีการระบุถึงปัจจัยภายนอกและอธิบายถึงอิทธิพลของปัจจัยแต่ละปัจจัยหรือไม่

5. ปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีโปรแกรม

นำทฤษฎีโปรแกรมที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจุดตรวจสอบและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการการประเมินต่อไป

รายละเอียดการสร้างทฤษฎีโปรแกรม ดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 กรอบแนวคิดในการสร้างทฤษฎีโปรแกรม

ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือประเมิน

การดำเนินการในระยะที่ 2 นี้ เป็นการนำทฤษฎีโปรแกรมของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประเมิน คือ แบบตรวจสอบรายการประเมิน โดยกำหนดถึงจุดตรวจสอบหลักการประเมิน และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตร การกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมิน กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน และระดับคุณภาพของผลการประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างสิงหาคม 2554 – มีนาคม 2555 รายละเอียดดังนี้

2.1 การกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

นำทฤษฎีโปรแกรมของการประเมินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จากระยะที่ 1 มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร โดยกำหนดถึงตัวบ่งชี้เกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวบ่งชี้ ที่จะต้องประเมิน คัดเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ดำเนินการกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความต้องการจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาจากแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาในการจัดทำหลักสูตร
2. ระบุขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาจากแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาในการจัดทำหลักสูตร
3. ระบุจุดตรวจสอบของแบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อนำไปสู่การนำไปใช้
4. ระบุผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดจุดตรวจสอบหลัก และข้อรายการประเมิน

2.2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมิน

ในขั้นตอนนี้ เป็นการนำสารสนเทศที่ได้จากการกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มาใช้ในการจัดทำและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยการนำตัวบ่งชี้มาจัดทำและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ครูได้ตรวจสอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศช่วยในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้ ซึ่งจะช่วยให้จุดอ่อนของการดำเนินงาน และสามารถมีข้อมูลไปปรับปรุงกระบวนการประเมินหลักสูตรได้ รายละเอียดของการดำเนินงานมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำแบบตรวจสอบรายการประเมิน

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของแบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) และขั้นตอนการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมิน นำมาเป็นฐานคิดของการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1.1 กำหนดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมินใช้รูปแบบการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินตามแนวคิดของ Stufflebeam (2000) มาประยุกต์ในการสร้างรวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

1.2 กำหนดจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ เขียนเค้าโครงของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดเกณฑ์ที่ต้องการให้บรรลุให้มีความชัดเจนและถูกต้อง

1.3 กำหนดกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดองค์ประกอบข้อรายการที่ใช้ในการตรวจสอบ ตามแนวคิดของ Stufflebeam และเรียงลำดับจุดตรวจสอบ กำหนดขอบเขตเนื้อหา องค์ประกอบ และจุดตรวจสอบ โดยจุดตรวจสอบหลักได้จากทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพ และข้อรายการประเมินได้มาจากการวิจัยกรณีศึกษา และการวิจัยจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) โดยได้สร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 จุดตรวจสอบหลัก ในแต่ละจุดตรวจสอบหลัก มีข้อรายการประเมินจำนวน 5 ข้อ ดังนี้

จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดตรวจสอบย่อย 4 จุดย่อย

- จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.2 ปัจจัยสนับสนุน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.4 เอกสารหลักสูตร

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีจุดตรวจสอบย่อย 10 จุดย่อย

- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผล
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.9 การนิเทศ กำกับและติดตาม
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.10 ผลการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)

จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมิน มีจุดตรวจสอบย่อย 3 จุดย่อย

- จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.1 การวางแผนการประเมิน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน
- จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.3 การรายงานผลการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน

ในขั้นตอนนี้ เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการมีความกระชับ เหมาะสมและสะดวกในการใช้ สำหรับประเมินตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ในการสร้างแบบตรวจสอบรายการตามกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการมีความกระชับ เหมาะสมและสะดวกในการใช้สำหรับประเมินตนเองได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน เกณฑ์การคิดคะแนน และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ปฏิบัติ 4-5 รายการ คือ ระดับดี กำหนดให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติ 2-3 รายการ คือ ระดับพอใช้ กำหนดให้ 1 คะแนน

ปฏิบัติ 0-1 รายการ คือ ระดับควรปรับปรุง กำหนดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การคิดคะแนน

จำนวนข้อที่ได้คะแนนดี $\square \times 2 = \square$

จำนวนข้อที่ได้คะแนนพอใช้ $\square \times 1 = \square$

จำนวนข้อที่ได้คะแนนควรปรับปรุง $\square \times 0 = \square$

คะแนนรวม $= \square$

เกณฑ์ตัดสินระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของ พฤติกรรมในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา คือ

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป คือ ระดับดี ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 50-ร้อยละ 79 คือ ระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 49 ลงไป คือ ระดับควรปรับปรุง ให้ 0 คะแนน

2.2 หลังจากนั้นตรวจสอบแบบตรวจสอบรายการเบื้องต้น ขั้นตอนนี้เป็นไปตามกรอบการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่เสนอโดย Stufflebeam หลังจากการสร้างข้อรายการในแต่ละจุดตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการเบื้องต้น โดยขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 5 คน ช่วยอ่านและตรวจสอบแบบตรวจสอบรายการในด้านความตรงประเด็น ความครอบคลุม ความเป็นรูปธรรม ความชัดเจน ความประหยัด และความยุติธรรมในการตรวจสอบ

2.3 ปรับปรุงเนื้อหาของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และจัดทำร่างแบบตรวจสอบรายการประเมินเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพในขั้นตอนต่อไป

2.4 จัดทำคู่มือการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อเกิดความเข้าใจ วิธีการและเงื่อนไขในการใช้ให้มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมิน

ในขั้นตอนนี้ เป็นการพัฒนาคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินสำหรับประเมิน หลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการพัฒนาคุณภาพออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 พัฒนาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตาม

เนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบ พร้อมสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบตรวจสอบรายการประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขแบบตรวจสอบรายการประเมินในด้านความครอบคลุมโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อรายการประเมิน หลังจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกข้อรายการประเมินที่มีค่า IOC (item objective congruence) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งในการพิจารณาข้อรายการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ให้คะแนน + 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้
- ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้
- ให้คะแนน - 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้

3.2 พัฒนาคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา โดยให้บุคลากรจากสถานศึกษาตรวจสอบการดำเนินงานภายในสถานศึกษาของตนเอง ของสถานศึกษากรณีศึกษาในระยะที่ 1 จำนวน 2 แห่ง ระหว่าง พฤศจิกายน 2554 – มีนาคม 2555 รายละเอียดดังตาราง 3.2

ตาราง 3.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบตรวจสอบรายการประเมินของสถานศึกษา

สถานศึกษา	
กรณีศึกษาที่ 1 ระยะเวลา 2 วัน (ระหว่างวันที่ 7-8 พ.ย. 2554)	จำนวน 10 คน ประกอบด้วย - ผู้บริหารสถานศึกษา - หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา - หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ
กรณีศึกษาที่ 2 ระยะเวลา 2 วัน (ระหว่างวันที่ 14-15 พ.ย. 2554)	จำนวน 10 คน ประกอบด้วย - ผู้บริหารสถานศึกษา - หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา - หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ
รวม	20 คน

ผลจากการตรวจสอบจะถูกนำมาพิจารณาในด้านความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของการตอบด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Reliability)

3.3 ปรับปรุง และจัดพิมพ์แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อนำไปใช้จริง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ได้ปรับปรุงและจัดพิมพ์แล้วพร้อมคู่มือการใช้ ไปทดลองใช้กับสถานศึกษา และบุคลากรของสถานศึกษา จำนวน 4 แห่ง ผู้วิจัยดำเนินการ พฤษภาคม 2555 ถึง สิงหาคม 2556 รายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาบริบทของสถานศึกษา และครูกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ได้แก่ สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ข้อมูลทั่วไป และความรู้ความเข้าใจต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่ม กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินกับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเอง โดยเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง และโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง ด้วยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

รายละเอียดแผนการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ดังตาราง 3.3

ตาราง 3.3 แผนการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน

ช่วงเวลา/ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นการศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือ
สถานศึกษาแห่งที่ 1 ระยะเวลา 3 วัน (ระหว่างวันที่ 23-25 พ.ค. 2555)	1) บริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย - ข้อมูลทั่วไป - สภาพชุมชน	วิธีการ 1) กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop)
สถานศึกษาแห่งที่ 2 ระยะเวลา 3 วัน (ระหว่างวันที่ 13-15 มิ.ย. 2555)	- จุดเด่น - ข้อจำกัด	2) กระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ได้แก่ - การสัมภาษณ์ - การสอบถาม - การสังเกต - การศึกษาเอกสาร
สถานศึกษาแห่งที่ 3 ระยะเวลา 2 วัน (ระหว่างวันที่ 19-20 มิ.ย. 2555)	2) การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ประกอบด้วย สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ข้อมูลทั่วไป และความรู้ความเข้าใจต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่	เครื่องมือ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม
สถานศึกษาแห่งที่ 4 ระยะเวลา 2 วัน (ระหว่างวันที่ 26-27 มิ.ย. 2555)	- ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร - ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ - ด้านการวางแผนการประเมิน	
ผู้ให้ข้อมูล แต่ละสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา จำนวน 1 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน		

3.3 ศึกษาผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

3.3.1 ผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินด้านความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety) จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิจัย การศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 10 คน

3.3.2 ผลที่เกิดจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และผู้เรียน ผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา

รายละเอียดกำหนดการติดตามการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินของโรงเรียนเป้าหมาย 4 โรงเรียน ดังตาราง 3.4

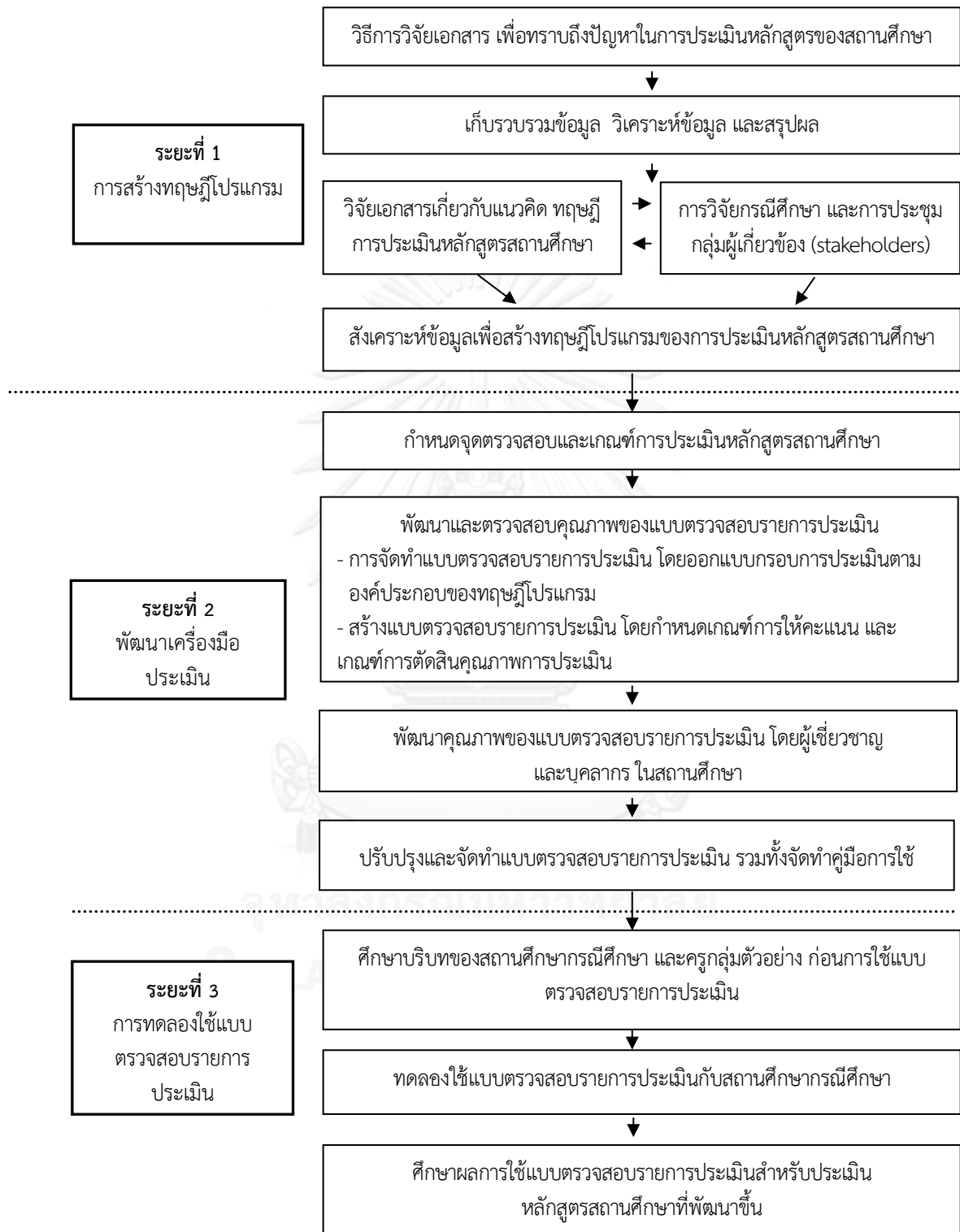
ตาราง 3.4 กำหนดการติดตามการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินของโรงเรียนเป้าหมาย 4 โรงเรียน

ช่วงเวลา/ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นการศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือ
สถานศึกษาแห่งที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 11-12 ก.ค. 2555 ครั้งที่ 2 วันที่ 5-6 ก.ย. 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 7-8 พ.ย. 2555 ครั้งที่ 4 วันที่ 8-9 ม.ค. 2556 ครั้งที่ 5 วันที่ 6-7 มี.ค. 2556	ครั้งที่ 1 ศึกษาผลการประเมินหลักสูตรหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ครั้งที่ 2 การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินปัญหา อุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมพัฒนา	วิธีการ 1) กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) 2) กระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ได้แก่ - การสัมภาษณ์ - การสอบถาม - การสังเกต - การศึกษาเอกสาร
สถานศึกษาแห่งที่ 2 จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 19-20 ก.ค. 2555 ครั้งที่ 2 วันที่ 11,13 ก.ย. 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 15-16 พ.ย. 2555 ครั้งที่ 4 วันที่ 22-23 ม.ค. 2556 ครั้งที่ 5 วันที่ 12-13 มี.ค. 2556	ครั้งที่ 3 ศึกษาความคิดของตัวแทนผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา ครั้งที่ 4 ศึกษาความคิดของตัวแทนผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา	เครื่องมือ - แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม - แบบสอบถามความคิดเห็น
สถานศึกษาแห่งที่ 3 จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 25 ก.ค. 2555 ครั้งที่ 2 วันที่ 20 ก.ย. 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 2 พ.ย. 2555 ครั้งที่ 4 วันที่ 25 ม.ค. 2556	ครั้งที่ 5 สรุปผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินและกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนา	

ช่วงเวลา/ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นการศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>ครั้งที่ 5 วันที่ 21 มี.ค. 2556</p> <p>สถานศึกษาแห่งที่ 4 จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 27 ก.ค. 2555 ครั้งที่ 2 วันที่ 26 ก.ย. 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 27 พ.ย. 2555 ครั้งที่ 4 วันที่ 29 ม.ค. 2556 ครั้งที่ 5 วันที่ 25 มี.ค. 2556</p> <p>ผู้ให้ข้อมูล แต่ละสถานศึกษา มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา จำนวน 1 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน 4) ตัวแทนนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ ระดับชั้นละ จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดเล็ก ระดับชั้นละ จำนวน 2 คน 5) ตัวแทนนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ ระดับชั้นละ จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดเล็ก ระดับชั้นละ จำนวน 2 คน 		

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัย สรุปลงภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 สรุปลงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป้าหมาย
2. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วางแผนการดำเนินการ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้ของแบบตรวจสอบรายการประเมิน ในมิติของด้านความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety)
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ได้แก่ ความคิดเห็นของครู ผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา
6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย โดยการใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอด้วยการบรรยาย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลการกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยกรณีศึกษา
3. การวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของกรอบการประเมิน ที่พัฒนาขึ้นและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยง ด้วยการใช้นิยามค่าดัชนี ความสอดคล้องในแต่ละข้อรายการประเมิน (IOC) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ ครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Reliability)
4. การวิเคราะห์ข้อมูลผลของแบบตรวจสอบรายการประเมิน ในมิติของด้านความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety) โดยการใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอด้วยการบรรยาย

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีความถูกต้องและครอบคลุม ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีความถูกต้อง และครอบคลุม ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีความถูกต้อง และครอบคลุม ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีความถูกต้องและครอบคลุม ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีความถูกต้อง และครอบคลุม ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

6. การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลัง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละและเทียบระดับคุณภาพ

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป คือ ระดับดี ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 50-ร้อยละ 79 คือ ระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน

ปฏิบัติตามข้อรายการตั้งแต่ ร้อยละ 49 ลงไป คือ ระดับควรปรับปรุง ให้ 0 คะแนน

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการได้แก่ ประการแรก เพื่อพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ประการที่สอง เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน และประการที่สาม เพื่อตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ขอนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ **ตอนแรก** เป็นการนำเสนอผลการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน **ตอนที่สอง** เป็นการนำเสนอผลสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน และ **ตอนที่สาม** เป็นการนำเสนอผลที่ได้จากการตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมสำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ที่ได้มาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยเอกสารเพื่อวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา การวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ขอนำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีโปรแกรม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญ อย่างหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประโยชน์ของขั้นตอนนี้ คือ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไข และปรับปรุงหลักสูตรต่อไป การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะมาประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้น มีคุณภาพได้ผลตามที่วัตถุประสงค์วางไว้ หรือต้องปรับปรุงแก้ไข จึงเน้นที่อิทธิพลของสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไปที่จะส่งผลต่อหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรที่ประกอบเป็นโครงสร้างของหลักสูตร และวิถีทางที่นำหลักสูตรไปใช้ในการเรียน กระบวนการประเมินไม่ได้ระบุค่าตอบเชิงประสิทธิผล (effectiveness) เชิงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือไม่เกิดประสิทธิผลนั้น แต่เมื่อกระบวนการประเมินสิ้นสุดลงไม่อาจรับประกันได้ว่า ผลการประเมินที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและผลดีขึ้นหรือไม่ ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่บุคลากรในสถานศึกษาไม่สามารถประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญมาจากตัวครู ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะ ขาดแรงจูงใจในการจะดำเนินการประเมินหลักสูตร มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประเมินหลักสูตร และครูไม่เห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตร นอกจากนี้ในส่วนของปัจจัยที่มาจากบริบทของการทำงาน ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน จึงมีส่วนที่ส่งผลให้ครูไม่สามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาได้

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มาจากแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร โดยโรงเรียน มีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง เป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรม การวางแผนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผลหลักสูตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน การวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรมี การนำความต้องการจำเป็นของนักเรียนเข้าไปร่วมพิจารณาด้วย และการตัดสินใจต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนและชุมชน (Cohen,1985; Sabar,1994) โดยมีข้อมูลเบื้องต้นที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องต้องมีข้อตกลงดังนี้

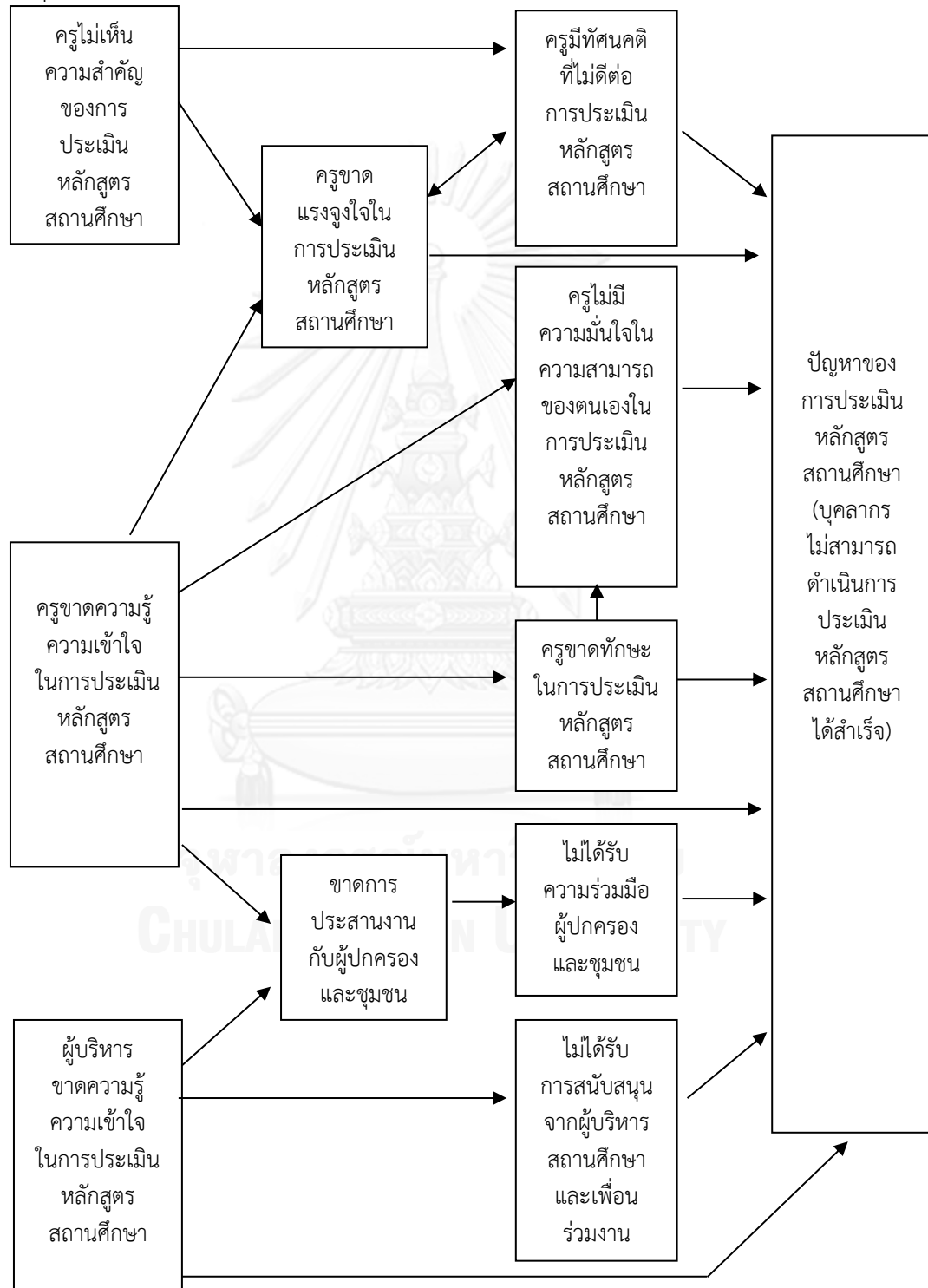
1. เข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้พิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เมื่อตัดสินใจโดยสถานศึกษา จะทำให้สะดวกในการติดตามและแก้ไขปรับปรุง
3. การตัดสินใจโดยสถานศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จึงจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและเกิดความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. คณะกรรมการในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรโดยสถานศึกษา สามารถหลักสูตรไปใช้หรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้
5. หลักสูตรควรสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของบริบทของสถานศึกษาและชุมชน จึงทำให้หลักสูตรที่ได้ของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

จากแนวคิดในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การที่บุคลากรในสถานศึกษาจะสามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประเมินหลักสูตร ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในสถานศึกษาและชุมชน นอกจากนี้จากการวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา **สรุปได้ว่า** การที่ครูไม่สามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาได้นั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านตัวครู ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจขาดทักษะ ขาดแรงจูงใจ มีทัศนคติที่ไม่ดีและไม่เห็นความสำคัญต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่มาจากบริบทในการทำงาน ได้แก่ การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงาน จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ครูไม่สามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาได้ รายละเอียดปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 4.1 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์

	ถ้าข้อรายการนี้เกิด (if)	แหล่งข้อมูล	แล้วจะเกิดอะไรตามมา (then)	แหล่งข้อมูล
1	ครูไม่เห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตร	การสัมภาษณ์/ การวิจัยเอกสาร	- ครูขาดแรงจูงใจในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
2	ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการประเมิน	การสัมภาษณ์/ การวิจัยเอกสาร	- ครูขาดแรงจูงใจในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - ครูไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - ครูขาดทักษะในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - ขาดการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน - เกิดปัญหาของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่สำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
3	ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์/ การวิจัยเอกสาร	- ขาดการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน - ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงาน - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
4	ครูขาดแรงจูงใจในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์	- ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
5	ขาดการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน	การสัมภาษณ์	- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
6	ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์	- ครูขาดแรงจูงใจในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
7	ครูไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการประเมินหลักสูตร	การสัมภาษณ์	- การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์
8	ครูขาดทักษะในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์	- ครูไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
9	ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน	การสัมภาษณ์	- การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์
10	ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงาน	การสัมภาษณ์	- การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ	การสัมภาษณ์

จากประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์พบว่า การที่บุคลากรในสถานศึกษาจะสามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้โดยครูต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประเมินหลักสูตร ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในสถานศึกษา และชุมชน รายละเอียดดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ปัจจัยสาเหตุของปัญหาในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา

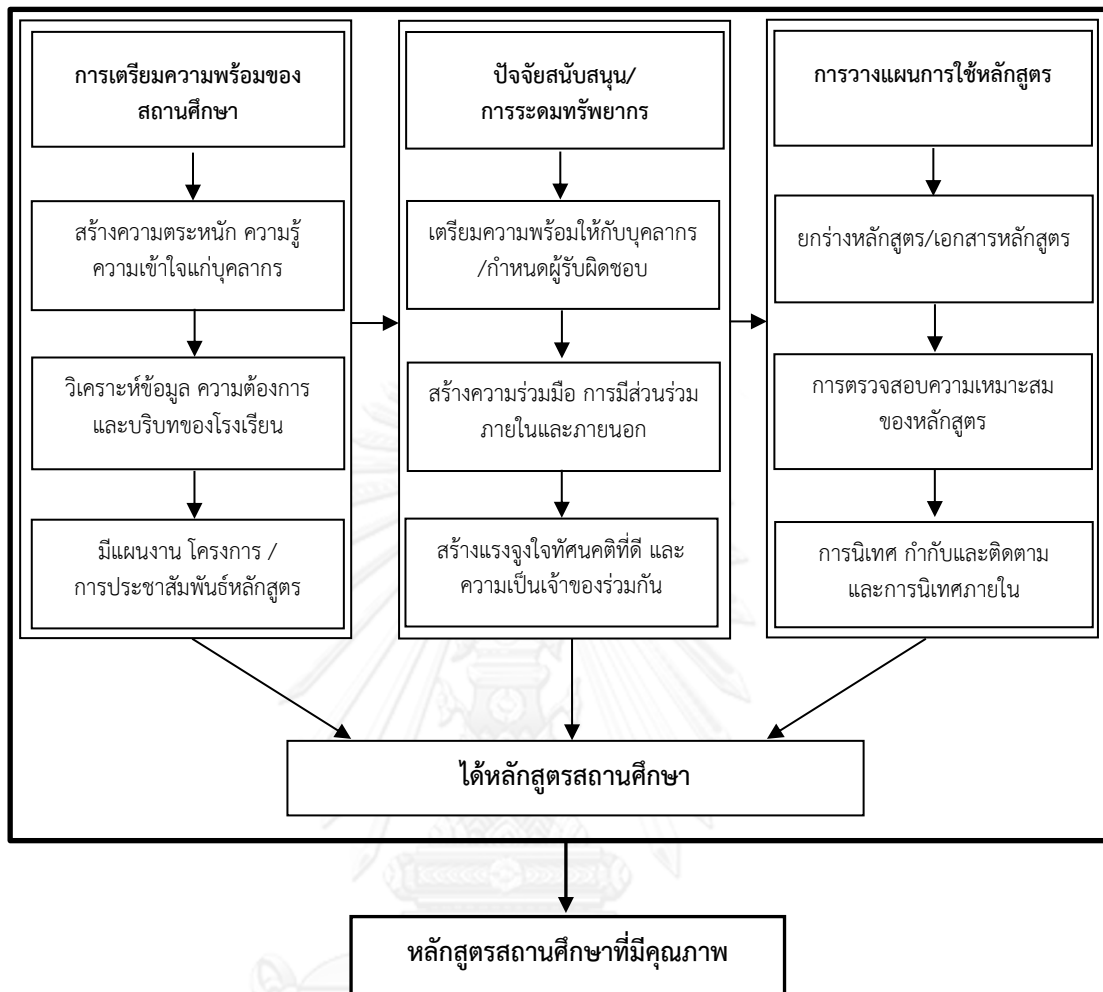
จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยเอกสาร กล่าวได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งผู้ใช้หลักสูตร และผู้ที่ได้รับผลจากหลักสูตร ที่ต้องดำเนินการตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายร่วมกันของทุกฝ่าย จำเป็นต้องมีปัจจัย ที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการดำเนินการ นอกจากนี้การวิจัยกรณีศึกษาและการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การทำงาน หรือทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ย่อมหวังผลและอยากทราบผลของการกระทำซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของคน เช่นเดียวกัน การจัดหลักสูตรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ก็ย่อมต้องการทราบคุณภาพของหลักสูตรว่าดี เหมาะสมหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีความจำเป็นด้านอื่น ๆ อีก ซึ่ง Oliva (2001) และไพศาล หวังพานิช (2543) ได้นำเสนอความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร คือ การดำเนิน การสร้างการบริหาร การใช้ และการประเมินหลักสูตร เป็นเรื่องของการตัดสินใจโดยกลุ่มคน บุคคล ในขณะหนึ่ง ช่วงเวลาหนึ่ง การตัดสินใจดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมหรือผิดพลาดได้ เพราะโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น กฎหมาย แผนพัฒนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา ทฤษฎีทางจิตวิทยา ค่านิยม เป็นเรื่องของแนวความคิดและการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน อยู่มาก หลักสูตรเป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาบุคคลหลายระดับอายุ หลายระดับความรู้หลายกลุ่มคน ซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่แล้วโดยธรรมชาติ การปฏิบัติงานกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคไม่มากนักน้อย การดำเนินการใช้หลักสูตร ย่อมมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองของประเทศ คือ ต้องใช้งบประมาณ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจ จากหน่วยงาน องค์การอื่นและบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายรับผิดชอบหลักสูตร จะต้องรายงาน ผลการผลการดำเนินการให้ฝ่ายอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เพื่อให้ความสนับสนุนหรือเพื่อให้ทุนอุดหนุนในโอกาสต่อไป การจัดการศึกษาถือว่าเป็นการลงทุนประเภทหนึ่ง คือ ต้องใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมิใช่น้อย ทั้งรัฐและเอกชนจึงต้องการทราบความคุ้มค่าของการลงทุนและจะได้ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

นอกจากนี้ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการในเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จมี 2 ด้าน คือ 1) ความพร้อมที่มีอยู่ภายในโรงเรียน เช่น บุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่างบุคคลในโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างในโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น 2) ความพร้อมที่มีอยู่นอกโรงเรียน เช่น ความร่วมมือของชุมชนผู้ปกครอง หน่วยงานเป็นปัจจัยหลัก โดยพิจารณาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คุณภาพของหลักสูตรจึงต้องมีการตรวจสอบ ไม่สามารถบอกได้ว่าดีหรือไม่โดยไม่มีข้อมูล หรือ ข้อเสนอแนะสนับสนุนเพื่อให้เกิดการยอมรับของ สาธารณชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานสนับสนุนทางการเงิน ต้องการทราบ ผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไปหรือไม่ และจากแนวคิดในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา หากประเมินในแต่ละส่วนอาจทำให้มองเห็นภาพรวมไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

	ขั้นตอนหลักการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	สิ่งที่พึงกระทำ	แหล่งข้อมูล
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร	- สร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากร - วิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการ และบริบทของโรงเรียน - จัดทำแผนงาน โครงการ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
2	ปัจจัยสนับสนุน/การระดมทรัพยากร	การวิจัยเอกสาร	- เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร /กำหนดผู้รับผิดชอบ - สร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วม ภายในและภายนอก - สร้างแรงจูงใจทัศนคติที่ดี และ ความเป็นเจ้าของร่วมกัน	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์
3	การวางแผนการใช้หลักสูตร	การวิจัยเอกสาร	- ยกร่างหลักสูตร/เอกสารหลักสูตร - ตรวจสอบความเหมาะสม ของหลักสูตร - นิเทศ กำกับและติดตาม และการนิเทศภายใน	การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์

จากตาราง 4.2 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการในเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จมี 2 ด้าน คือ 1) ความพร้อมที่มีอยู่ภายในโรงเรียน เช่น บุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่างบุคคลในโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างในโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น 2) ความพร้อมที่มีอยู่นอกโรงเรียน เช่น ความร่วมมือของชุมชนผู้ปกครอง หน่วยงานเป็นปัจจัยหลัก สามารถสรุปรายละเอียด ดังภาพที่ 4.2

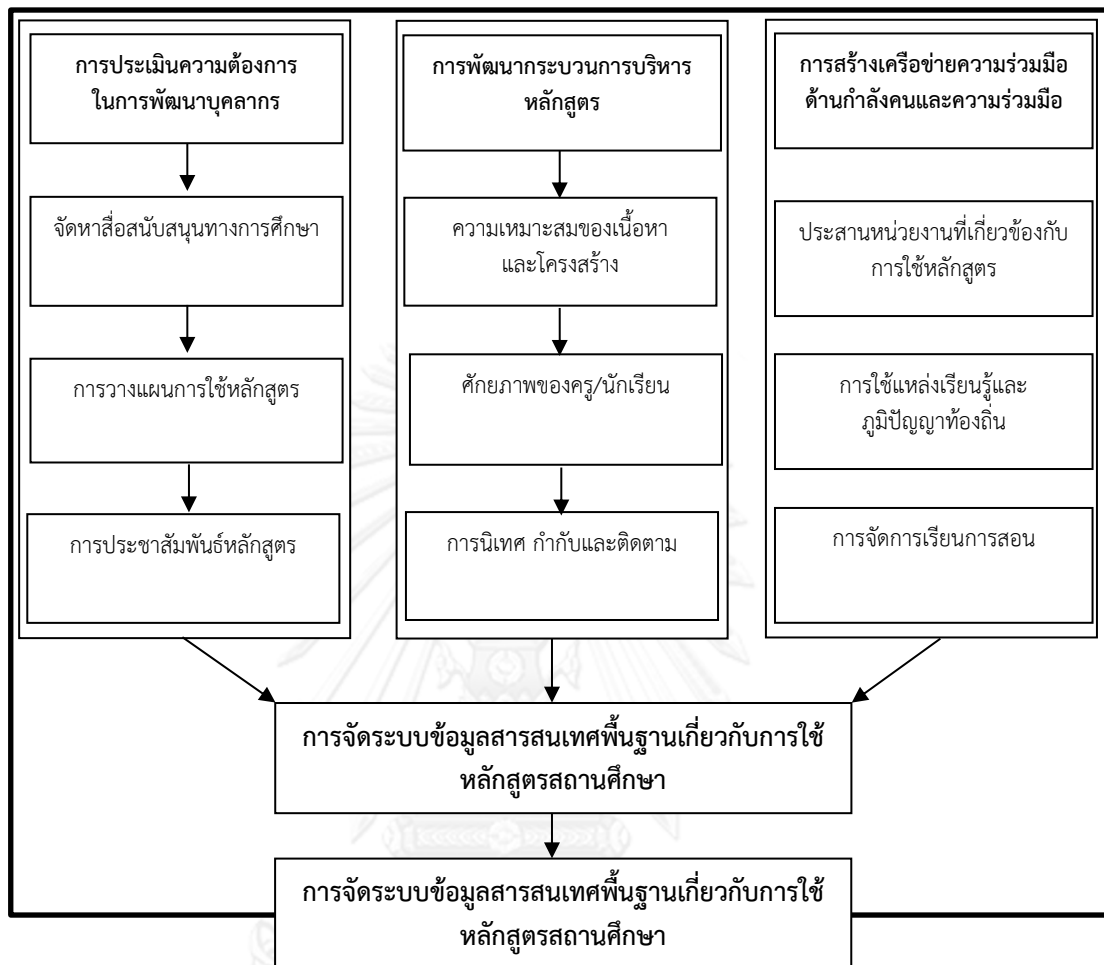
ภาพที่ 4.2 จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ในด้านของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ รายละเอียดดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

	ขั้นตอนการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	สิ่งที่พึงกระทำ	แหล่งข้อมูล
1	ประเมินความต้องการในการพัฒนาบุคลากร	การวิจัยเอกสาร	- จัดหาสื่อสนับสนุนทางการศึกษา - วางแผนการใช้หลักสูตร - ประชาสัมพันธ์หลักสูตร	การสัมภาษณ์
2	การพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร	การวิจัยเอกสาร	- วิเคราะห์ความเหมาะสมของเนื้อหา และโครงสร้าง - วิเคราะห์ศักยภาพของครู/นักเรียน - นิเทศ กำกับและติดตาม	การสัมภาษณ์
3	สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านกำลังคนและความร่วมมือ	การวิจัยเอกสาร	- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร - ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น - การจัดการเรียนการสอน	การสัมภาษณ์
4	กระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ที่ดี	การวิจัยเอกสาร	- จัดระบบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร/ การสัมภาษณ์
5	การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	การสัมภาษณ์	- ใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	การวิจัยเอกสาร/ การสัมภาษณ์

จากตาราง 4.3 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการในเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้ที่ประสบความสำเร็จ มี 3 ด้าน คือ ประเมินความต้องการในการพัฒนาบุคลากร การพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านกำลังคนและความร่วมมือ จะได้มาซึ่งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และท้ายสุดคือการใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปรายละเอียด ดังภาพที่ 4.3

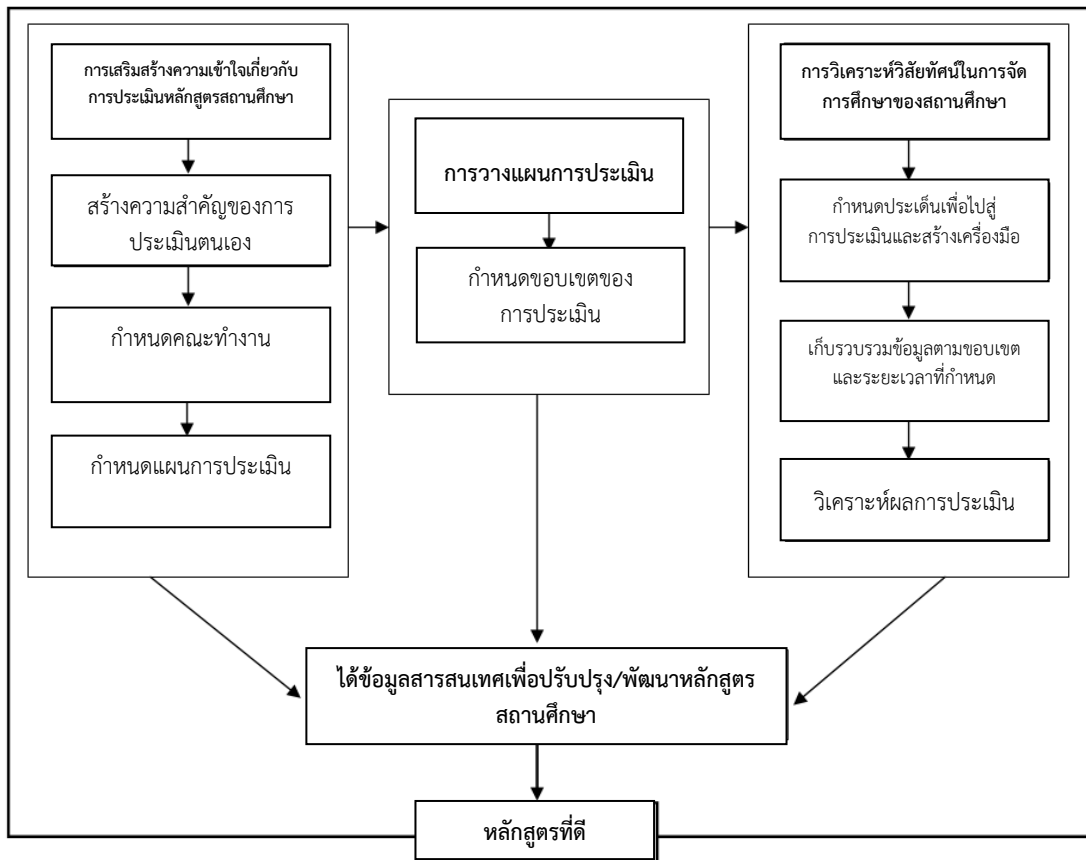
ภาพที่ 4.3 จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

ด้านการดำเนินการวางแผนการประเมินหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ รายละเอียดดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร

	ขั้นตอนการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	สิ่งที่พึงกระทำ	แหล่งข้อมูล
1	การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร	- สร้างความสำคัญของการประเมินตนเอง - กำหนดคณะทำงาน - กำหนดแผนการประเมิน	การสัมภาษณ์
2	การวางแผนการประเมิน	การวิจัยเอกสาร	- กำหนดขอบเขตของการประเมิน	การสัมภาษณ์
3	การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร	- กำหนดประเด็นเพื่อไปสู่การประเมินและสร้างเครื่องมือ - เก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนด - วิเคราะห์ผลการประเมิน	การสัมภาษณ์
4	การวางแผนการประเมินหลักสูตร	การวิจัยเอกสาร	- กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร/ การสัมภาษณ์

จากตาราง 4.4 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการในเรื่องของการวางแผนการประเมินหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จ มี 3 ด้าน คือ การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการประเมิน การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ดี จะได้มาซึ่งได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และท้ายสุดคือหลักสูตรที่ดีสามารถสรุปรายละเอียดดังภาพที่ 4.4

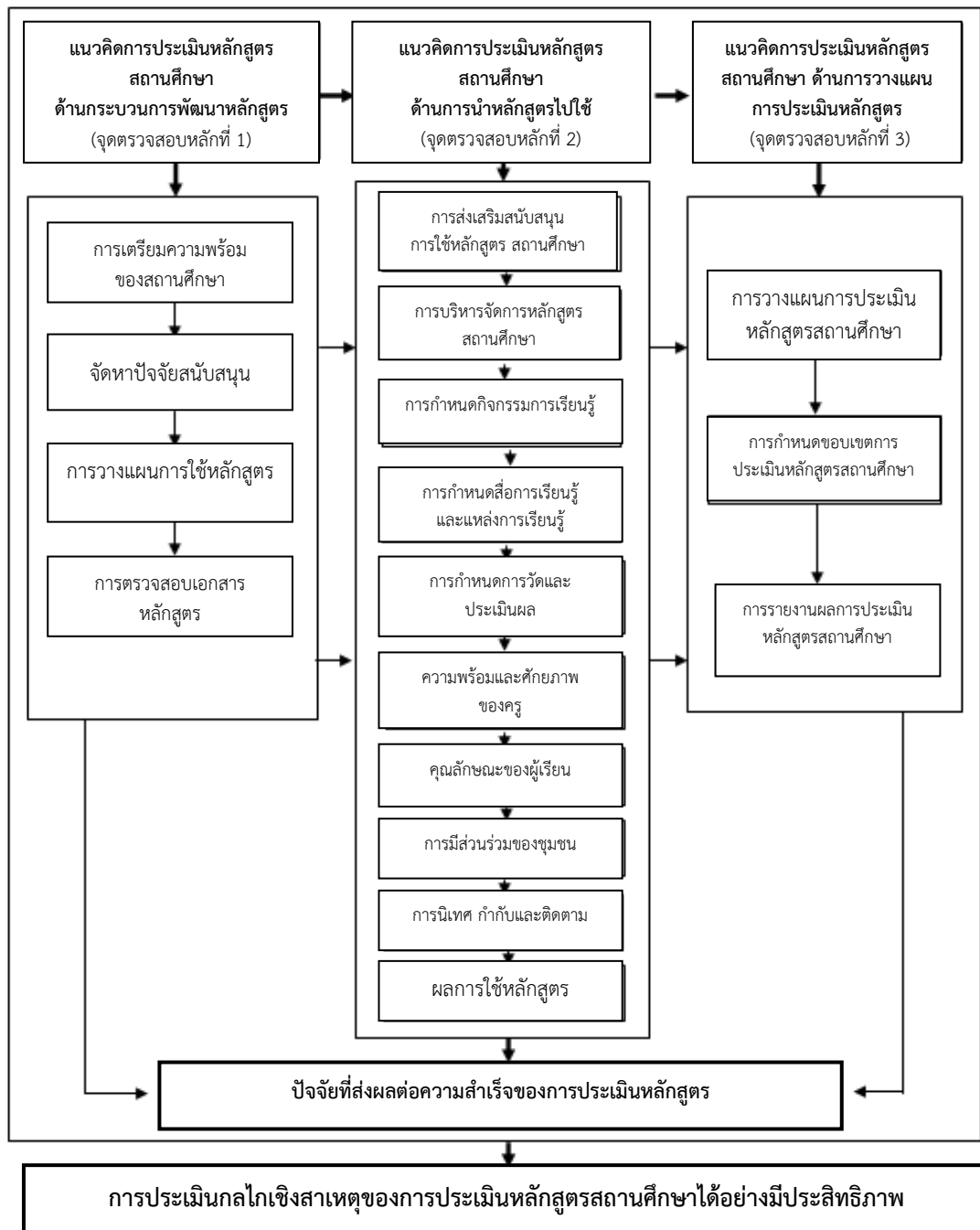
ภาพที่ 4.4 จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร

ตาราง 4.5 ประเด็นที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์การประเมินความสำเร็จ
ของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

	ขั้นตอนการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	สิ่งที่พึงกระทำ	แหล่งข้อมูล
1	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	การวิจัยเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - เตรียมความพร้อมของสถานศึกษา - จัดหาปัจจัยสนับสนุน - วางแผนการใช้หลักสูตร - ตรวจสอบเอกสารหลักสูตร 	การสัมภาษณ์
2	กระบวนการการนำหลักสูตรไปใช้	การวิจัยเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา - บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา - กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ - กำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ - กำหนดการวัดและประเมินผล - เตรียมความพร้อมและศักยภาพของครู - วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน - นิเทศ กำกับและติดตาม 	การสัมภาษณ์
3	กระบวนการการวางแผนการประเมินหลักสูตร	การวิจัยเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - กำหนดขอบเขตการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา - รายงานผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 	การสัมภาษณ์
4	การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 	การวิจัยเอกสาร/ การสัมภาษณ์
5	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	การวิจัยเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินกลไกเชิงสาเหตุของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 	การวิจัยเอกสาร/ การสัมภาษณ์

จากตาราง 4.5 จะเห็นได้ว่าควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งระบบพร้อมกันไปประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร เพราะเป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นจำเป็นต้องประเมินให้ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน สามารถสรุปรายละเอียดดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ทฤษฎีโปรแกรมการประเมินความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจาก ทฤษฎีโปรแกรม

ผลการวิจัยที่นำเสนอในตอนที 2 นี้ แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรก เป็นผลการกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และส่วนที่สอง เป็นผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมิน รายละเอียดผลทั้งสองส่วนมีดังนี้

2.1 จุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ในส่วนแรกนี้ ผู้วิจัยกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์ของ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน จากทฤษฎีวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีโปรแกรมของการประเมินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการออกแบบและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้านกระบวนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร โดยกำหนดถึงตัวบ่งชี้ เกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวบ่งชี้ที่จะต้องประเมิน คัดเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้จุดตรวจสอบ จำนวน 3 จุดตรวจสอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดตรวจสอบย่อย 4 จุดย่อย คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัยสนับสนุน การวางแผนการใช้หลักสูตร และเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีจุดตรวจสอบย่อย 10 จุดย่อย คือ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล ความพร้อมและศักยภาพของครู คุณลักษณะของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศ กำกับและติดตาม และผลการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน) และ 3) ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร มีจุดตรวจสอบย่อย 3 จุดย่อย คือ การวางแผนการประเมิน การกำหนดขอบเขตการประเมิน และการรายงานผลการประเมิน

จุดตรวจสอบทั้งหมดได้มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ระหว่างจุดตรวจสอบกับเนื้อหาในด้านความตรงประเด็น ความครอบคลุม ความเป็นรูปธรรม ความชัดเจน ความประหยัด และความยุติธรรมกับทฤษฎีในการประเมินหลักสูตร ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักบริหารวิชาการด้านการประเมินหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการพัฒนาและประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นกรอบในการสร้างข้อรายการของแบบตรวจสอบรายการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับด้านความตรงตามเนื้อหาของจุดตรวจสอบทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ครูได้ตรวจสอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศช่วยในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้ จะช่วยชี้จุดอ่อนของการดำเนินงาน และสามารถมีข้อมูลไปปรับปรุงกระบวนการประเมินหลักสูตรได้ รายละเอียดของการดำเนินงาน มีดังนี้

2.2.1 จุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยกำหนดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมินใช้รูปแบบการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินตามแนวคิดของ Stufflebeam (2000) มาประยุกต์ในการสร้างรวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ เขียนเค้าโครงของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดเกณฑ์ที่ต้องการให้บรรลุให้มีความชัดเจนและถูกต้อง และกำหนดกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดองค์ประกอบ ข้อรายการที่ใช้ในการตรวจสอบ กำหนดข้อรายการสำหรับตรวจสอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จุดตรวจสอบย่อย 5 ข้อรายการและเรียงลำดับจุดตรวจสอบ กำหนดขอบเขตเนื้อหา องค์ประกอบ และจุดตรวจสอบ ซึ่งแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุดตรวจสอบ จุดตรวจสอบย่อย จำนวน 17 จุดตรวจสอบ และรายการตรวจสอบ จำนวน 85 รายการ เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการมีความกระชับ เหมาะสมและสะดวกในการใช้สำหรับประเมินตนเองได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติ 4-5 รายการ คือ ระดับดี	กำหนดให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติ 2-3 รายการ คือ ระดับพอใช้	กำหนดให้ 1 คะแนน
ปฏิบัติ 0-1 รายการ คือ ระดับควรปรับปรุง	กำหนดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การคำนวณคะแนน

จำนวนข้อที่ได้คะแนนดี	☐ x 2 = ☐
จำนวนข้อที่ได้คะแนนพอใช้	☐ x 1 = ☐
จำนวนข้อที่ได้คะแนนควรปรับปรุง	☐ x 0 = ☐
คะแนนรวม	= ☐

เกณฑ์ตัดสินระดับคุณภาพ

ผลการประเมินแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของพฤติกรรมในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละด้าน มาแปลงเป็นค่าร้อยละ

คะแนนเฉลี่ยรายด้านตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป	คือ ระดับดี ให้ 2 คะแนน
คะแนนเฉลี่ยรายด้านระหว่างร้อยละ 50-ร้อยละ 79	คือ ระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน
คะแนนเฉลี่ยรายด้านต่ำกว่าร้อยละ 49	คือ ระดับควรปรับปรุง ให้ 0 คะแนน

ลักษณะและรายละเอียดแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจงในการใช้แบบตรวจสอบรายการ

แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ สำหรับตรวจสอบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ช่วยในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล การใช้หลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้จุดอ่อนของการดำเนินงาน และสามารถมีข้อมูลไปปรับปรุงกระบวนการประเมินหลักสูตรได้ กลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ บุคลากรที่ต้องการ

การตอบแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ให้ทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อรายการที่ท่านมีหรือได้ปฏิบัติ ในกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) เมื่อพบว่าท่านไม่มีหรือไม่ได้ปฏิบัติในรายการใด ท่านสามารถศึกษาทบทวนความรู้ หรือดำเนินการในรายการนั้นๆ จากเอกสารประกอบการวิจัยหรือค้นคว้าจากแหล่งอื่นๆ เช่น จากบทความ หรือ การสนทนากลุ่มย่อย หรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความช่วยเหลือ แนะนำ หลังจากนั้นจึงทำการตรวจสอบตนเองซ้ำในประเด็นดังกล่าวอีกครั้ง และท่านสามารถตรวจสอบได้หลายครั้งจนกว่าท่านจะเกิดความมั่นใจว่าสามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การปฏิบัติงานด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	
จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดตรวจสอบย่อย 4 จุดย่อย	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	
☐ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.2 ปัจจัยสนับสนุน	
☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ ☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร ☐ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ ☐ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสนับสนุน ☐ มีทรัพยากร/ข้อมูลที่เพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	
☐ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☐ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา ☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.4 เอกสารหลักสูตร	
☐ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศ ☐ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน ☐ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ☐ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในอนาคตอย่างชัดเจน	

<p>จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีจุดตรวจสอบย่อย 10 จุดย่อย</p> <p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว ☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมมองหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ☐ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับ ความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ต้องการ ☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และ ความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ ☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสม ☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย ☐ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ☐ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและชัดเจน ☐ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ☐ สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ☐ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ☐ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับ แนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น เกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น ☐ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ☐ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยน การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียน เป็นรายบุคคล ☐ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☐ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้ ☐ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการทำงานวิจัยในชั้นเรียน
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า ☐ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ☐ มีทักษะในการดำเนินชีวิต ☐ รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา ☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเป้าหมายมีให้คุณภาพการจัดทำ และใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน ☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม

<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด ☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น ☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ
<p>จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร มีจุดตรวจสอบย่อย 3 จุดย่อย</p> <p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.1 การวางแผนการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา ☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง ☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความจำเป็น ระยะเวลา และประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน ☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเองหรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก ☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ ☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.3 การรายงานผลการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด ☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา ☐ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

วิธีการให้คะแนนและตัดสินคุณภาพผลการใช้แบบตรวจสอบรายการ

1. การตัดสินคุณภาพในแต่ละจุดตรวจสอบทั้งจุดตรวจสอบหลักและจุดตรวจสอบย่อย กำหนดเกณฑ์ตัดสินเป็น 3 ระดับ คือ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีคุณลักษณะตรงกับรายการ 4-5 ข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 2-3 ข้อ และมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง จำนวน 0-1 ข้อ โดยกำหนดคะแนนแต่ละระดับเป็น 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

2. ในกรณีที่จุดตรวจสอบหลักใดมีหลายจุดตรวจสอบย่อย หลังจากตัดสินในแต่ละจุดตรวจสอบย่อยแล้วให้นำผลการตัดสินมาแปลงเป็นคะแนนรวมเพื่อนำไปตัดสินคุณภาพจุดตรวจสอบหลัก โดยวิธีการคำนวณมีดังนี้

วิธีการคำนวณคะแนนรวม

$$\begin{array}{rcl} \text{จำนวนด้านที่ได้ "ดี"} & \dots \times 2 & = \dots \\ \text{จำนวนด้านที่ได้ "พอใช้"} & \dots \times 1 & = \dots \\ \text{คะแนนรวม} & & = \dots \end{array}$$

การตัดสินคุณภาพ

คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ 80 ร้อยละ 80 ขึ้นไป	มีคุณภาพในระดับ ดี (2 คะแนน)
คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ ร้อยละ 50-ร้อยละ 79	มีคุณภาพในระดับ พอใช้ (1 คะแนน)
คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ ร้อยละ 49 ลงไป	มีคุณภาพในระดับ ควรปรับปรุง (0 คะแนน)

ตัวอย่างการคำนวณ

จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จุดตรวจสอบหลักนี้ มีจุดตรวจสอบย่อยทั้งหมด 4 จุดตรวจสอบย่อย สมมติว่าผู้ประเมินตรวจสอบตนเอง ได้ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับควรปรับปรุง จำนวน 2, 1 และ 1 จุด ตามลำดับ การคำนวณคะแนนทำได้ดังนี้

$$\begin{array}{rcl} \text{จำนวนด้านที่ได้ "ดี"} & \dots 2 \dots \times 2 & = \dots 4 \dots \\ \text{จำนวนด้านที่ได้ "พอใช้"} & \dots 1 \dots \times 1 & = \dots 1 \dots \\ \text{จำนวนด้านที่ได้ "ควรปรับปรุง"} & \dots 1 \dots \times 0 & = \dots 0 \dots \\ \text{คะแนนรวม} & & = \dots 5 \dots \\ \text{คิดเป็นร้อยละ ได้เท่ากับ} & (5 \times 100) / 8 & = 62.50 \end{array}$$

ดังนั้น ผู้ประเมินคนนี้ได้รับคะแนนในจุดตรวจสอบหลักที่ 1 อยู่ในระดับพอใช้ ได้ 1 คะแนน

2.2.2 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การนำเสนอผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร และส่วนที่สอง เป็นการตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของการตอบ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายของการนำแบบตรวจสอบรายการไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ ของสถานศึกษา
กรณีศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น พร้อมกับแบบ
ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาสาระในแต่ละจุดตรวจสอบที่ต้องการ
ตรวจสอบ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการ
ประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณา
ความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาสาระในแต่ละจุดตรวจสอบที่ใช้ในการตรวจสอบ
การประเมินหลักสูตร (item objective congruence : IOC) ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วน
ของความครอบคลุมของข้อรายการประเมินตามโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการ
ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ปริมาณข้อรายการ เกณฑ์การให้คะแนน และรูปแบบของแบบตรวจสอบ
รายการประเมิน

ผลการตรวจสอบความครอบคลุมโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการ ความชัดเจน
ของภาษาที่ใช้ ปริมาณข้อรายการ เกณฑ์การให้คะแนน และรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมิน
โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวม ปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า
แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดย
ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มีความครอบคลุมโครงสร้างเนื้อหาในทุกจุดตรวจสอบ ปริมาณข้อรายการประเมินมี
ความเหมาะสม โดยมีความเห็นให้คงที่จุดตรวจสอบรายการละ 5 ข้อรายการ รวมทั้งหมด 85 ข้อ
รายการ มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา
จากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานที่มีการปฏิบัติในแต่ละจุดตรวจสอบ
อย่างละเอียดถี่ถ้วน รูปแบบของแบบตรวจสอบรายการมีความสะดวกต่อการนำไปใช้ ด้านความ
ชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อรายการนั้น ผู้เชี่ยวชาญ เสนอแนะให้ปรับปรุงการใช้ภาษาขอข้อรายการให้
แสดงออกถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเอง และควรให้เป็นใช้ภาษาที่ออกมาในรูปแบบของ
การปฏิบัติมากกว่าการแสดงความคิดเห็น

ด้านความตรงเชิงเนื้อหาของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎี
โปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้านความ
สอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาสาระในแต่ละจุดตรวจสอบ (IOC) ที่ใช้สำหรับ
ตรวจสอบความเหมาะสมของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งผลที่ได้
เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ข้อรายการที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความเหมาะสมของการ
ประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ดังนั้น แบบตรวจสอบ
รายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น จึงมีความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมโครงสร้าง
ของสิ่งที่มุ่งตรวจสอบ ความเหมาะสมด้านรูปแบบที่ใช้ ปริมาณข้อรายการ เกณฑ์การประเมิน และ
ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ สามารถตรวจสอบกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ แสดงดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาสาระในแต่ละ
จุดตรวจสอบ (IOC) ของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

จุดตรวจสอบ/ข้อรายการ	ค่า IOC
จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	
☐ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	1.00
☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	1.00
☐ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	1.00
☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	0.80
☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.2 ปัจจัยสนับสนุน	
☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ	0.80
☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร	1.00
☐ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ	1.00
☐ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสนับสนุน	1.00
☐ มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	
☐ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1.00
☐ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามหลักการของศาสนา	1.00
☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1.00
☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน	1.00
☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.4 เอกสารหลักสูตร	
☐ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประเทศ	1.00
☐ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1.00
☐ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและสังคมปัจจุบัน	1.00
☐ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้	0.80
☐ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโอกาสต่ออย่างชัดเจน	0.80

จุดตรวจสอบ/ข้อรายการ	ค่า IOC
จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	
☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว	1.00
☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง	1.00
☐ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ	1.00
☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา	1.00
☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	
☐ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ	1.00
☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	1.00
☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	0.80
☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	1.00
☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพ	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0.80
☐ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย	1.00
☐ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้	1.00
☐ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้	1.00
☐ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ อย่างหลากหลายและชัดเจน	1.00
☐ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	
☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้	0.80
☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมเนื้อหาสาระการเรียนรู้	0.80
☐ สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00
☐ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.00
☐ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	
☐ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1.00
☐ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น	1.00

จุดตรวจสอบ/ข้อรายการ	ค่า IOC
☐ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	0.80
☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	0.80
☐ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู	
☐ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	1.00
☐ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1.00
☐ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1.00
☐ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้อ	0.80
☐ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน	
☐ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	1.00
☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า	1.00
☐ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี	1.00
☐ มีทักษะในการดำเนินชีวิต	1.00
☐ รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน	
☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน	1.00
☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้	1.00
☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้	1.00
☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา	1.00
☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม	0.80
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม	
☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1.00
☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพ การจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน	1.00

จุดตรวจสอบ/ข้อรายการ	ค่า IOC
☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	1.00
☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน	1.00
☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	
☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1.00
☐ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้	1.00
☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด	0.80
☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น	1.00
☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ	1.00
จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร	
จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.1 การวางแผนการประเมิน	
☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	1.00
☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา	1.00
☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	1.00
☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะ ดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง	1.00
☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	1.00
จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน	
☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความจำเป็น ระยะเวลา และประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน	1.00
☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน	1.00
☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเอง หรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก	1.00
☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ	1.00
☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	1.00

จุดตรวจสอบ/ข้อรายการ	ค่า IOC
จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.3 การรายงานผลการประเมิน	
☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	1.00
☐ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด	1.00
☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา	1.00
☐ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1.00
☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	1.00

2) ความเที่ยงของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

เป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรด้านความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของการตอบ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระของสถานศึกษา 2 แห่ง กรณีศึกษาในระยะที่ 1 รวมโรงเรียนละ 10 คน โดยผู้วิจัยนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปให้ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษาตรวจสอบการทำงานของตนเองร่วมกับครูในสถานศึกษา จากนั้นวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Reliability) ภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งพบว่า ค่าความเที่ยงของแบบตรวจสอบรายการที่ใช้กับโรงเรียนที่ 1 มีค่าความสัมพันธ์ของจุดตรวจสอบย่อยกับจุดตรวจสอบหลัก ระหว่าง 0.42-0.73 ส่วนโรงเรียนที่ 2 มีค่าความสัมพันธ์ของจุดตรวจสอบย่อยกับจุดตรวจสอบหลัก ระหว่าง 0.39-0.68 ปรากฏดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 คุณภาพด้านความเที่ยงของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

จุดตรวจสอบ	ค่าความเที่ยงของจุดตรวจสอบ (แบบความสอดคล้องภายใน)	
	รร.ที่ 1 (n=10)	รร.ที่ 2 (n=10)
จุดตรวจสอบที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	0.42	0.39
1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	0.39	0.49
2. ปัจจัยสนับสนุน	0.74	0.43
3. การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	0.63	0.46
4. เอกสารหลักสูตร	0.39	0.40
จุดตรวจสอบที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	0.73	0.68
5. การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	0.58	0.37
6. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	0.74	0.47
7. การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0.58	0.74
8. การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้	0.39	0.49

จุดตรวจสอบ	ค่าความเที่ยงของจุดตรวจสอบ (แบบความสอดคล้องภายใน)	
	ร.ที่ 1 (n=10)	ร.ที่ 2 (n=10)
9. การกำหนดการวัดและประเมินผล	0.58	0.52
10. ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน	0.74	0.65
11. คุณลักษณะของผู้เรียน	0.58	0.49
12. การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.39	0.40
13. การนิเทศ กำกับและติดตาม	0.40	0.46
14. ผลการใช้หลักสูตร	0.58	0.52
จุดตรวจสอบที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร	0.58	0.49
15. การวางแผนการประเมิน	0.69	0.58
16. การกำหนดขอบเขตการประเมิน	0.65	0.55
17. การรายงานผลการประเมิน	0.65	0.55

3) การรายงานผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

บุคคลที่ให้ข้อมูลในแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาควรเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาและการรายงานผลมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลในแบบตรวจสอบรายการ จำนวนประมาณ 10 คน เพื่อให้ง่ายต่อการประมวลผล แต่ต้องคำนึงถึงบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้จริง
2. ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบตรวจสอบรายการตามสภาพการดำเนินงานจริง
3. ผู้รับผิดชอบการประมวลผลคำนวณคะแนนในแบบตรวจสอบรายการ ชื่อรายการที่สะท้อนว่ามีการปฏิบัติงานจริงต้องมีผู้ตอบประมาณ 80% ขึ้นไป สมมติผู้ให้ข้อมูลมี 10 คน ต้องมีผู้ตอบว่าระบุน่าได้มีการดำเนินงานตามชื่อรายการนั้นจำนวน 8 คนเป็นอย่างน้อย ชื่อรายการภายใต้จุดตรวจสอบย่อยนั้นจึงจะถือว่าได้มีการปฏิบัติ
4. บันทึกข้อมูลในแบบประเมินและคำนวณคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดพร้อมทั้งการแปลผล (ดูแบบประเมินผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา)

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา			
จุดตรวจสอบหลักที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา			
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ☐ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 	1.2 ปัจจัยสนับสนุน <ul style="list-style-type: none"> ☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ ☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร ☐ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ ☐ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยรวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสนับสนุน ☐ มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน 		
จำนวนข้อที่ทำ =		จำนวนข้อที่ทำ =	
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☐ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา ☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 	1.4 เอกสารหลักสูตร <ul style="list-style-type: none"> ☐ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศ ☐ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน ☐ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ☐ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในอนาคตอย่างชัดเจน 		
จำนวนข้อที่ทำ =		จำนวนข้อที่ทำ =	
ผลการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา			
1.2 ปัจจัยสนับสนุน			
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา			
1.4 เอกสารหลักสูตร			
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการพัฒนาหลักสูตร			

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
<p>2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร</p> <p>☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรมทั้งแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว</p> <p>☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีชมหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง</p> <p>☐ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ</p> <p>☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา</p> <p>☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก</p>	<p>2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☐ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ</p> <p>☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม</p> <p>☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =
<p>2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย</p> <p>☐ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระและข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>☐ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้</p> <p>☐ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และชัดเจน</p> <p>☐ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด</p>	<p>2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน</p> <p>☐ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>☐ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
<p>2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>☐ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผล ในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้อง กับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☐ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การ จบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพ ของชุมชน/ท้องถิ่น</p> <p>☐ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง คลอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการ ปฏิบัติ</p> <p>☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม สาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>☐ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและ ประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยน การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็ม ศักยภาพ</p>	<p>2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู</p> <p>☐ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียน เป็นรายบุคคล</p> <p>☐ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตร สถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการ เรียนรู้ ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☐ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็น สำคัญ</p> <p>☐ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการ เรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู</p> <p>☐ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการ เรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ การทำวิจัยในชั้นเรียน</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =
<p>2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <p>☐ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติ ตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า</p> <p>☐ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี</p> <p>☐ มีทักษะในการดำเนินชีวิต</p> <p>☐ รักประเทศไทย และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และ สร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม</p>	<p>2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัด สภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา</p> <p>☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้			
<p>2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม</p> <p>☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการ นิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพ การจัดทำ และใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน</p> <p>☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและ บุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการ จับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน</p> <p>☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม</p>	<p>2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)</p> <p>☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☐ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะ สำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้</p> <p>☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทาง การศึกษาระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตาม เป้าหมายที่กำหนด</p> <p>☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น</p> <p>☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ</p>		
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =		
ผลการดำเนินงานการนำหลักสูตรไปใช้	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร			
2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา			
2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้			
2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู			
2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน			
2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน			
2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม			
2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)			
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการนำหลักสูตรไปใช้			

จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร			
3.1 การวางแผนการประเมิน ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา ☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการ ประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง ☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน ☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความเป็น ระยะเวลา และประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน ☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเองหรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก ☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยงและน่าเชื่อถือ ☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	จำนวนข้อที่ทำ =	
3.3 การรายงานผลการประเมิน ☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด ☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา ☐ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)			
จำนวนข้อที่ทำ =			
ผลการดำเนินงานการวางแผนการประเมินหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
3.1 การวางแผนการประเมิน			
3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน			
3.3 การรายงานผลการประเมิน			
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการวางแผนการประเมินหลักสูตร			
ผลประเมินโดยสรุปรวม	คะแนน (%)		คุณภาพ
1. การพัฒนาหลักสูตร			
2. การนำหลักสูตรไปใช้			
3. การวางแผนการประเมินหลักสูตร			
ระดับคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา			

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียด มีดังนี้

3.1 บริบท โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้

ในการศึกษาผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมิน หลักสูตรสถานศึกษาด้านคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาบริบทของสถานศึกษา และ ครุกลุ่มตัวอย่างก่อนการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ได้แก่ สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ข้อมูล ทั่วไป และความรู้ความเข้าใจต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม และ สันทนาการกลุ่ม โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในส่วนนี้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งต้องพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ขึ้นเอง โดยเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง และโรงเรียน มัธยมขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน หลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 10 คน รวมจำนวน 15 คน รายละเอียดดังนี้

3.1.1 บริบทโรงเรียนและผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้ชื่อสมมติของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 โรงเรียนซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาว่า โรงเรียน 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ อยู่ในเมือง โรงเรียน 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่นอกเมือง โรงเรียน 3 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ใน เมือง และโรงเรียน 4 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่นอกเมือง ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดผลกระทบใดๆ กับ ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่การวิจัย ซึ่งผู้วิจัยต้องอ้างอิงในรายงานการวิจัย จึงขอนำเสนอข้อมูลบริบท โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้ ครั้งนี้

บริบทของโรงเรียน 1

โรงเรียน 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในตำบลทับเที่ยง เขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ใกล้สถานที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรมที่พัก รวมทั้งแหล่งค้าขาย เช่น ศาลากลางจังหวัดตรัง บ้านพักอดีต นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ตลาดเทศบาล โรงแรม ศูนย์การค้า และสถานีรถไฟ

เปิดทำการสอนมาเป็นเวลานาน แรกเริ่มเป็นโรงเรียนหญิงล้วน ปัจจุบันมีทั้งนักเรียนชายและ นักเรียนหญิง ทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 66 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 2,605 คน ในส่วนของบรรยากาศทางสังคม โดยภาพรวมแล้ว พบว่าคณะ ครุมีความสนิทสนมต่อกันทุกคน มีความภาคภูมิใจในสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ เพราะถือได้ว่า เป็นโรงเรียนที่มีประวัติยาวนาน มีลูกศิษย์สร้างชื่อเสียงและทำประโยชน์ให้กับสังคม ชุมชนมากมาย

สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่มีความร่าเริง แจ่มใส และแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย

สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ก เป็นข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เป็นร่องรอยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนการวิจัยก่อนที่จะนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเองลงสู่สถานศึกษาเป็นกรณีศึกษา ขอนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จากการสนทนากลุ่มกับคณะครู และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำ และในระหว่างการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 1 สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเอกสารที่มีชิ้นไว้ เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรเกือบทั้งหมดไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาโดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ คณะครูกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“ส่วนใหญ่ก็ลอกๆ เขามา ปรับรายละเอียดต่างๆ บ้างเล็กน้อย ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา” สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 1 ที่พบว่ามีส่วนที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา เช่น การกำหนดสาระการเรียนรู้ที่ไม่ปรากฏ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนแล้ว สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้โรงเรียน 1 ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นด้วยตนเองอย่างแท้จริง มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องพันหลายประการคือ คณะครูกล่าวว่า จากการอบรมสัมมนาจากหน่วยงานต้นสังกัดช่วงเวลาในการได้รับความรู้ความเข้าใจและช่วงเวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้ไม่สามารถลงลึกถึงรายละเอียดได้ ดังบทสนทนาช่วงหนึ่งที่ว่า “เวลาในการอบรม 3 วัน น้อยมาก กลับมาต้องส่งหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเล่ม ก็ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการนั้นได้อย่างจริงๆ จังๆ ซึ่งครูทุกคนได้รับการอบรม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนต้องเข้าใจ กลับมาก็ไม่รู้จะทำอะไรเหมือนเดิม”

2. สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สำหรับบรรยากาศของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้สู่การปฏิบัตินั้น ถือเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเองอย่างแท้จริง จึงส่งผลโดยตรงต่อสภาพของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จากการสนทนากลุ่มครูแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ที่คณะครู มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ไม่ได้ทำเอง แต่มีไว้เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับการตรวจสอบเท่านั้น แต่ภาพที่จริงคือ ก็ยังสอนเหมือนเดิม ยังกระบวนการเดิม

3. สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งก็คือครูแต่ละคน พบว่า สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 1 จะอยู่ในรูปของกลุ่มครู กล่าวคือ

“ก็มีปรับอยู่บ้าง บางจุด เช่น อัตราเวลาเรียน เนื้อหาโดยไม่ได้พิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ระบุไว้ในหลักสูตร เอกสารการเรียนรู้ประเมินผลการเรียนรู้ แบบรายงานผลต่างๆ ซึ่งเดิมใช้

ของสำนักพิมพ์ พบว่าไม่เหมาะสม ก็จัดทำขึ้นใหม่จนเป็นปัจจุบัน แต่ก็เริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ”

จากสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 1 ตั้งแต่สภาพการจัดทำหลักสูตร สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และสภาพการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า มีจุดควรพัฒนาหลายส่วน ถือว่าเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนต่อไป

บริบทของโรงเรียน 2

โรงเรียน 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในตำบลบางรัก ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรัก จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตั้งอยู่ในชุมชนนอกเมือง แต่ใกล้สถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น สนามกีฬาประจำจังหวัด (แห่งที่ 2) สำนักงานขนส่งจังหวัด

เปิดทำการสอนมาเป็นเวลานาน แรกเริ่มเปิดเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในเมือง รัับนักเรียนที่เกินที่โรงเรียนแม่จะรับได้ โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวกัน ทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 1,659 คน ในส่วนของบรรยากาศทางสังคม โดยภาพรวมแล้ว พบว่าคณะครูมีอัธยาศัยดียิ้มแย้ม แจ่มใส มีความภาคภูมิใจในสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ เพราะถือได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีประวัติยาวนาน มีลูกศิษย์สร้างชื่อเสียงและทำประโยชน์ให้กับสังคม ชุมชนมากมาย โดยรอบของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นชุมชนกึ่งเมือง ครูผู้สอนมีการโยกย้ายบ่อย สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่ มีความร่าเริง แจ่มใส แสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนอกเมืองค่อนข้างไกลมาเข้าเรียนทำให้มีความหลากหลายมาก ทั้งในด้านครอบครัว เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 เป็นข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เป็นร่องรอยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนการวิจัย ก่อนที่จะนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเองลงสู่สถานศึกษาเป็นกรณีศึกษา ขอนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. **สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** จากการสนทนากลุ่มกับคณะครู และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำ และในระหว่างการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเอกสารที่มีขึ้นไว้ เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้นเช่นเดียวกับโรงเรียนอื่นๆ รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรเกือบทั้งหมดไม่ได้ ถูกกำหนดขึ้นมาโดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของกระทรวง ศึกษาธิการ คณะครูกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“ส่วนใหญ่ก็ลอกๆ เขามา ปรับรายละเอียดต่างๆ บ้างเล็กน้อย ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หรือ บางสาระการเรียนรู้ก็ดึงมาจากหนังสือของสำนักพิมพ์”

สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 ที่พบว่า มีหลายส่วนที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา เช่น การกำหนดสาระการเรียนรู้ที่ไม่ปรากฏในท้องถิ่น เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนแล้ว สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้โรงเรียน 2 ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นด้วยตนเองอย่างแท้จริง มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ คณะครูกล่าวว่า

“ครูที่รับผิดชอบที่ได้รับการพัฒนามาแล้ว ไม่สามารถมาขยายผลได้อย่างชัดเจน” อีกประการคือ “ครูจะมีการโยกย้ายบ่อยมากทุกปี ทำให้การทำงาน ไม่ต่อเนื่อง พอจะเป็นรูปร่างสักนิด ก็ย้ายอีก ก็เลยไม่มีอะไรที่ชัดเจน”

2. สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สำหรับบรรยากาศของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้สู่การปฏิบัตินั้น ถือเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเองอย่างแท้จริง จึงส่งผลโดยตรงต่อสภาพของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จากการสนทนากลุ่มครูแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ครูจะมีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นของตนเอง ที่เหมาะสมการจัดการเรียนการสอนของเด็กที่อยู่คนละห้องในชั้นเดียวกัน แต่อาจมีการปรับลดเนื้อหา กิจกรรมบางส่วน ซึ่งครูบางส่วนก็จัดทำเอง บางส่วนจะให้ของสำนักพิมพ์ ซึ่งก็ไม่ได้วิเคราะห์มาจากหลักสูตรสถานศึกษาเช่นกัน เห็นได้จากการสนทนากับคณะครูว่า

“หลักสูตรสถานศึกษา มีแต่อยู่ในตู้ ไม่รู้หน้าตาเป็นอย่างไร” หรือ “ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจ กับหลักสูตรสถานศึกษา”

3. สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งก็คือครูแต่ละคน พบว่า สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 2 จะอยู่ในรูปของการรายงานผลการศึกษาประจำปี แต่ดูอย่างเจาะลึกจะพบว่า ขาดความสัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษา เห็นได้จากการสนทนาและสัมภาษณ์ครู กล่าวว่า

“มีหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ถึงแม้จะมีที่มาจากการลอกและปรับแก้บางส่วน ให้สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน คงไม่ต้องประเมินแล้ว”

สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 ที่พบว่า มีหลายส่วนที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา

จากสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 2 ตั้งแต่สภาพการจัดทำหลักสูตรสภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และสภาพการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า มีจุดควรพัฒนาหลายส่วน ซึ่งถือว่าเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนต่อไป

บริบทของโรงเรียน 3

โรงเรียน 3 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในตำบลบ้านควน เขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ใกล้กับหน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหงศูนย์ตรัง ศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 4 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ตรัง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ทำการสอนมาเป็นเวลาไม่นานนัก แรกเริ่มเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนวิเชียรมาตุ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เมื่อนักเรียนกินไม่สามารถรับเข้าเรียนได้ ก็จะส่งต่อไปโรงเรียนสาขา ซึ่งจะมีผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวกัน แต่ปัจจุบันแยกส่วนในการบริหารจัดการ ทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 341 คน ในส่วนของบรรยากาศทางสังคม โดยภาพรวมแล้ว พบว่าคณะครูมีความสนิทสนมต่อกันทุกคน เนื่องจากครูมีจำนวนน้อย แต่ก็ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความร่วมมือ สามัคคี สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่มีความร่าเริง แจ่มใส และแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย ถึงแม้จะเป็นนักเรียนที่ไม่สามารถสอบเข้าเรียนในโรงเรียนดังอื่นได้รวมทั้งนักเรียนที่เรียนไม่จบหลักสูตรจากโรงเรียนอื่น หรือโรงเรียนอื่นให้ย้ายที่เรียนก็ตาม

สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 3 เป็นข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (ถึงแม้ครูบางคนจะรับผิดชอบ 2 กลุ่มสาระ) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เป็นร่องรอยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนการวิจัย ก่อนที่จะนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเองลงสู่สถานศึกษาเป็นกรณีศึกษา ขอนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. **สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** จากการสนทนากลุ่มกับคณะครู และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำ และในระหว่างการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 3 สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเอกสารที่มีชิ้นไว้ เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรเกือบทั้งหมดไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาโดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ คณะครูกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“ส่วนใหญ่ก็ลอกๆ เขามา ปรับรายละเอียดต่างๆ บ้างเล็กน้อย ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เนื่องจากเรามีครูน้อย” และ

“ครูที่นี่โยกย้ายบ่อย เป็นโรงเรียนรับย้ายที่ย้ายมาจากต่างจังหวัด อยู่ได้ไม่นาน สักปีก็ย้ายอีกเหมือนเดิม”

สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 3 ที่พบว่ามีหลายส่วนที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา เช่น การกำหนดสาระการเรียนรู้ที่ไม่ปรากฏ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนแล้ว สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้โรงเรียน 3 ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นด้วยตนเองอย่างแท้จริง มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ คณะครูกล่าวว่า

“อบรมพัฒนามา กลับมาก็ไม่รู้จะทำอะไรเหมือนเดิม”

2. **สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้** สำหรับบรรยากาศของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้สู่การปฏิบัตินั้น ถือเป็นผลสืบเนื่องจากสภาพของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเองอย่างแท้จริง จึงส่งผลโดยตรงต่อสภาพของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จากการสนทนากลุ่มครูแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ที่คณะครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ไม่ได้ทำเอง แต่มีไว้เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับการตรวจสอบเท่านั้น แต่ภาพที่จริงคือ

“ก็ยังไม่เหมือนเดิม ยังกระบวนการเดิมที่สำคัญนักเรียนค่อนข้างมีความหลากหลายมาก”
และ *“ทุ่มเทเวลาไปกับการจัดกิจกรรมที่จะสามารถปรับพฤติกรรมนักเรียนมากกว่า ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน จะไม่เป็นกิจกรรมที่อยู่ในหลักสูตร”*

แต่ครูก็พยายามจะจำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มาจากหลักสูตรสถานศึกษาเห็นได้จากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในทุกวันพุธ จัดหาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีมาเป็นตัวอย่าง ที่สำคัญจากนโยบายของสถานศึกษา ที่ว่า

“ครูทุกคนต้องมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี 1 รายวิชาที่สอน”

3. สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งก็คือครูแต่ละคน พบว่า สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 3 เป็นเพียงการทำเพื่อรายงานหน่วยงานต้นสังกัดเท่านั้น ไม่มีกระบวนการหรือผู้รับผิดชอบโดยตรง

จากสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 3 ตั้งแต่สภาพการจัดทำหลักสูตรสภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และสภาพการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า มีจุดควรพัฒนาหลายส่วนมาก ซึ่งถือว่าเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนต่อไป

บริบทของโรงเรียน 4

โรงเรียน 4 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในตำบลนาบินหลา ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาโยงใต้ จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตั้งอยู่ในชุมชนนอกเมือง เปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 303 คน ในส่วนของบรรยากาศทางสังคม โดยภาพรวมแล้วพบว่าคณะครูมีอัธยาศัยดียิ้มแย้ม แจ่มใส อัธยาศัยดี สามัคคี มีความภาคภูมิใจในสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ โดยรอบของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นชุมชนนอกเมือง บริเวณโดยรอบ ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา สวนยาง และป่าละเมาะเล็กน้อย เป็นชุมชนเล็กๆ ครูมีจำนวนน้อยและโยกย้ายบ่อย สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่มีความร่าเริง แจ่มใส แสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในชุมชนโดยรอบโรงเรียน

สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ง เป็นข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (บางส่วนเข้าคนเดิมเนื่องจากครูน้อยมาก) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เป็นร่องรอยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนการวิจัย ก่อนที่จะนำแบบตรวจสอบรายการประเมิน

หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเองลงสู่สถานศึกษาเป็นกรณีศึกษา ขอนำเสนอ รายละเอียดดังนี้

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จากการสนทนากลุ่มกับคณะครู และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำ และในระหว่างการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 4 สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเอกสารที่มีชิ้นไว้ เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้นเช่นเดียวกับโรงเรียนอื่นๆ รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรเกือบทั้งหมดไม่ได้ ถูกกำหนดขึ้นมาโดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของกระทรวง ศึกษาธิการ คณะครูกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“ส่วนใหญ่ก็ลอกมาจากหลักสูตรของโรงเรียน มีส่วนที่ปรับรายละเอียดต่างๆ บ้างเล็กน้อยที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หรือ ความต้องการของชุมชน”

สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 4 ที่พบว่า มีหลายส่วนที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา บางส่วนที่ปรับแก้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เมื่อวิเคราะห์ที่ข้อมูลแต่ละส่วนแล้ว สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้โรงเรียน 4 ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นด้วยตนเองอย่างแท้จริง มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องพันธ์หลายประการ คือ คณะครูกล่าวว่า

“ครูที่รับผิดชอบที่ได้รับการพัฒนามาแล้ว ไม่สามารถมาขยายผลได้อย่างชัดเจน” อีกประการ คือ *“ครูจะมีการโยกย้ายบ่อยมากทุกปี ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง แต่คิดว่าน่าดีขึ้น เพราะครูทุกคนต้องรับรู้เหมือนกัน”*

2. สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สำหรับบรรยากาศของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้สู่การปฏิบัติ นั้น ถือเป็นผลสืบเนื่องจากสภาพของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเองอย่างแท้จริง จึงส่งผลโดยตรงต่อสภาพของการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จากการสนทนากลุ่มครูแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ครูจะมีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นของตนเอง ที่เหมาะสมการจัดการเรียนการสอนของเด็กที่อยู่คนละห้องในชั้นเดียวกัน แต่อาจมีการปรับลดเนื้อหา กิจกรรมบางส่วนซึ่งบางส่วนจะให้ของสำนักพิมพ์ เช่นกัน เห็นได้จากการสนทนากับคณะครูว่า

“หลักสูตรสถานศึกษา บางครั้งไม่สามารถตอบโจทย์ในการพัฒนานักเรียนได้” หรือ *“นักเรียนของเราไม่มีความพร้อมในการเรียนมากเท่าที่ควร”*

3. สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งก็คือครูแต่ละคน พบว่า สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 4 จะอยู่ในรูปของการรายงานผลการศึกษาประจำปี แต่ดูอย่างเจาะลึกจะพบว่า ขาดความสัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษา เห็นได้จากการการสนทนาและสัมภาษณ์ครู กล่าวว่า

“มีหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ถึงแม้จะมีที่มาจากการลอกและปรับแก้บางส่วน ให้สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน แต่ก็ยังไม่ได้ปรับปรุงอะไรเลย” หรือ *“ครูส่วนใหญ่จะปรับให้แผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เช่น ปรับลดเวลาเรียน เนื้อหาเรื่อง”*

สอดคล้องกับรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 4 ที่พบว่า มีหลายส่วนที่สอดคล้องกับข้อมูลบริบทของสถานศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษา

จากสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 4 ตั้งแต่สภาพการจัดทำหลักสูตร สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และสภาพการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า มีจุดควรพัฒนาหลายส่วนเป็นอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนต่อไป

3.1.2 ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษา

ตาราง 4.8 ลักษณะหลักสูตรสถานศึกษา

	ชื่อโรงเรียน	ชื่อหลักสูตรสถานศึกษา	กลุ่มสาระที่เกี่ยวข้อง	ช่วงเวลา ที่พัฒนา	ช่วงเวลา ที่ทดลองใช้
1	โรงเรียน 1	No paper	ทุกกลุ่มสาระ (บูรณาการ)	ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554	ปีการศึกษา 2555
2	โรงเรียน 2	ส่งเสริมความเป็นเลิศ ด้านวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์	ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554	ปีการศึกษา 2555
3	โรงเรียน 3	การศึกษาทางเลือก	ทุกกลุ่มสาระ (บูรณาการ)	ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554	ปีการศึกษา 2555
4	โรงเรียน 4	ส่งเสริมอาชีพ ในท้องถิ่น	การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554	ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

ตาราง 4.9 เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

	ชื่อหลักสูตร	เป้าหมาย	สาระ
1	โรงเรียน 1 หลักสูตร No paper	การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ ICT ผ่านระบบออนไลน์	บูรณาการ (ทุกกลุ่มสาระ)
2	โรงเรียน 2 หลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศ ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	พัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้าน วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์
3	โรงเรียน 3 หลักสูตรการศึกษาทางเลือก	พัฒนาศักยภาพผู้เรียน ที่ ไม่สามารถจบการศึกษา ตามหลักสูตรระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น	บูรณาการ (ทุกกลุ่มสาระ)
4	โรงเรียน 4 หลักสูตรส่งเสริมอาชีพ ในท้องถิ่น	พัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้าน การประกอบอาชีพ ใน ท้องถิ่น (กรีดยาง-ตัดปาล์ม)	สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี

3.2 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครูด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ในระหว่างกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยบุคลากรในเป็นผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 10 คน ตามแบบตรวจสอบรายการประเมินประกอบด้วย จุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานของตนเองของครูก่อนการพัฒนาหลักสูตร โดยการคำนวณคะแนนในแบบตรวจสอบรายการข้อรายการที่สะท้อนว่ามีการปฏิบัติงานจริง ต้องมีผู้ตอบประเมินร้อยละ 80 ขึ้นไป (จำนวน 8 คน เป็นอย่างน้อย) ข้อรายการภายใต้จุดตรวจสอบย่อยนั้น จึงถือว่าได้มีการปฏิบัติ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการปรับปรุง พัฒนาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครูในโรงเรียนเป้าหมาย แต่ละจุดตรวจสอบมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครูในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตร สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในช่วงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครูด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ใน 4 จุดตรวจสอบ คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัยสนับสนุน การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการวางแผน การใช้หลักสูตรสถานศึกษา แต่ละจุดตรวจสอบมีข้อรายการ 5 ข้อรายการ พบว่า ในภาพรวมครูจากโรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียน ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้มีคะแนนการประเมิน โดยโรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 62.50) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 37.50) รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.10 และ ตาราง 4.11

ตาราง 4.10 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา				
1.1	สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.5) x
1.2	พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.6) x	(0.7) x
1.3	แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.4	วิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	(0.9)	(0.6)	(0.6)	(0.7)

	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
	ของสถานศึกษา	✓	x	x	x
1.5	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.6) x	(0.5) x
	รวม	5	4	2	1
	ระดับคะแนน	2	2	1	0
2	ปัจจัยสนับสนุน				
2.1	ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ	(1.0) ✓	(0.7) x	(0.5) x	(0.5) x
2.2	การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.7) x	(0.5) x
2.3	การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2.4	การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสนับสนุน	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) x
2.5	มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสม	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.7) x	(0.5) x
	รวม	5	4	2	1
	ระดับคะแนน	2	2	1	0
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา				
3.1	มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
3.2	มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓
3.3	มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.7) x	(0.7) x
3.4	มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.7) x	(0.8) ✓
3.5	มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	(0.7) x	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.6) x
	รวม	4	5	2	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
4	เอกสารหลักสูตร				
4.1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประเทศ	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
4.2	การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
4.3	รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
4.4	มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓

	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
4.5	มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโอกาสอย่างชัดเจน	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	5	5	5	5
	ระดับคะแนน	2	2	2	2

ตาราง 4.11 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ
ประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	2	1	0
2	ปัจจัยสนับสนุน	2	2	1	0
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	2	1	1
4	เอกสารหลักสูตร	2	2	2	2
	คะแนนรวม	8	8	5	3
	ร้อยละ	100	100	62.50	37.50
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	พอใช้	ควร ปรับปรุง

3.2.2 กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครู
ในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตร ด้านกระบวนการนำ
หลักสูตรไปใช้ ในแต่ละจุดตรวจสอบ คือ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการ
เรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ความพร้อมและศักยภาพของครู คุณลักษณะ
ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการนิเทศ กำกับและติดตาม ซึ่งแต่ละจุดตรวจสอบมีข้อ
รายการ 5 ข้อรายการ พบว่า ในภาพรวมครูจากโรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียน ประเมินการ
ปฏิบัติงานของตนเองได้มีคะแนนการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ โดยโรงเรียน 1 มีผลการประเมิน
อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 80.00) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 85.00) โรงเรียน 3
มีผลการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 45.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ใน
ระดับพอใช้ (ร้อยละ 55.00) รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.12 และ ตาราง 4.13

ตาราง 4.12 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร				
1.1	ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผน การพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.5) x	(0.6) x

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1.2	ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมมองหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมด้วยตนเอง	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.7) x
1.3	การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คัดค้าน ค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวย ให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.4	บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอน ตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครู อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.6) x	(0.7) x
1.5	บรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ ลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.5) x
	รวม	5	5	1	1
	ระดับคะแนน	2	2	0	0
2	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา				
2.1	จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
2.2	จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนา หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	(0.5) x	(0.8) ✓	(0.6) x	(0.6) x
2.3	มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	(0.8) ✓	(0.4) x	(0.5) x	(0.4) x
2.4	มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	(0.4) x	(0.4) x	(0.6) x	(0.4) x
2.5	มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย	(0.4) x	(0.4) x	(0.3) x	(0.4) x
	รวม	2	2	1	1
	ระดับคะแนน	1	1	0	0
3	การกำหนดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้				
3.1	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
3.2	มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้	(0.7) x	(0.7) x	(1.0) ✓	(1.0) ✓
3.3	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(1.0) ✓
3.4	มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและชัดเจน	(0.7) x	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓
3.5	มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร สถานศึกษากำหนด	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	3	4	5	5
	ระดับคะแนน	1	2	2	2
4	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้				

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
4.1	สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.4) x	(0.5) x
4.2	สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมเนื้อหา สาระการเรียนรู้	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.6) x	(0.6) x
4.3	สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัย ของผู้เรียน	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.5) x	(1.0) ✓
4.4	สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียน	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
4.5	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้	(0.5) x	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
	รวม	4	5	2	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
5	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้				
5.1	มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
5.2	รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษา เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
5.3	วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
5.4	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.3) x	(0.5) x
5.5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลและนำผล การประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มศักยภาพ	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
	รวม	5	5	4	4
	ระดับคะแนน	2	2	2	2
6	ความพร้อมและศักยภาพของครู				
6.1	มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓
6.2	มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถ วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
6.3	มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
6.4	มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓
6.5	มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไป พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
	รวม	5	5	5	5

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
	ระดับคะแนน	2	2	2	2
7	คุณลักษณะของผู้เรียน				
7.1	เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.6) x
7.2	มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.7) x
7.3	มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
7.4	มีทักษะในการดำเนินชีวิต	(0.5) x	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
7.5	รักประเทศไทย และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	4	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
8	การมีส่วนร่วมของชุมชน				
8.1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	(0.6) x	(0.4) x	(0.5) x	(0.6) x
8.2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.8) ✓
8.3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้	(0.4) x	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
8.4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา	(0.5) x	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
8.5	มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.3) x	(0.5) x
	รวม	2	4	2	3
	ระดับคะแนน	1	2	1	1
9	การนิเทศ กำกับ และติดตาม				
9.1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.4) x
9.2	ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพ การจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน	(0.6) x	(0.7) x	(0.6) x	(0.6) x
9.3	สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.4) x	(0.9) ✓
9.4	กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน	(0.9) ✓	(0.4) x	(0.6) x	(0.8) ✓

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
9.5	ดำเนินการให้มีกรณีศึกษา กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม	(0.4) x	(0.4) x	(0.6) x	(0.6) x
	รวม	3	2	0	2
	ระดับคะแนน	1	1	0	1
10	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)				
10.1	ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.4) x	(0.5) x
10.2	ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
10.3	ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด	(0.7) x	(0.6) x	(0.6) x	(0.5) x
10.4	ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น	(1.0) ✓	(0.3) x	(0.5) x	(0.8) ✓
10.5	ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.9) ✓
	รวม	4	3	1	2
	ระดับคะแนน	2	1	0	1

ตาราง 4.13 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ
ประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	2	2	0	0
2	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1	1	0	0
3	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	2	2	2
4	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	2	2	1	1
5	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2	2	2	2
6	ความพร้อมและศักยภาพของครู	2	2	2	2
7	คุณลักษณะของผู้เรียน	2	2	1	1
8	การมีส่วนร่วมของชุมชน	1	2	1	1
9	กรณีศึกษา กำกับ และติดตาม	1	1	0	1
10	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	2	1	0	1
	คะแนนรวม	16	17	9	11
	ร้อยละ	80.00	85.00	45.00	55.00
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	ควรปรับปรุง	พอใช้

3.2.3 กระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครูในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรให้ครูได้ตรวจสอบการปฏิบัติด้วยตนเอง ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตรในแต่ละจุดตรวจสอบ คือ การวางแผนการประเมิน การกำหนดขอบเขตประเมิน และการรายงานผลการประเมิน ซึ่งแต่ละจุดตรวจสอบมีข้อรายการ 5 ข้อรายการ พบว่า ในภาพรวมครูจากโรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียน ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้ โดยโรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 50.00) โรงเรียน 2 มีผลการประเมิน อยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 50.00) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 16.67) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 33.33) รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.14 และ ตาราง 4.15

ตาราง 4.14 การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

	กระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การวางแผนการประเมิน				
1.1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
1.2	กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา	(0.8) ✓	(0.4) x	(0.5) x	(0.4) x
1.3	สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.5) x	(0.5) x
1.4	วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้ คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะ ดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง	(0.9) ✓	(0.5) x	(0.5) x	(0.5) x
1.5	สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	(0.4) x	(0.5) x	(0.3) x	(0.2) x
	รวม	2	2	1	1
	ระดับคะแนน	1	1	0	0
2	การกำหนดขอบเขตการประเมิน				
2.1	กำหนดวัตถุประสงค์ ความจำเป็น ระยะเวลา และประเด็น การประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน	(0.2) x	(0.2) x	(0.3) x	(0.2) x
2.2	กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน	(0.2) x	(0.3) x	(0.3) x	(0.2) x
2.3	เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมิน ออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเอง หรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก	(0.7) x	(0.5) x	(0.6) x	(0.7) x
2.4	กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ	(0.4) x	(0.6) x	(0.5) x	(0.5) x

	กระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
2.5	กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	(0.3) x	(0.2) x	(0.2) x	(0.2) x
	รวม	0	0	0	0
	ระดับคะแนน	0	0	0	0
3	การรายงานผลการประเมิน				
3.1	ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	(0.7) x	(0.5) x	(0.4) x	(0.4) x
3.2	รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
3.3	นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา	(0.6) x	(0.7) x	(0.7) x	(0.7) x
3.4	จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
3.5	ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.0) x	(1.0) ✓
	เฉลี่ย	4	4	2	4
	ระดับคะแนน	2	2	1	2

ตาราง 4.15 ผลการตัดสินคุณภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การวางแผนการประเมิน	2	2	2	2
2	การกำหนดขอบเขตการประเมิน	2	2	1	1
3	การรายงานผลการประเมิน	1	2	1	1
	คะแนนรวม	3	3	1	2
	ร้อยละ	50.00	50.00	16.67	33.33
	ระดับคุณภาพ	พอใช้	พอใช้	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง

3.2.4 ผลการประเมินหลักสูตรโดยสรุปของกรณีศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อมูลจากการประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบการทำงานของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในแต่ละจุดตรวจสอบ สามารถแปลผลคุณภาพของหลักสูตรหลังตรวจสอบการทำงานของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียน 1 หลักสูตรมีคุณภาพระดับดี (ร้อยละ 85.29) โรงเรียน 2 หลักสูตรมีคุณภาพระดับดี (ร้อยละ 91.18) โรงเรียน 3 หลักสูตรมีคุณภาพระดับพอใช้ (ร้อยละ 52.94) และ

โรงเรียน 4 หลักสูตรมีคุณภาพระดับพอใช้ (ร้อยละ 52.94) ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลของแต่ละโรงเรียน ดังตาราง 4.16

ตาราง 4.16 สรุปผลการดำเนินงานประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ

ประเมินก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ที่	รายการ	ผลประเมิน			
		รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	2	1	0
2	ปัจจัยสนับสนุน	2	2	1	0
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	2	1	1
4	เอกสารหลักสูตร	2	2	2	2
5	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	2	2	0	0
6	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1	1	0	0
7	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	2	2	2
8	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	2	2	1	1
9	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2	2	2	2
10	ความพร้อมและศักยภาพของครู	2	2	2	2
11	คุณลักษณะของผู้เรียน	2	2	1	1
12	การมีส่วนร่วมของชุมชน	1	2	1	1
13	การนิเทศ กำกับและติดตาม	1	1	0	1
14	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	2	1	0	1
15	การวางแผนการประเมิน	2	2	2	2
16	การกำหนดขอบเขตการประเมิน	2	2	1	1
17	การรายงานผลการประเมิน	1	2	1	1
	คะแนนรวม	29	31	18	18
	ร้อยละ	85.29	91.18	52.94	52.94
	แปลผล	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้

3.3 การนำเสนอผลประเมินต่อสถานศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบรายการ

ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ตอบในแต่ละโรงเรียนได้นำมาประมวลผลและเสนอเป็นผลประเมินการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา จากการผลการประเมิน โดยสามารถนำเสนอในแบบฟอร์มการนำเสนอผลการใช้แบบตรวจสอบรายการตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของผลประเมินในกรณีศึกษาโรงเรียน 3

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (กรณีศึกษาโรงเรียน 3)			
จุดตรวจสอบหลักที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา			
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ☒ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ☒ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.2 ปัจจัยสนับสนุน ☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ ☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร ☒ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ ☒ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยรวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก สนับสนุน ☐ มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน		
จำนวนข้อที่ทำ = 2		จำนวนข้อที่ทำ = 2	
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☒ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☒ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามหลักการของศาสนา ☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	1.4 เอกสารหลักสูตร ☒ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศ ☒ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☒ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน ☒ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ☒ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็น แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในอนาคตอย่างชัดเจน		
จำนวนข้อที่ทำ = 2		จำนวนข้อที่ทำ = 5	
ผลการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	1	พอใช้
1.2 ปัจจัยสนับสนุน	2	1	พอใช้
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	1	พอใช้
1.4 เอกสารหลักสูตร	5	2	ดี
รวมคะแนนคิดเป็น %	$(1+1+1+2)*100/8=62.50\%$		
ระดับคุณภาพการพัฒนาหลักสูตร	พอใช้		

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (กรณีศึกษาโรงเรียน 3)	
จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
<p>2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร</p> <p>☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผน ระยะสั้น และแผนระยะยาว</p> <p>☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมหรือศูนย์รวมความรู้ เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมด้วยตนเอง</p> <p>☒ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับ ความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ต้องการ</p> <p>☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา</p> <p>☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผน การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสพการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ ภาระงานอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก</p>	<p>2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☒ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และ งานวิชาการ</p> <p>☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผล ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม</p> <p>☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัด การเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ</p>
จำนวนข้อที่ทำ = 1	จำนวนข้อที่ทำ = 1
<p>2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☒ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการ อย่างหลากหลาย</p> <p>☒ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>☒ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้</p> <p>☒ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้ง การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและ ชัดเจน</p> <p>☒ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด</p>	<p>2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน</p> <p>☒ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>☒ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อ การเรียนรู้</p>
จำนวนข้อที่ทำ = 5	จำนวนข้อที่ทำ = 2

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (กรณีศึกษาโรงเรียน 3)	
<p>2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>☒ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☒ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น</p> <p>☒ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ</p> <p>☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>☒ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ</p> <p style="text-align: center;">จำนวนข้อที่ทำ = 4</p>	<p>2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู</p> <p>☒ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>☒ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☒ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>☒ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้</p> <p>☒ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ การทำวิจัยในชั้นเรียน</p> <p style="text-align: center;">จำนวนข้อที่ทำ = 5</p>
<p>2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <p>☐ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า</p> <p>☒ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี</p> <p>☒ มีทักษะในการดำเนินชีวิต</p> <p>☒ รักประเทศไทย และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม</p> <p style="text-align: center;">จำนวนข้อที่ทำ = 3</p>	<p>2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>☒ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้</p> <p>☒ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา</p> <p>☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม</p> <p style="text-align: center;">จำนวนข้อที่ทำ = 2</p>

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (กรณีศึกษาโรงเรียน 3)			
จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้			
<p>2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม</p> <p>☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐานการ ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการ จัดทำ และใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน</p> <p>☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและ บุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการ จับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้ การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน</p> <p>☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม</p>	<p>2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)</p> <p>☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☒ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญ ตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด</p> <p>☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น</p> <p>☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษาหรือการประกอบ อาชีพ</p>		
จำนวนข้อที่ทำ = 0	จำนวนข้อที่ทำ = 1		
ผลการดำเนินงานการนำหลักสูตรไปใช้	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	1	0	ควรปรับปรุง
2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1	0	ควรปรับปรุง
2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	2	ดี
2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้	2	1	พอใช้
2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	2	ดี
2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู	5	2	ดี
2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน	3	1	พอใช้
2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน	2	1	พอใช้
2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม	0	0	ควรปรับปรุง
2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	1	0	ควรปรับปรุง
รวมคะแนนคิดเป็น %	$(0+0+2+1+2+2+1+1+0+0)*100/20=45.00\%$		
ระดับคุณภาพการนำหลักสูตรไปใช้	ควรปรับปรุง		

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (กรณีศึกษาโรงเรียน 3)			
จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร			
3.1 การวางแผนการประเมิน ☒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัย และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา ☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมาย การประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะ ดำเนินการ ประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง ☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมิน มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน ☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความเป็น ระยะเวลา และ ประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน ☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย ของการประเมิน ☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการ ประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเองหรือ การประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก ☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการ ประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ ☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	จำนวนข้อที่ทำ = 1	จำนวนข้อที่ทำ = 0
3.3 การรายงานผลการประเมิน ☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุง ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☒ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลา ที่กำหนด ☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา ☒ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)			
จำนวนข้อที่ทำ = 2			
ผลการดำเนินงานการวางแผนการประเมินหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
3.1 การวางแผนการประเมิน	1	0	ควรปรับปรุง
3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน	0	0	ควรปรับปรุง
3.3 การรายงานผลการประเมิน	2	1	พอใช้
รวมคะแนนคิดเป็น %	$(0+0+1)*100/6 = 16.67 \%$		
ระดับคุณภาพการวางแผนการประเมินหลักสูตร	ควรปรับปรุง		

การแปลผลการประเมินจากแบบตรวจสอบรายการ

ผลการประเมินพบว่าสถานศึกษามีจุดเด่นด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ระดับพอใช้ 62.50%) โดยเฉพาะด้านของเอกสารหลักสูตร สถานศึกษาดำเนินการครบทุกข้อรายการ แต่จุดที่ควรพัฒนาคือด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร (ระดับควรปรับปรุง 16.67%) โดยเฉพาะ การกำหนดขอบเขตของการประเมิน สถานศึกษาไม่มีการดำเนินการตามข้อรายการเลย

3.4 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในส่วนนี้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งต้องพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นขึ้นเอง โดยเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง และโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง ด้วยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และศึกษาผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety) จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 10 คน รวมจำนวน 15 คน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความถูกต้อง และด้านความมีประโยชน์ ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.17

ตาราง 4.17 คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	รายการ	รร. 1		รร. 2		รร. 3		รร. 4		เฉลี่ยรวม		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	แปลผล
	ด้านความมีประโยชน์ (Utility)											
1	มีการระบุถึงการเตรียมการให้ผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	4.10	0.32	4.27	0.59	3.93	0.70	4.13	0.64	4.11	0.56	มาก
2	การสร้างความมั่นใจในประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	3.90	0.88	4.13	1.06	4.13	0.83	4.13	1.12	4.07	0.97	มาก
3	การระบุแหล่งสารสนเทศได้เพียงพอต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	4.10	0.32	4.07	0.46	4.00	0.76	3.87	0.52	4.01	0.51	มาก
4	การสะท้อนให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็งของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	3.90	0.74	4.27	0.46	4.13	0.74	3.93	0.59	4.06	0.63	มาก
5	การส่งผลกระทบต่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	4.30	0.67	3.93	0.26	3.60	0.91	3.80	0.68	3.91	0.63	มาก
	เฉลี่ย	4.06	0.59	4.13	0.29	3.96	0.36	3.97	0.36	4.03	0.40	มาก
	ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (Feasibility)											
6	สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.40	0.52	4.47	0.92	4.67	0.49	4.60	0.83	4.54	0.69	มากที่สุด

ที่	รายการ	รจ. 1		รจ. 2		รจ. 3		รจ. 4		เฉลี่ยรวม		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	แปลผล
7	สามารถเทียบเคียงกับกระบวนการประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.40	0.52	3.80	0.41	4.07	0.26	3.93	0.59	4.05	0.45	มาก
8	ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.40	0.70	4.27	0.45	4.07	0.70	4.27	0.46	4.25	0.58	มาก
9	บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อให้การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จ	3.80	0.63	4.20	1.37	4.47	0.51	4.33	1.17	4.20	0.92	มาก
10	มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน	3.90	0.57	4.07	0.74	4.00	0.00	4.13	0.83	4.03	0.54	มาก
	เฉลี่ย	4.18	0.59	4.16	0.55	4.25	0.22	4.25	0.54	4.21	0.48	มาก
	ด้านความเหมาะสม (Propriety)											
11	มีความเหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.90	0.32	4.27	0.80	4.53	0.64	4.33	0.81	4.26	0.64	มาก
12	มีความสอดคล้องกับพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ	3.80	0.79	4.33	0.49	4.20	1.01	4.13	0.51	4.12	0.70	มาก
13	มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ	4.10	0.57	4.00	1.46	3.93	0.26	3.87	1.35	3.98	0.91	มาก
14	มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นสม่ำเสมอต่อเนืองกับผู้มีส่วนได้เสีย	4.30	0.48	4.33	0.49	4.27	0.59	4.13	0.64	4.26	0.55	มาก
15	ทำให้ประหยัดการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.50	0.53	4.40	0.91	4.73	0.46	4.13	1.12	4.44	0.76	มาก
	เฉลี่ย	4.12	0.54	4.27	0.42	4.33	0.29	4.12	0.43	4.21	0.42	มาก
	ด้านความถูกต้องและครอบคลุม (Accuracy)											
16	มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.10	0.74	4.13	0.74	4.13	0.35	4.27	0.70	4.16	0.63	มาก
17	สามารถดำเนินงานได้อย่างชัดเจน	4.20	0.42	4.33	0.72	4.67	0.49	4.29	0.70	4.37	0.58	มาก
18	มีการดำเนินงานอย่างครอบคลุมและเหมาะสม	4.50	0.71	4.40	0.51	4.67	0.49	4.25	0.71	4.46	0.60	มาก
19	ดำเนินงานได้ตามขั้นตอน	4.10	0.57	4.13	0.83	4.00	0.00	4.07	0.79	4.08	0.55	มาก
20	มีการจัดเก็บข้อมูล ร่องรอยหลักฐานที่ง่ายต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.90	0.32	3.60	0.83	4.07	0.26	3.60	0.91	3.79	0.58	มาก
	เฉลี่ย	4.19	0.55	4.12	0.27	4.30	0.18	4.09	0.39	4.18	0.35	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.14	0.57	4.17	0.31	4.21	0.14	4.11	0.31	4.16	0.33	มาก

3.5 ความคิดเห็นของครูต่อการใช้แบบตรวจสอบรายการ

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการให้ครูตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยตนเอง จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ครูสามารถนำเสนอข้อสะท้อนคิดในการใช้แบบตรวจสอบรายการของแต่ละโรงเรียนกรณีศึกษา ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ประการหนึ่งที่มีความเข้าใจที่ตรงกันจากการดำเนินการตามกระบวนการเริ่มต้นคือ

“การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะค้นหาจุดอ่อน และจุดที่ควรปรับปรุง หรือ ต้องปฏิบัติได้ดี ไม่ใช่เป็นการจับผิดแต่ประการใด”

จึงส่งผลให้การดำเนินการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตร สถานศึกษาสามารถใช้ได้ครอบคลุม ครบถ้วน แต่ละโรงเรียนกรณีศึกษาก็สามารถดำเนินการและเกิดผลสำเร็จได้ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

3.5.1 ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

จากการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครู พบว่าผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครู ส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด นักเรียนมีความพึงพอใจ ในการจัดการเรียนการสอนของครู และจากการสุ่มสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียน เช่นเดียวกันทั้ง 4 โรงเรียน โดยการคำนวณคะแนนที่สะท้อนว่ามีความพึงพอใจ ต้องมีผู้ตอบประเมินร้อยละ 80 ขึ้นไป ข้อประเด็นการสัมภาษณ์นั้น จึงถือว่าได้มีความพึงพอใจ รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.18

ตาราง 4.18 ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรกับผลที่เกิดขึ้น

ที่	รายการ	รร.ที่ 1	รร.ที่ 2	รร.ที่ 3	รร.ที่ 4
1	ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2	มีข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
3	นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
4	นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครู	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
5	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียน	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อค้นพบจากการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จากการศึกษาริบทของสถานศึกษา การสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ครู และผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอ ดังนี้

ครู 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ (ในเมือง) “การใช้แบบตรวจสอบรายการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาและพัฒนา มีกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุม ละเอียดย และชัดเจนแล้ว แต่ขึ้นอยู่กับว่า โรงเรียนใดสามารถดำเนินการได้อย่างตลอดแนว ถ้าทำได้จะดีมาก และเกิดประโยชน์มาก”

ครู 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก (นอกเมือง) “แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยศึกษามาก็ใช้ได้ มองกันง่ายๆ ในภาพของความเป็นจริง ก่อนการจัดการเรียนการสอนก็ควรจะต้องทราบว่ากระบวนการนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอะไร ก่อนจะได้ผลผลิตที่ต้องการจะต้องดำเนินการอย่างไรและสุดท้ายกระบวนการดังกล่าวเราน่าจะได้อะไรบางอย่างที่เป็นผลชัดเจน ทั้ง output และ outcome”

ครู 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) “แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยศึกษามาก็ใช้ได้ มองกันง่ายๆ ในภาพของความเป็นจริงดีมาก ถ้าสามารถใช้ได้อย่างครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล แต่ความพร้อมของโรงเรียนไม่ว่าจะบุคลากรที่จะต้องรับผิดชอบ ผู้เกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือผู้บริหารต้องให้ความสำคัญด้วย ซึ่งโรงเรียนเล็กสามารถทำได้ค่อนข้างยาก”

ครู 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ (นอกเมือง) “การใช้แบบตรวจสอบรายการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาและพัฒนา มีกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุม ละเอียดย และชัดเจนแล้ว ถ้าโรงเรียนใดสามารถดำเนินการได้อย่างตลอดแนว ครบทุกกระบวนการ ก็เกิดประโยชน์มาก ผลผลิตของโรงเรียนก็น่าจะเป็นที่พอใจของผู้ปกครอง และทุกคนที่เกี่ยวข้อง”

ผู้บริหาร ของโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) “แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยศึกษามีประโยชน์มาก ถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบตนเองก่อนที่หน่วยงานภายนอก หรือต้นสังกัดจะมาติดตามหรือประเมินผล แต่ด้วยข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กอาจทำได้ไม่มาก ไม่ครบทุกกระบวนการ ก็ต้องพัฒนาไปเรื่อยๆ”

ผู้บริหาร ของโรงเรียนขนาดใหญ่ (ในเมือง) “คิดว่ามีประโยชน์มาก สามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนาต่อไป แต่พอเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ครูก็มุ่งในการจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายในแต่ละปีการศึกษามากกว่า แต่ก็พยายามนำไปทำความเข้าใจและขยายผลต่อไป”

ผู้บริหาร ของโรงเรียนขนาดใหญ่ (นอกเมือง) “คิดว่าแบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยศึกษามีประโยชน์ จะทำให้โรงเรียนรู้ถึงจุดที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง หรือจุดไหน ขั้นตอนไหนจะต้องส่งเสริมเป็นพิเศษ เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพราะจะต้องสร้างจุดเด่นของโรงเรียนเพื่อเป็นจุดขาย หรือพูดกันง่าย เรียกลูกค้าให้ได้มากที่สุดเช่นกัน และที่สำคัญครูจะได้ตื่นตัว พัฒนาการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ”

3.5.2 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของครู

จากการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครู จากการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ครู พบว่า โดยภาพรวม ครูทั้ง 4 โรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านของสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มากขึ้น มีแผนงาน โครงการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทราบจุดตรวจสอบในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ครูมีแผนงาน กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนของการนำหลักสูตรไปใช้ มีกระบวนการกำกับติดตามที่เป็นระบบ และได้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุง พัฒนาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น และด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร มีการกำหนดตัวบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ การกำหนดกรอบแนวทางการประเมินที่ชัดเจน ทราบถึงจุดตรวจสอบการทำงานที่ต้องปฏิบัติ และกระบวนการกำกับติดตามที่เป็นระบบ ชัดเจน ต่อเนื่อง รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.19

ตาราง 4.19 พฤติกรรมการดำเนินการของครูก่อนและหลังการดำเนินการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ร.ร.	กิจกรรมที่พึงกระทำ	พฤติกรรมก่อนดำเนินการ	พฤติกรรมหลังดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา				
ร.ร. 1	1. การสร้าง ความตระหนัก และ สร้างแรงจูงใจ	ไม่ได้ทำ	- อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา - สสำรวจความพร้อมของ บุคลากร - จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ	- ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา - ครูเห็นความสำคัญและ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ
	2. กระบวนการ ดำเนินงาน	ทำตามกระบวนการโครงสร้าง ของหลักสูตรแกนกลาง โดยปรับเนื้อหา รายละเอียด ให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่จัดทำ	- จัดทำแผนงานโครงการ ที่ชัดเจน - แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ	- มีแผนงานโครงการ เพื่อการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาที่ชัดเจน - มีคณะกรรมการดำเนินการ
	3. การจัดทำเอกสาร หลักสูตร	ใช้เอกสารหลักสูตรต้นแบบ จากสำนักพิมพ์	วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร เพื่อออกแบบจัดการเรียนรู้	- มีเอกสารหลักสูตร ที่สอดคล้องกับ ความต้องการ
ร.ร. 2	1. การสร้าง ความตระหนัก และ สร้างแรงจูงใจ	ไม่ได้ทำ	- อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา - สสำรวจความพร้อมของ บุคลากร - จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ	- ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา - ครูเห็นความสำคัญและ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ
	2. กระบวนการ ดำเนินงาน	ลอกตามๆ เขามาจากโรงเรียน ต้นแบบ แต่มีการปรับ รายละเอียดต่างๆ เล็กน้อย	- ดำเนินการ วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา - จัดทำแผนงานโครงการ	- มีสารสนเทศที่จำเป็น สำหรับจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา

ร.ร.	กิจกรรมที่พึงกระทำ	พฤติกรรมก่อนดำเนินการ	พฤติกรรมหลังดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา	ที่ชัดเจน - แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ	- มีคณะกรรมการดำเนินการ
	3. การจัดทำเอกสารหลักสูตร	. ใช้เอกสารหลักสูตรต้นแบบจากโรงเรียนต้นแบบ	วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรเพื่อออกแบบจัดการเรียนรู้	- มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและความต้องการ
ร.ร. 3	1. การสร้างความตระหนัก และสร้างแรงจูงใจ	ประชุมชี้แจงครูที่เกี่ยวข้อง	- อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับโรงเรียนขนาดใหญ่	- ครูมีความรู้ความเข้าใจและความสำคัญของ การจัดทำหลักสูตร
	2. กระบวนการดำเนินงาน	ศึกษาจากหลักสูตรต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการปรับเพิ่มข้อมูลบางส่วน	- มีการกำหนดกระบวนการ แผนงาน โครงการที่ชัดเจน - ทราบถึงรายการที่ต้องดำเนินการภายใต้ความจำกัดด้านบุคลากร	- มีแผนงานโครงการที่ชัดเจน - ดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดด้านบุคลากรอย่างมีคุณภาพ
	3. การจัดทำเอกสารหลักสูตร	ใช้เอกสารหลักสูตรต้นแบบจากสำนักพิมพ์	- ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา - สำรวจความต้องการของชุมชน	- มีสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา - มีแผนการปฏิบัติงานของครู
ร.ร. 4	1. การสร้างความตระหนัก และสร้างแรงจูงใจ	ไม่ได้ทำ	- อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	- ครูมีความรู้ความเข้าใจและความสำคัญของ การจัดทำหลักสูตร
	2. กระบวนการดำเนินงาน	คัดลอกตามจากโรงเรียนต้นแบบ แต่มีการปรับรายละเอียดต่างๆ เล็กน้อย ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา	- ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา - สำรวจความต้องการของชุมชน	- มีสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
	3. การจัดทำเอกสารหลักสูตร	ใช้เอกสารที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด	- รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อการศึกษาค้นคว้า - ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องความความต้องการของชุมชน	- มีเอกสารหลักสูตรที่มีคุณภาพ - กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย

สภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

ร.ร. 1	1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา - กำหนดกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ	มีกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม และดำเนินงานได้
	2. กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	- ดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ตามกำหนดเวลา เนื้อหาที่อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ - ใช้วัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามกรอบการประเมินของรายวิชา	- นำหลักสูตรไปใช้ตามกำหนดเวลา เนื้อหาที่อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ - มีวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย	- นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น - มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
	3. การนิเทศ กำกับ และติดตาม	นิเทศ กำกับ และติดตามภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้	- นิเทศ กำกับ และติดตามอย่างมีระบบ ต่อเนื่อง	- มีคณะกรรมการนิเทศ กำกับ และติดตาม

ร.ร.	กิจกรรมที่พึงกระทำ	พฤติกรรมก่อนดำเนินการ	พฤติกรรมหลังดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
			โดยฝ่ายบริหาร (คณะกรรมการ) กลุ่มสาระการเรียนรู้ และต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ - กำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน	ที่เป็นรูปธรรม - มีปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน
ร.ร. 2	1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา - กำหนดกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ	มีกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม และดำเนินงานได้
	2. กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	- จัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นของโรงเรียน และความพร้อมด้านบุคลากร	- กำหนดกระบวนการแผนงาน เป้าหมายในการพัฒนาชัดเจนขึ้น - ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้	- นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น - มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
	3. การนิเทศ กำกับและติดตาม	ไม่มีการกำกับ ติดตาม	- จัดทำโครงการกำกับ นิเทศและติดตามภายในสถานศึกษา - แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ นิเทศ และติดตาม - กำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน	- มีแผนงาน โครงการ - มีคณะกรรมการนิเทศ กำกับ และติดตามที่เป็นรูปธรรม - มีปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน
ร.ร. 3	1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา - กำหนดกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ	- มีกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ - คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม ดำเนินงานได้ และมีบทบาทในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น
	2. กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	- จัดการเรียนรู้ ตามสภาพตามศักยภาพ ด้านบุคลากร สื่อเทคโนโลยี และความพร้อมของผู้เรียน - ไม่มีกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง	- จัดทำแผนงาน เป้าหมายในการพัฒนาชัดเจนขึ้น ภายใต้ขีดจำกัดต่างๆ - กำหนดแผนการตรวจสอบกระบวนการทำงานของตนเองเพื่อการปรับปรุง พัฒนา	- นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ - มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียน - แผนการตรวจสอบกระบวนการทำงานของตนเอง
	3. การนิเทศ กำกับและติดตาม	ไม่มีการกำกับ ติดตาม	- จัดทำโครงการกำกับ นิเทศและติดตามภายในสถานศึกษา - แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ นิเทศ และติดตาม - กำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน	- มีแผนงาน โครงการ - มีคณะกรรมการนิเทศ กำกับ และติดตามที่เป็นรูปธรรม - มีปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน
ร.ร. 4	1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	- มีกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ

ร.ร.	กิจกรรมที่พึงกระทำ	พฤติกรรมก่อนดำเนินการ	พฤติกรรมหลังดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
			- กำหนดกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการ	- คณะกรรมการบริหาร มีบทบาทในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มากขึ้น
	2. กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	- ศึกษาเอกสารแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสำนักพิมพ์ - จัดการเรียนรู้ตามกำหนดการที่ครูกำหนด	- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะ และแทรกสาระท้องถิ่น - มีกระบวนการตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคณะกรรมการบริหารวิชาการ	- มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะ และแทรกสาระท้องถิ่น - มีกระบวนการตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน ปฏิบัติได้
	3. การนิเทศ กำกับ และติดตาม	ไม่มีกำกับ ติดตาม	- จัดทำโครงการกำกับ นิเทศ และติดตามภายในสถานศึกษา - แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ นิเทศ และติดตาม - กำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับและติดตามที่ชัดเจน	- มีแผนงาน โครงการ - มีคณะกรรมการนิเทศ กำกับ และติดตาม ที่เป็นรูปธรรม - มีปฏิทินการนิเทศ กำกับ และติดตามที่ชัดเจน

สภาพการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ร.ร. 1	การวางแผนการประเมินหลักสูตร	ไม่มีกระบวนการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	- กำหนดการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญของสถานศึกษา - ปฏิบัติการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	- ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความตื่นตัวมากขึ้น - มีนโยบายในการดำเนินการ
ร.ร. 2	การวางแผนการประเมินหลักสูตร	ไม่มีกระบวนการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	- มีกระบวนการวางแผนการประเมิน ขอบเขตการประเมิน - กำหนดตัวบุคคลในการดำเนินการที่ชัดเจน ในรูปของคณะกรรมการ	- มีแผนการประเมินขอบเขตการประเมินที่ชัดเจน - มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
ร.ร. 3	การวางแผนการประเมินหลักสูตร	ไม่มีกระบวนการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	- กำหนดตัวบุคคลในการดำเนินการที่ชัดเจน ในรูปของคณะกรรมการ - ประสานหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อเป็นพี่เลี้ยง	- มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ - ความช่วยเหลือ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด
ร.ร. 4	การวางแผนการประเมินหลักสูตร	ไม่มีกระบวนการในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	กำหนดแผนงาน โครงการ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ	- มีแผนงานโครงการ - มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ

3.6 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของครูด้วยแบบตรวจสอบรายการ หลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย จุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุดคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และการวางแผนการประเมินหลักสูตร

โดยการคำนวณคะแนนในแบบตรวจสอบรายการ ข้อรายการที่สะท้อนว่ามีการปฏิบัติงานจริง ต้องมีผู้ตอบประเมินร้อยละ 80 ขึ้นไป (จำนวน 8 คน เป็นอย่างน้อย) ข้อรายการภายใต้จุดตรวจสอบย่อยนั้น จึงถือว่าได้มีการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานของตนเองของครู ผลการประเมินของครูในโรงเรียนเป้าหมาย แต่ละจุดตรวจสอบมีรายละเอียด ดังนี้

3.6.1 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน

หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครูในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตร สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้หลังจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการประเมินด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ใน 4 จุดตรวจสอบ คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัยสนับสนุน การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานของตนเองของครูก่อนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแต่ละจุดตรวจสอบมีข้อรายการ 5 ข้อ พบว่า ในภาพรวมครูจากโรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียน ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้ และคุณภาพของหลักสูตรด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนการประเมินคือ โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 87.50) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) รายละเอียดปรากฏ ดังตาราง 4.20 และ ตาราง 4.21

ตาราง 4.20 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน

หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา				
1.1	สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.2	พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.3	แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.4	วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
1.5	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.7) x
	รวม	5	4	4	4
	ระดับคะแนน	2	2	2	2
2	ปัจจัยสนับสนุน				
2.1	ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.7) x	(0.7) x
2.2	การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร	(1.0)	(1.0)	(1.0)	(1.0)

	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
		✓	✓	✓	✓
2.3	การให้มีส่วนร่วมได้รับผิตชอบ และมีความเป็นเจ้าของ	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
2.4	การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสนับสนุน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2.5	มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสม	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.4) x	(0.8) ✓
	รวม	5	4	3	4
	ระดับคะแนน	2	2	1	2
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา				
3.1	มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
3.2	มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓
3.3	มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓
3.4	มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(1.0) ✓
3.5	มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
	รวม	5	5	5	5
	ระดับคะแนน	2	2	2	2
4	เอกสารหลักสูตร				
4.1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประเทศ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
4.2	การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
4.3	รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
4.4	มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
4.5	มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในอนาคตอย่างชัดเจน	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
	รวม	5	5	5	5
	ระดับคะแนน	2	2	2	2

ตาราง 4.21 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ
จากการประเมินหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	2	2	2
2	ปัจจัยสนับสนุน	2	2	1	2
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	2	2	2
4	เอกสารหลักสูตร	2	2	2	2
	คะแนนรวม	8	8	7	8
	ร้อยละ	100	100	87.50	100
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	ดี	ดี

3.6.2 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครูใน
โรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรไปใช้หลังกระบวนการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ในแต่ละจุดตรวจสอบ คือ การส่งเสริม
สนับสนุนการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ความพร้อมและศักยภาพของครู คุณลักษณะของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการนิเทศ
กำกับและติดตาม ซึ่งแต่ละจุดตรวจสอบมีข้อรายการ 5 ข้อรายการ พบว่า ในภาพรวมครูจาก
โรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียน สามารถประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้มีคะแนนการ
ประเมินอยู่ในระดับดี โดยโรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผล
การประเมิน อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ
65.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 70.00) รายละเอียดปรากฏดัง
ตาราง 4.22 และ ตาราง 4.23

ตาราง 4.22 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน

หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร				
1.1	ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผน การ พัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
1.2	ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมมองหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
1.3	การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวย ให้การเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.7) x	(0.7) x

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
	การสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ				
1.4	บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.7) x
1.5	สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
	รวม	5	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
2	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา				
2.1	จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
2.2	จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2.3	มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.6) x	(0.7) x
2.4	มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.6) x
2.5	มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.5) x	(0.5) x
	รวม	5	5	2	2
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
3	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3.1	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
3.2	มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.5) x	(0.6) x
3.3	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.5) x	(0.6) x
3.4	มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและชัดเจน	(0.6) x	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
3.5	มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	4	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
4	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้				
4.1	สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.6) x	(0.6) x
4.2	สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมเนื้อหาสาระการเรียนรู้	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
4.3	สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
4.4	สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
4.5	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.7) x
	รวม	5	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
5	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้				
5.1	มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.6) x
5.2	รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.5) x	(0.6) x
5.3	วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
5.4	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
5.5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	5	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
6	ความพร้อมและศักยภาพของครู				
6.1	มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
6.2	มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
6.3	มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
6.4	มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
6.5	มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓
	รวม	5	5	5	5
	ระดับคะแนน	2	2	2	2
7	คุณลักษณะของผู้เรียน				
7.1	เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	90.8 x

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
7.2	มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.7) x
7.3	มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
7.4	มีทักษะในการดำเนินชีวิต	(0.7) x	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
7.5	รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
	รวม	4	5	4	3
	ระดับคะแนน	2	2	2	1
8	การมีส่วนร่วมของชุมชน				
8.1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
8.2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.7) x	(0.7) x	(0.9) ✓
8.3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้	(0.6) x	(0.8) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
8.4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
8.5	มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.7) x
	รวม	4	4	3	4
	ระดับคะแนน	2	2	1	2
9	การนิเทศ กำกับ และติดตาม				
9.1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓
9.2	ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพ การจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) x	(0.9) ✓
9.3	สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
9.4	กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) x	(0.9) ✓
9.5	ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(0.8) x	(0.8) x

	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
	รวม	5	5	2	4
	ระดับคะแนน	2	2	1	2
10	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)				
10.1	ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
10.2	ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
10.3	ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.6) x	(0.6) x
10.4	ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
10.5	ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
	รวม	5	5	4	4
	ระดับคะแนน	2	2	2	2

ตาราง 4.23 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการ

จากการประเมินหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	2	2	1	1
2	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	2	2	1	1
3	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2	2	1	1
4	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	2	2	1	1
5	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2	2	1	1
6	ความพร้อมและศักยภาพของครู	2	2	2	2
7	คุณลักษณะของผู้เรียน	2	2	2	1
8	การมีส่วนร่วมของชุมชน	2	2	1	2
9	การนิเทศ กำกับ และติดตาม	2	2	1	2
10	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	2	2	2	2
	คะแนนรวม	20	20	13	14
	ร้อยละ	100	100	65.00	70.00
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้

3.6.3 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน

หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการประเมินของครูในโรงเรียนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตร ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร ให้ครูได้ประเมินกระบวนการปฏิบัติงานของตนเอง ในแต่ละจุดตรวจสอบ คือ การวางแผนการประเมิน การกำหนดขอบเขตการประเมิน และการรายงานผลการประเมิน ซึ่งแต่ละจุดตรวจสอบมีข้อรายการ 5 ข้อรายการ พบว่า ในภาพรวมครูจากโรงเรียนกรณีศึกษา ทั้ง 4 โรงเรียนประเมินการปฏิบัติงานของตนเองได้ โดยโรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 50.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 66.67) รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.24 และ ตาราง 4.25

ตาราง 4.24 ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมิน

หลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

	กระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การวางแผนการประเมิน				
1.1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.2	กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.4) x	(0.5) x
1.3	สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(1.0) ✓	(1.0) ✓
1.4	วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้ คณะ ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะ ดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.7) x	(0.7) x
1.5	สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓
	รวม	5	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
2	การกำหนดขอบเขตการประเมิน				
2.1	กำหนดวัตถุประสงค์ ความจำเป็น ระยะเวลา และประเด็นการ ประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2.2	กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) x	(0.9) x
2.3	เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมิน ออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเอง หรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓
2.4	กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล อย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.9) x	(0.9) x

	กระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
2.5	กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
	รวม	5	5	3	3
	ระดับคะแนน	2	2	1	1
3	การรายงานผลการประเมิน				
3.1	ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓
3.2	รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด	(0.9) ✓	(0.9) ✓	(0.8) ✓	(0.8) ✓
3.3	นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา	(0.8) ✓	(0.8) ✓	(0.5) x	(0.6) x
3.4	จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	(1.0) ✓	(0.9) ✓	(0.9) ✓	90.9) ✓
3.5	ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	(1.0) ✓	(1.0) ✓	(0.0) x	(1.0) ✓
	เฉลี่ย	5	5	3	4
	ระดับคะแนน	2	2	1	2

ตาราง 4.25 ผลการตัดสินคุณภาพผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยแบบตรวจสอบรายการจากการประเมินหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

	จุดตรวจสอบรายการ	รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การวางแผนการประเมิน	2	2	1	1
2	การกำหนดขอบเขตการประเมิน	2	2	1	1
3	การรายงานผลการประเมิน	2	2	1	2
	คะแนนรวม	6	6	3	4
	ร้อยละ	100	100	50.00	66.67
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้

3.6.4 ผลการประเมินหลักสูตรโดยสรุปของกรณีศึกษาหลังจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อมูลจากการประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบการทำงานของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในแต่ละจุดตรวจสอบ สามารถแปลผลคุณภาพของหลักสูตรหลังตรวจสอบการทำงานของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียน 1 หลักสูตรมีคุณภาพระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 หลักสูตรมีคุณภาพระดับดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 หลักสูตรมีคุณภาพระดับพอใช้ (ร้อยละ 67.65) และโรงเรียน 4 หลักสูตรมีคุณภาพระดับพอใช้ (ร้อยละ 73.53) ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลของแต่ละโรงเรียนรายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.26

ตาราง 4.26 สรุปผลการดำเนินประเมินหลักสูตรโดยสรุปของกรณีศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร

ที่	รายการ	ผลประเมิน			
		รร. 1	รร. 2	รร. 3	รร. 4
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	2	2	2
2	ปัจจัยสนับสนุน	2	2	1	2
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	2	2	2
4	เอกสารหลักสูตร	2	2	2	2
5	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร	2	2	1	1
6	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	2	2	1	1
7	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2	2	1	1
8	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	2	2	1	1
9	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2	2	1	1
10	ความพร้อมและศักยภาพของครู	2	2	2	2
11	คุณลักษณะของผู้เรียน	2	2	2	1
12	การมีส่วนร่วมของชุมชน	2	2	1	2
13	การนิเทศ กำกับและติดตาม	2	2	1	2
14	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	2	2	2	2
15	การวางแผนการประเมิน	2	2	1	1
16	ของเขตการประเมิน	2	2	1	1
17	การยอมรับการประเมิน	2	2	1	2
	คะแนนรวม	34	34	23	25
	ร้อยละ	100	100	67.65	73.53
	แปลผล	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้

3.7 การเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอ ผลการดำเนินการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูได้ตรวจสอบการปฏิบัติงานก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอผลการเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามจุดตรวจสอบหลัก 3 จุด คือ ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขอเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการประเมินก่อนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 62.50) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 37.50)

ผลการประเมินหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 87.50) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100)

2. ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

ผลการประเมินก่อนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 80.00) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 85.00) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพควรปรับปรุง (ร้อยละ 45.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 55.00)

ผลการประเมินหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 65.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 70.00)

3. ด้านกระบวนการวางแผนการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินก่อนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 50.00) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 50.00) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพควรปรับปรุง (ร้อยละ 16.67) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพควรปรับปรุง (ร้อยละ 33.33)

ผลการประเมินหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียน 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 2 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี (ร้อยละ 100) โรงเรียน 3 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 50.00) และโรงเรียน 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 66.67)

4. ผลการตัดสินคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า เมื่อนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูได้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และทราบถึงสารสนเทศที่ต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น พบว่า โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนมีพัฒนาการของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

โรงเรียน 1 มีผลการตัดสินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับดี (85.29) และหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับ ดี (100) พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีพัฒนาการระดับคุณภาพเพิ่มขึ้น (14.71)

โรงเรียน 2 มีผลการตัดสินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับดี (91.18) และหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับดี (100) พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีพัฒนาการระดับคุณภาพเพิ่มขึ้น (8.82)

โรงเรียน 3 มีผลการตัดสินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับพอใช้ (52.94) และหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ (67.65) พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีพัฒนาการระดับคุณภาพเพิ่มขึ้น (14.71)

โรงเรียน 4 มีผลการตัดสินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับพอใช้ (52.94) และหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ (73.53) พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีพัฒนาการระดับคุณภาพเพิ่มขึ้น (20.59)

การเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4.27 และตาราง 4.28

ตาราง 4.27 การเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ

ประเมินก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	จุดตรวจสอบ	ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา							
		รร. 1		รร. 2		รร. 3		รร. 4	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร									
1	การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	2	2	2	2	1	2	0	2
2	ปัจจัยสนับสนุน	2	2	2	2	1	1	0	2
3	การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	2	2	2	2	1	2	1	2
4	เอกสารหลักสูตร	2	2	2	2	2	2	2	2
	รวม	8	8	8	8	5	7	3	8
	ร้อยละ	100	100	100	100	62.50	87.50	37.50	100
	ระดับคุณภาพ	ดี	ดี	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ควรปรับปรุง	ดี
ด้านการนำหลักสูตรไปใช้									
5	การส่งเสริมสนับสนุน การใช้หลักสูตร	2	2	2	2	0	1	0	1
6	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	1	2	1	2	0	1	0	1
7	การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	2	2	2	2	1	2	1
8	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	2	2	2	2	1	1	1	1
9	การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2	2	2	2	2	1	2	1
10	ความพร้อมและศักยภาพของครู	2	2	2	2	2	2	2	2
11	คุณลักษณะ ของผู้เรียน	2	2	2	2	1	2	1	1
12	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	1	2	2	2	1	1	1	2
13	การนิเทศ กำกับ และติดตาม	1	2	1	2	0	1	1	2
14	ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)	2	2	1	2	0	2	1	2

ที่	จุดตรวจสอบ	ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา							
		รร. 1		รร. 2		รร. 3		รร. 4	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	รวม	16	20	17	20	9	13	11	14
	ร้อยละ	80.00	100	85.00	100	45.00	65.00	55.00	70.00
	ระดับคุณภาพ	พอใช้	ดี	ดี	ดี	ควรปรับปรุง	พอใช้	พอใช้	พอใช้
ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร									
15	การวางแผนการประเมิน	2	2	2	2	2	1	2	1
16	การกำหนดเขตการประเมิน	2	2	2	2	1	1	1	1
17	การรายงานผลการประเมิน	1	2	2	2	1	1	1	2
	รวม	3	6	3	6	1	3	2	4
	ร้อยละ	50.00	100	50.00	100	16.67	50.00	33.33	66.67
	ระดับคุณภาพ	พอใช้	ดี	พอใช้	ดี	ควรปรับปรุง	พอใช้	ควรปรับปรุง	พอใช้

ตาราง 4.28 ผลการตัดสินคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียน	ก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร		หลังดำเนินการพัฒนาหลักสูตร		พัฒนาการขึ้น
	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ	
โรงเรียน 1	85.29	ดี	100	ดี	14.71
โรงเรียน 2	91.18	ดี	100	ดี	8.82
โรงเรียน 3	52.94	พอใช้	67.65	พอใช้	14.71
โรงเรียน 4	52.94	พอใช้	73.53	พอใช้	20.59

3.8 ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา ข้อมูลในส่วนนี้เก็บหลังจากโรงเรียนมีการประเมินหลักสูตรจากแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และมีการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1 ปี อย่างไรก็ตามเนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นก็ตาม จากการสนทนาและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษาอาจมีความคาบเกี่ยวกับหลักสูตรปกติของโรงเรียนด้วย

3.8.1 ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษาที่ ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียน ดังนี้

นักเรียน 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “หลักสูตร no paper ดีมากเลยคะ ครูสอนดี แจ่มชัดอุปสรรคการเรียนทุกครั้ง ทำกิจกรรม และมีโอกาสประเมินชิ้นงานตนเองด้วย”

นักเรียน 2 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “หลักสูตร no paper ดีมากเหมือนกันค่ะ อยากเรียนแบบนี้มานานแล้ว เคยดูที่เมืองนอก พอมาเรียนพอใจมาก ชอบ ตรงกับความต้องการ เลยคะ มีอิสระในการเรียนดี สรุพบว่าชอบมากคะ”

นักเรียน 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “หลักสูตร no paper ชอบครับ มองเห็นเลยว่าการเรียนไปได้ไกลมากเท่าที่เราอยากรู้ ไม่ต้องหาหนังสือ แต่สามารถศึกษาได้ทั่วโลกที่สำคัญประหยัดกระดาษ และครูก็ไม่ต้องปวดหัวกับลายมือแย่งๆของเราด้วย”

นักเรียน 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “หลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่เรียนดีมากครับ ครูสอนด้วยสื่อแปลกๆทันสมัย เน้นเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ที่ต้องการอย่างเต็มที่ เลย เข้าใจเรื่องที่เรียนมากขึ้น”

นักเรียน 2 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “พอใจคะ ที่ได้เข้าเรียนหลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ครูเค้าสอนไม่เหมือนเดิม มีการทดลองหลายอย่าง غامโน่น غامนี่ แต่ก่อนเคยดูการทำแล็บจากวิดีโอ ตอนนี้ทดลองเอง สนุกมาก ครูทำให้พวกเราสนใจเรียนมากขึ้น ที่สำคัญครูให้คะแนนทุกชั่วโมง ใครไม่สนใจเรียนได้คะแนนน้อย”

นักเรียน 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “พอใจ และชอบมากคะ ที่ได้เรียนหลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ถ้าครูสอนแบบนี้ตลอด...ให้เราคิด ให้เราถาม ให้เราตอบ คอยแนะนำ มีสื่อที่ทันสมัย ทำให้เข้าใจเนื้อหาต่างๆ่าย รู้สึกว่าหมดเวลาเร็วมากเลยในแต่ละคาบ”

นักเรียน 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(ในเมือง) “ชอบมากครับ หลักสูตรการศึกษาทางเลือก เป็นการให้ออกาสนักเรียน ผมเรียนไม่จบ ม.3 ติด 0 หลายตัว จากโรงเรียนเดิม แต่ผมอาจจะเกรดด้วยครูเลยไม่ค่อยสนใจ แต่ที่นี่ ครูให้ความสนใจ คอยถามตลอดว่าเป็นอย่างไรบ้าง ครูสอนไปที่ละเรื่อง ทำแบบฝึกหัด แต่ไม่มากนักครับ แล้วผมก็ทำได้ ไม่เบื่อ มีกิจกรรมนอกห้องเรียนเยอะ สรุพบว่าชอบมากครับ ผมจบ ม.3 ปีนี้ครับ ถ้าไม่ได้มาเรียนที่นี่คงไม่จบแน่นอนเลย”

นักเรียน 2 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(ในเมือง) “คิดว่าชอบมากๆครับ สำหรับหลักสูตรการศึกษาทางเลือก ครูให้ความสนใจ สอนสนุก ไม่ทิ้งผมไว้หลังห้อง แรกๆ ก็รู้สึกเฉยๆ แต่ตอนนี้ชอบมาก การเรียนให้เราลงมือปฏิบัติมาก ชอบด้วย เน้นการประกอบอาชีพ ไม่เน้นเนื้อหาเยอะ เรียนพอรู้ แต่เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญไม่ต้องทำข้อสอบมากมาย ผมได้คะแนนจากการทำงานส่งครู กิจกรรมที่รับผิดชอบ เช่น บ้านดินอาเซียน ชอบมากครับ”

นักเรียน 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(นอกเมือง) “ดีคะ หลักสูตรส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น ได้เรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เทคนิควิธีการทำปาล์ม กรีดยาง ซึ่งอาจเป็นอาชีพของเราในอนาคต เรียนไม่เก่งคะ แต่มีเพื่อนมาเรียนเยอะคะ คิดว่าดีมากคะ”

นักเรียน 2 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(นอกเมือง) “หลักสูตรส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น พอใจมากครับ ผมเรียนไม่เก่ง อยากได้อะไรที่เรียนแล้วออกไปทำงานได้ ไม่มีเป็นของตนเอง เราก้ไปรับจ้างได้ ครูพาคนเก่งในหมู่บ้านมาสอนที่โรงเรียน พาไปเรียนที่สถานที่จริง ลงมือทำจริง สรุพบว่าชอบมากครับ”

3.8.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสถานศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ผู้ปกครองสังเกตได้ ซึ่งอาจเป็น

ผลเพียงส่วนหนึ่งจากหลักสูตรสถานศึกษาที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดีขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครอง ดังนี้

ผู้ปกครอง 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “คิดว่า หลักสูตร no paper ดีมากเลยคะ ตั้งแต่เรียนห้องนี้ รู้สึกว่าลูกขยันมากขึ้น ค้นคว้าหาความรู้ได้หลายช่องทาง ไปทางไหนทางนี้ บางที่ความรู้บางเรื่องเราไม่รู้เลยว่าจะหาข้อมูลจากที่ไหน แต่เขาสามารถหาให้เราได้ เก่งมากเลย”

ผู้ปกครอง 2 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “ดีมากเลยคะ หลักสูตร no paper ลูกสนใจเรียนมากขึ้น อาจเป็นเพราะเขาชอบด้วย พอกลับจากโรงเรียนเขาจะรีบทำงาน ที่มอบหมายมา ผลการเรียนที่ออกมาก็ดีขึ้น(ขึ้นเพียงเล็กน้อย) แต่ความรู้สึกว่ามีความสุขในการเรียน เขาจะพูดถึงครูคนไหนเป็นอย่างนั้น คนนี้เป็นอย่างนั้น สอนแบบไหน เพื่อนนำเสนอบทเรียนที่แปลก อย่างไร”

ผู้ปกครอง 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(ในเมือง) “หลักสูตร no paper คิดว่าเป็นการเรียนที่ดี ลูกชอบมาก ครูที่มาสอนก็มีประสบการณ์ เก่งๆ และก็มีเทคนิคการสอนที่ดี หลากหลายที่ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ ที่ให้ลูกเรียนห้อง no paper เพราะว่า ตามที่ทางโรงเรียนชี้แจงทำให้มองเห็นภาพว่า ลูกเราจะได้ทั้งเนื้อหา ได้เรียนในสิ่งที่ชอบและได้รับความดูแลอย่างดี รู้เป้าหมายในการเรียนแต่ละครั้ง มีการวัดผลระหว่างเรียน มอบหมายงาน และก็มีประเมินความรู้ ชิ้นงานเป็นระบบมาก ลูกมีความรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้น ไม่เอาแต่ใจ รับผิดชอบต่อความคิดเห็นของพ่อแม่คิดว่าดีมาก”

ผู้ปกครอง 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “หลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดีมากคะ พอได้พูดคุยกับครู ครูสอนด้วยสื่อแปลกๆทันสมัย เน้นเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ที่ต้องการ เพราะต้องการให้เรียนเฉพาะทาง ไม่ต้องไปเสียเงินค่าเรียนพิเศษมาก และโรงเรียนมีตารางตัวในชั้นเรียน”

ผู้ปกครอง 2 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “พอใจมากคะ หลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังเกตว่าลูกสนใจการเรียนมากขึ้น ค้นคว้าความรู้ เตรียมอ่านหนังสือก่อนเรียน เตรียมอุปกรณ์ไปทดลองที่โรงเรียน บางครั้งไปดูงานนอกโรงเรียน ที่สำคัญผลการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ก็ดีขึ้นมาก”

ผู้ปกครอง 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่(นอกเมือง) “พอใจ และคิดว่าดีมากคะสำหรับหลักสูตรห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ลูกมาเล่าให้ฟังประจำว่า ครูสอนดีมากเลย...ให้เราคิด ให้เราถาม ให้เราตอบ คอยแนะนำ มีสื่อที่ทันสมัย ทำให้เข้าใจเนื้อหาต่างๆง่าย รู้สึกว่าหมดเวลาเร็วมากเลยในแต่ละคาบ และอีกอย่างมีการแจ้งผลการเรียนก่อนสอบปลายปีให้ทราบด้วย ซึ่งดีมากจะได้ทราบถึงการเรียนของลูกตลอด”

ผู้ปกครอง 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(ในเมือง) “ดีมากคะสำหรับหลักสูตรการศึกษาทางเลือก สังเกตได้ว่าลูกไม่เคยมีการบ้าน ตอนนี้พอกลับจากโรงเรียนก็จะทำการบ้าน ถึงแม้จะเรียนไม่เก่งแต่ก็ภูมิใจว่าลูก มีความสุขในการเรียน มีความรับผิดชอบมากขึ้น สนใจแม่มากขึ้น คิดว่าโรงเรียนเขาสอนได้ดี มีขั้นตอนในการเปลี่ยนนิสัย พฤติกรรมนักเรียนได้”

ผู้ปกครอง 2 ของโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) “หลักสูตรการศึกษาทางเลือก คิดว่าเป็นการเรียนการสอนที่ดีมาก ให้โอกาสนักเรียน ครูให้ความสนใจนักเรียน ติดตาม หยุดหนึ่งวันครูจะโทรมาสอบถาม ได้มีโอกาสไปสังเกตการณ์เรียนการสอนของครู มีกิจกรรมลงมือปฏิบัติ เน้นการประกอบ

อาชีพ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญจะสังเกตเห็นว่า งานที่คร่อมอบหมายมา จะปนเนื้อหาที่เรียนด้วย ตอนนี้อยู่มีความสุขในการเรียนมาก”

ผู้ปกครอง 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(นอกเมือง) “ดีมากเลย สำหรับหลักสูตรส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น นักเรียนได้ฝึกทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริง เพราะบางเรื่องไม่มีในตำรา ซึ่งทางโรงเรียนก็จะนำผู้รู้มาสอน สาธิต และบางครั้งพาไปแหล่งเรียนรู้ สังเกตว่าลูกชอบและสนใจมาก”

ผู้ปกครอง 2 ของโรงเรียนขนาดเล็ก(นอกเมือง) “รู้สึกพอใจมาก คิดว่าดีมาก ๆ ลูกผมเรียนไม่เก่ง แต่ก็อยากให้เรียนจะได้มีความรู้ อย่างน้อยก็อ่านออก เขียนได้ และมีอาชีพเป็นของตนเอง หลักสูตรส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น ตอบโจทย์ ความต้องการจริงๆ สังเกตว่าลูกตั้งใจ พุดคุยถึงว่าเมื่อเรียนจบแล้ว วางแผนทำอะไร รู้สึกดีใจมากที่ลูกคิดเป็น”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการได้แก่ ประการแรกเพื่อพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ประการที่สอง เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน และประการที่สาม เพื่อตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการสร้างทฤษฎีโปรแกรม จากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์จากครูและผู้บริหารในโรงเรียนกรณีศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ซึ่งต้องพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นขึ้นเอง เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และโรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ระยะที่สอง เป็นการพัฒนาเครื่องมือประเมินโดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมิน แบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ 1) การกำหนดจุดตรวจสอบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย นักบริหารวิชาการด้านการประเมินหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัย การศึกษา และด้านการพัฒนาและประเมินหลักสูตร จำนวน 10 ท่าน 2) การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมิน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำแบบตรวจสอบรายการประเมิน เป็นการกำหนดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมินใช้รูปแบบการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินตามแนวคิดของ Stufflebeam (2000) มาประยุกต์ในการสร้างรวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ เขียนเค้าโครงของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดเกณฑ์ที่ต้องการให้บรรลุให้มีความชัดเจนและถูกต้อง และการกำหนดกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินและกำหนดองค์ประกอบ ข้อรายการที่ใช้ในการตรวจสอบ ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน เป็นการสร้างแบบตรวจสอบรายการตามกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการมีความกระชับ เหมาะสมและสะดวกในการใช้สำหรับประเมินตนเองได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมินเป็นการพัฒนาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อรายการประเมินกับเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกข้อรายการประเมินที่มีค่า IOC (item objective congruence) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และการพัฒนาคุณภาพโดยบุคลากรของ

สถานศึกษา จากสถานศึกษาตรวจสอบการดำเนินงานภายในสถานศึกษาของตนเองของสถานศึกษา กรณีศึกษาในระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จากนั้นปรับปรุง และจัดพิมพ์แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อนำไปใช้จริง รวมทั้งเขียนคู่มือการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำแบบตรวจสอบรายการและเข้าใจได้ง่าย และระยะที่สาม เป็นการทดลองใช้ กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งต้องพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นขึ้นเอง โดยเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง และโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่เขตตัวเมือง 1 แห่ง นอกตัวเมือง 1 แห่ง ด้วยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และศึกษาผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินด้านความถูกต้องและครอบคลุม (accuracy) ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) และความเหมาะสม (propriety) จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิจัยการศึกษา และด้านการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน และ ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรและจัดการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 10 คน รวมทั้งศึกษาผลที่เกิดจากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยที่สรุปออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน 2) ผลการสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) ผลการตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดแต่ละตอน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตร

สถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

ผลการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรม (program theory) สำหรับใช้ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการประเมินหลักสูตรที่นำไปใช้ในการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมเพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการกำหนดข้อรายการที่สถานศึกษาพึงปฏิบัติตามกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

2. ผลการสร้างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

แบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน มีจุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุดตรวจสอบ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร จุดตรวจสอบย่อย จำนวน 17 จุดตรวจสอบ คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัย

สนับสนุน การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารหลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศ กำกับและติดตามผลการใช้หลักสูตร การวางแผนการประเมิน การกำหนดขอบเขตการประเมินและการรายงานผลการประเมิน แต่ละจุดตรวจสอบย่อยมีรายการตรวจสอบจุดตรวจสอบละ 5 ข้อรายการ รวม 85 ข้อรายการ ผลการตรวจสอบคุณภาพปรากฏดังนี้

2.1 แบบตรวจสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าดัชนี IOC ระหว่าง 0.80-1.00

2.2 ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของจุดตรวจสอบย่อย 17 จุดในแบบตรวจสอบรายการประเมินมีค่าระหว่าง 0.37 - 0.74

2.3 ผลการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้ให้ผลการประเมินที่ผู้ใช้อยอมรับ เมื่อประเมินจากเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน โดยด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสอบผลการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการใช้แบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจากทฤษฎีโปรแกรม ตามแนวคิดการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน เมื่อสรุปจากความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องปรากฏผลดังนี้

3.1 ครูผู้ใช้แบบประเมินเห็นว่าแบบตรวจสอบรายการประเมินทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติได้ง่ายขึ้น มีข้อมูลที่ชี้จุดแข็งจุดอ่อนในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรหลังได้ข้อมูลป้อนกลับจากการใช้แบบตรวจสอบรายการ

3.2 ครูมีข้อมูลปรับปรุงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเห็นการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการจัดทำหลักสูตรในปีต่อๆมาที่มีคุณภาพการดำเนินงานเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.3 นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรสถานศึกษา

อภิปรายผล

ผลจากการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญที่น่าอภิปราย 3 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาและการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และผลสำเร็จของการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน ผู้วิจัยขอเสนออภิปรายผล ดังนี้

1. ความเหมาะสมของการกำหนดจุดตรวจสอบสำหรับการพัฒนาและการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาทฤษฎีโปรแกรมตามแนวคิดการประเมินหลักสูตรของ Oliva (2001) จากนั้นมีการกำหนดจุดตรวจสอบและข้อรายการจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัย

กรณีศึกษา และการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปเป็นกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการ ผลการดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยกำหนดรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการประเมินใช้รูปแบบการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินตามแนวคิดของ Stufflebeam (2000) มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ การเขียนเค้าโครงของแบบตรวจสอบรายการประเมิน และกำหนดเกณฑ์ที่ต้องการให้บรรลุให้มีความชัดเจนและถูกต้อง จากนั้นกำหนดกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบรายการประเมินและกำหนดองค์ประกอบ ข้อรายการที่ใช้ในการตรวจสอบ กำหนดข้อรายการสำหรับตรวจสอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดให้แต่ละจุดตรวจสอบย่อยมีข้อรายการที่แสดงสิ่งที่ควรปฏิบัติจุดละ 5 ข้อ มีการเรียงลำดับข้อรายการภายใต้แต่ละจุดตรวจสอบตามขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน

ผลการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้สามารถกำหนดจุดตรวจสอบการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวางแผนประเมินหลักสูตร (ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรสถานศึกษา) Oliva (2001) มีจุดตรวจสอบหลัก จำนวน 3 จุดตรวจสอบ จุดตรวจสอบย่อย จำนวน 17 จุดตรวจสอบ และรายการตรวจสอบ จำนวน 85 รายการ เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการมีความกระชับเหมาะสมและสะดวกในการใช้สำหรับประเมินตนเอง

ผลการใช้จุดตรวจสอบหลักในแบบตรวจสอบรายการที่พัฒนาจากแนวคิดนี้พบว่าสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการทำงานของครูหลังได้ข้อมูลป้อนกลับจากผลการประเมินตนเองจากแบบตรวจสอบรายการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของข้อรายการภายใต้จุดตรวจสอบย่อยที่พัฒนาจากข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าพฤติกรรมการทำงานของครูตามข้อรายการที่กำหนดในแต่ละจุดตรวจสอบย่อยไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กัน ดังจะเห็นได้ชัดจากค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของจุดตรวจสอบย่อย (0.37-0.74) โดยค่าความเที่ยงของจุดตรวจสอบย่อยที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงต่ำสุด เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของพฤติกรรมการทำงานของครูพบว่าภายในจุดตรวจสอบย่อยเดียวกันยังมีความแตกต่างกันในการทำงาน เช่น ข้อรายการในจุดตรวจสอบย่อยด้าน กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ามีการดำเนินงานสูงในข้อรายการเกี่ยวกับ การบริการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แต่มีการดำเนินงานน้อยในด้าน การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น แสดงว่าสิ่งที่พึงกระทำในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษานี้จึงมีประโยชน์ต่อการทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้จุดที่ควรปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เนื่องจากพฤติกรรมการทำงานของครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาจมีความแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ดังนั้น จึงปรากฏชัดว่าในสถานศึกษาเดียวกัน การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลในบางข้อรายการยังไม่มีเอกภาพ เช่น ในบางข้อรายการผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 50 หรือ 60 ให้ข้อมูลว่าตนเองหรือสถานศึกษาของตนมีการปฏิบัติในด้านนั้น เช่น ข้อรายการของการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษามีผลการประเมินต่ำกว่าว่า

เกณฑ์ แสดงว่าบางคนไม่ได้รับรู้หรือไม่ได้เกี่ยวข้องในขั้นตอนนั้น ด้วยเหตุนี้ในการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินนี้ไปใช้ อาจต้องมีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ชัดเจน เช่น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือกลุ่มครูใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น การจำแนกกลุ่มผู้ใช้เพื่อให้การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยให้ข้อมูลป้อนกลับที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการได้รับรู้ว่าปัญหาในการดำเนินงานอยู่ที่กลุ่มบุคคลใด

ในจุดตรวจสอบย่อยบางจุด พบว่ามีข้อรายการบางข้อที่ไม่สะท้อนการดำเนินงานที่นำไปสู่การได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ควรมีการปรับปรุงข้อรายการในจุดตรวจสอบย่อย เช่น การได้รับการรับรองจาก สมศ. เพราะหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของสถานศึกษา ไม่ใช่ปัจจัยหลักโดยตรง จึงไม่ควรนำข้อรายการเหล่านี้มาบรรจุในจุดตรวจสอบย่อย

2. คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบตรวจสอบรายการประเมินพบว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาสูง ส่วนค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของจุดตรวจสอบย่อยในแบบตรวจสอบรายการหลายจุดตรวจสอบย่อยมีค่าต่ำกว่า 0.5 เช่น จุดตรวจสอบย่อยด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาข้อรายการแต่ละข้อพบว่า หลายข้อรายการแม้จะอยู่ภายใต้จุดตรวจสอบย่อยเดียวกัน แต่เป็นการปฏิบัติงานที่ไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดให้ทำการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การดำเนินงานในข้อหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องส่งผลต่อการดำเนินงานอีกข้อหนึ่ง มีผลให้ค่าความเที่ยงไม่ค่อนสูง ดังนั้น การวิเคราะห์คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการจากค่าความเที่ยงสำหรับแบบตรวจสอบรายการประเมินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาครั้งนี้ จึงอาจไม่ใช่ตัวบ่งชี้คุณภาพของแบบตรวจสอบรายการเท่ากับการบ่งชี้จากความตรงเชิงเนื้อหา อย่างไรก็ตาม ค่าความเที่ยงที่ปรากฏช่วยให้ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ถ้าสามารถออกแบบกิจกรรมการดำเนินงานให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน น่าจะทำให้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณา หรือวิจัยต่อยอด คือเรื่องการกำหนดจุดตัดสำหรับการระบุว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานในขั้นตอนนั้น ๆ หรือไม่ ในการวิจัยนี้กำหนดจุดตัดที่ 0.80 หรือร้อยละ 80 ของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นสอดคล้องกัน ในหลายข้อรายการ ครูในโรงเรียนเดียวกันจะตอบไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีบางข้อรายการที่ครูไม่ได้ตอบในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ต่อไปว่าเกิดจากสาเหตุใด เป็นเพราะข้อรายการที่สร้างขึ้นไม่ชัดเจน หรือผู้ให้ข้อมูลมีบริบทการทำงานในโรงเรียนต่างกัน จึงให้ข้อมูลไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการในการประเมินหลักสูตรขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของครู เช่น ข้อรายการ “การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” ผู้ตอบเพียงร้อยละ 60 หรือ ร้อยละ 70 ให้ข้อมูลว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานในเรื่องนี้ จึงมีความเป็นไปได้ว่าการพัฒนาบุคลากรด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ได้พัฒนาบุคลากรทั้งหมดก็เป็นได้ โดยสรุป แม้จะมีการกำหนดจุดตัดเพื่อประโยชน์ต่อการชี้สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยนี้ แต่ในการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้จริง

สถานศึกษาอาจไม่จำเป็นต้องกำหนดจุดตัดก็ได้ โดยอาจนำข้อมูลดิบมาใช้ประกอบการบริหารจัดการตามสภาพบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ หากเห็นว่าบุคลากรของตนเองส่วนใหญ่รับรู้ไม่ตรงกัน ก็หาทางแก้ไขที่จุดนั้น

3. ผลสำเร็จของการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน

จากการทดลองใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินพบว่า ครูผู้ใช้แบบตรวจสอบรายการเห็นว่าแบบตรวจสอบรายการมีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก โดยด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ด้านความเหมาะสมด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ ครูเห็นว่าแบบตรวจสอบรายการช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทำได้ง่ายขึ้น ให้ข้อมูลชี้จุดแข็งจุดอ่อนในการพัฒนาหลักสูตร ครูเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหลังได้ข้อมูลป้อนกลับจากผลการใช้แบบตรวจสอบรายการได้เหมาะสมขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนและผู้ปกครองที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษามีความพอใจต่อหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มความคิดเห็นของครูที่ดีต่อการใช้แบบตรวจสอบรายการ

ผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้จริง โดยเห็นได้ชัดจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการทำงานของครูหลังได้ข้อมูลที่ชี้จุดแข็งจุดอ่อนในการปฏิบัติงานของตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้ ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา การดำเนินงานของครูในจุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีจุดตรวจสอบย่อย 3 จุดตรวจสอบย่อย ครูส่วนใหญ่มีการดำเนินการในจุดตรวจสอบย่อยที่ 1 คือ ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนจุดตรวจสอบย่อยที่ครูทำได้น้อยที่สุด คือ จุดตรวจสอบย่อยที่ 2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน และจุดตรวจสอบย่อยที่ 3 การรายงานผลการประเมิน จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจแก่ครู

ดังนั้น สถานศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาน่าจะมีการนำแบบตรวจสอบรายการประเมินนี้ไปใช้ในวงกว้าง แต่เพื่อให้แบบตรวจสอบรายการประเมินมีประโยชน์ยิ่งขึ้น น่าจะมีการพัฒนาแบบตรวจสอบรายการเพิ่ม คือ มีการสร้างทฤษฎีโปรแกรมที่จะช่วยกำหนดตัวบ่งชี้สำหรับประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาแบบตรวจสอบรายการสำหรับประเมินขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเท่านั้น แต่ไม่ได้พัฒนาในขั้นตอนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่นักศึกษาวินิจฉัยอย่างยิ่ง เพราะจะได้ข้อมูลที่แสดงอิทธิผลของตัวแทรกแซง (intervention = หลักสูตรสถานศึกษา) ผ่านตัวกระทำ (determinant) ซึ่งในการวิจัยนี้ยังไม่ได้กำหนด เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ผลลัพธ์ปลายทาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าครูสามารถนำแบบตรวจสอบรายการประเมินไปใช้ตรวจสอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และได้ข้อมูลสำหรับปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนของตนเองได้ จึงควรมีนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปขยายผลหรือใช้ในวงกว้าง
2. ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการดำเนินงานในขั้นตอนของการกำหนดขอบเขตการประเมิน และการรายงานผลการประเมิน โดยเฉพาะการวางแผนการประเมินหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา
3. การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินควรแยกใช้ตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลที่มีตำแหน่งงานต่างกัน ไม่ควรนำข้อมูลมาประมวลผลรวมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. แบบตรวจสอบรายการที่พัฒนานี้ใช้สำหรับประเมินการทำงานในขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเท่านั้น ไม่ได้ประเมินขั้นตอนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ จึงน่าจะมีการพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมสำหรับประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
2. ควรนำแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาในงานวิจัยนี้ มาปรับปรุงข้อรายการในบางจุดตรวจสอบย่อย โดยเฉพาะข้อรายการที่แสดงขั้นตอนการดำเนินงานที่นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยปรับข้อรายการที่ไม่ใช่การดำเนินงานที่สะท้อนคุณภาพของของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ คงอภิรักษ์. (2546). **การวิจัยและพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสำหรับประเมินตนเองของครูด้านการจัดการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้วงจรการเรียนรู้แบบเชเว่นอี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การศึกษานอกโรงเรียน,กรม. (2541). **คู่มือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : บริษัททิวซิ่งเอ็ท.
- ทิศนา ขมมณี. (2544). การประเมินหลักสูตร. ใน **รวมบทความทางการประเมินโครงการ เล่มที่ 4**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา ขมมณี. (2546). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- อึ้ง บัวศรี. (2543). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ธนธัชการพิมพ์จำกัด.
- อึ้งศักดิ์ อึ้งเลิศฤทธิ์. (2550). สารการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษา. **วารสารวิชาการ** 10(2) : 17-20.
- ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และลัดดา ศีลาน้อย. (2544). **การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิคม ชมภูหลง. (2542). **การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ**. มหาสารคาม : อภิชาตการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). **การวิจัยทางการวัดและประเมินผล**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2544). **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พิสนุ พองศรี. (2550). **การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เทียมฟ้าการพิมพ์.

- ไพศาล หวังพานิช. (2543). การพัฒนาการใช้และการประเมินหลักสูตร. วารสารการวัดผลการศึกษา. 22 (6) : 5 - 22.
- มานิต สิทธิศร. (2543). ชุดฝึกอบรม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง). ม.ป.พ..
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- รุจิร ภูสาระ. (2546). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บุคพอยท.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). มิติใหม่ของหลักสูตร. สานปฏิรูป. 43 (10) : 50 - 51.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). เงื่อนไขความสำเร็จของหลักสูตรสถานศึกษา. สานปฏิรูป. 47 (10) : 54-55.
- วิดา เหล่มตระกูล. (2546). การพัฒนาวิธีการประเมินความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมครูตามแนวความคิดการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กองการวิจัยการศึกษา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปีการศึกษา 2545. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา.
- สังต์ อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมพงษ์ ปันหุ่น. (2548). การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต

- สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรการศึกษาออก
ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัท ไทยพับลิกเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **ชุดฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สินีนานู ศรีพัฒนะพิพัฒน์. (2545). **การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักเพื่อประเมินความเหมาะสมของวิธีการประเมินภายในของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การประเมินอภิमान : วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์เครือข่าย สมศ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2552). “การออกแบบการประเมินโครงการโดยใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง”. **วารสารการวิจัยสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เสาวภาคย์ แผลมเพชร. (2545). **การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสมฉาย บุญญานันท์. (2549). **การพัฒนาทฤษฎีโปรแกรมการปลูกฝังจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม : การวิจัยพหุเทศกรณีเพื่อการออกแบบและประเมินโครงการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุขศึกษบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สีมหภาค. (2545). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ภาษาอังกฤษ

- Beauchamp, G. (1981). **A Curriculum Development Theory**. Illinois : F.E. Peacock Publisher.
- Bichelmeyer, B. A. (2003). **Checklist for Formatting Checklists** [Online]. Available from : <http://www.wmich.edu/evalctr/checklist> [2007, June 15].
- Bickman,L. (1989). Barriers To The Use Of Program Theory. **Evaluation and Program Planning**.12 : 387- 390.
- Birckmayer J. D. and Weiss,C.H. (2000). Theory-based evaluation in practice : What Do We Learn?. **Evaluation Review**. 24(4) : 407- 431.
- Brady, L. (1987). **Curriculum Development**. London : Prentice Hall.
- Brady, L. and Kennedy K. (2003). **Curriculum Construction**. Australia : Brace and World Inc.
- Chen, H.T. (1990). **Theory-Driven Evaluations**. California : Sage Publications.
- Chen, H.T. (1997). Normative evaluation of an anti-drug abuse program. **Evaluation and Program Planning**.20(2) : 195 - 204.
- Chen, H.T. (2005). **Practical Program Evaluation : Assessing and Improving Planning, Implementation, and Effectiveness**. New Delhi : Sage Publications.
- Chen, H.T. (2006). A Theory – driven evaluation perspective on mixed method research. **Research in the Schools**. 13(1) : 75 - 83.
- Chen, H.T., and Rossi, P. H. (1987). Evaluating with sense : The theory - driven approach. **Evaluation Review**. 7 : 283 - 302.
- Cole, G.E. (1999). Advancing the development and application of theory – based evaluation in the practice of public health. **American Journal of Evaluation**.20(3) : 453 - 470.
- Ehren, M., Leeuw,F. and Scheerens,J. (2005). On the impact of the dutch education supervision act : analyzing assumptions concerning the inspection of Primary Education. **American Journal of Evaluation**. 26(1) : 60-76.
- Fitz – Gibbon,C. T. and Morris, L. L. (1996). Theory – based evaluation. **Evaluation Practice**. 17 : 177-184.
- Green, B.L., McAllister, C. (2002). Theory-based, participatory evaluation : a powerful tool for evaluating family support programs. In : **The Bulletin of The National Center for Zero to Three**. Portland.
- Glatthorn, A. A. (2000). **The Principal as Curriculum Leader: Shaping What is Taught and Tested**. 2nd ed. California : Corwin.

- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Hass, C.C. (1977). **Curriculum Planning : A New Approach**. Boston : Allyn & Bacon.
- Henson, K.T. (2001). **Curriculum Planning : Integrating Multiculturalism Constructivism, and Education Reform**. Boston : McGraw - Hill.
- Hess, B. (2000). Assessing program impact using latent growth modeling : A primer for the evaluator. **Evaluation and Program Planning**. 23 : 419 - 428.
- Judge, T.A., Bono, J.E., Erez, A., & Lock, E.A. (2005). Core self-evaluation and Job satisfaction : The role of self-concordance and goal attainment. **Journal of Applied Psychology**. 90 : 257 - 268.
- MacBeath, John; et al. (2002). **Self - Evaluation in European School : a Story of Change**. London : Rout ledge Farmer.
- Marsh, Colin.; et al. (1990). **Reconceptualizing School-Based Curriculum Development**. Great Britain : Farmer.
- McNeil, J.D. (1996). **Curriculum : A Comprehensive Introduction**. 5th ed. New York : Harper Collins College.
- Mercier, C., Piat, M., Peladeau, N., and Dagenais, C. (2000). An Application of theory – driven evaluation to a drop – in youth center. **Evaluation Review**. 24 : 73-91.
- Mulvey, K. P., Hayashi, S. W., Hubbard, S.M., Kopstien, A., and Huang, J.Y. (2003). The TIPS evaluation project : A theory-driven approach to dissemination research. **Evaluation Program Planning**. 26 : 45 - 47.
- Nesman, T.M., Batsche, C. and Hernandez M. (2007). Theory-based evaluation of a comprehensive Latino education initiative : An interactive evaluation approach. **Evaluation and Program Planning**. 30 : 267-281.
- Nevo, D. (1995). **School – Based Evaluation : A Dialogue for School Improvement**. Great Britain : Pergamum.
- Oliva, P.F. (1992). **Development the Curriculum**. 3rd ed. New York : Harpers Collins.
- Oliva, P.F. (2001). **Developing the Curriculum**. New York : Harpers Collins.
- Oliva, P.F. (2005). **Developing the Curriculum**. 6th ed. United State of America : Peason Education, Inc.
- Otto, H.S. (2005). **Human Rights Indicators**. purpose and validity paperboards expert meeting on human rights in dictators. [Online]. Available from ;

- <http://web.abo.fi/instat/ire/research/seminars/indicators/Human.doc>. [2008, July 30].
- Posner, G.J. (1995). **Analyzing the Curriculum**. 2nd ed. New York : McGraw – Hill.
- Quinion, M. (2002). **World Wide Words** [Online]. Available from <http://www.quinion.com/words/topicalwords/tw-cur1.html>. [2008, July 30].
- Regan, W.B., and Shepherded. G. D. (1977). **Modern Elementary Curriculum**. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Reynolds, A. J. (1998). Confirmatory program evaluation : A method for strengthening causal inference. **American Journal of Evaluation**.19 : 203 - 221.
- Roger,P.R. (2000). Program theory : Not whether programs work but how they Work,In D.L. Stufflebeam, G.F.Madus, and T. Kellaghan (Eds.). **Evaluation Models**. Boston : Kluwer Academic Publishers.
- Roger,P.R. (2005). Program theory : Not whether programs work but how they work. In Elliot Stern (ed.). **Evaluation Research Methods**. Thousand Oaks, CA : Sage Publications,Inc.
- Rogers, P.J., Petrosino, A., Huebner, T. A., and Hacsí, T. A. (2000). Program theory evaluation : Practice, promise, and problems. In P. J. Rogers; T.A. Hacsí; A. Patrosino, and T.A. Huebner (eds.), **Program theory in evaluation : Challenges and Opportunities**. San Francisco : Jossey - Bass.
- Saylor, J.G. & Alexander, W.M. (1974). **Planning Curriculum for school**. New York : Holt Rinehart and Winstion,Inc.
- Saylor, J.G.; Alexander, W.M. and Lewis, A.J.(1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Scriven, M. S. (1991). **Evaluation Thesaurus**. 4th. London : Sage Publications.
- Scriven, M. (1998). Minimalist theory : The least theory that practice requires. **American Journal of Evaluation**. 19 (1) : 57 – 70.
- Scriven, M. (2000). **The Logic and Methodology of Checklists**. [Online]. Available from : http://www.wmich.edu/~evictor/checklists/logic_methodology.htm. [23 July 2008]
- Scriven, M. (2004). **Key evaluation checklist**. [Online]. Available from : <http://www.wmich.edu/evictor/checklists/kec.htm> [2005, July 10].
- Sidani, S., and Sechrest, L. (1999). Putting program theory into operation. **American Journal of Evaluation**. 20 : 227-238.
- Skilbeck, M. (1984). **School Based Curriculum Development**. London : Harper & Row.

- Sowell, E.J. (1996). **Curriculum an Integrative Introduction**. New Jersey :
Prentice Hall.
- Stufflebeam, D. L. (2000). **Guidelines for Developing Evaluation Checklists :
The Checklists Development Checklist** (CDC). [Online]. Available from :
http://www.wmich.edu/evalctr/checklists/guidelines_cdc.pdf. [2008,
September 3].
- Stufflebeam, D. L. (2000). **The Checklists Development Checklist (cdc)**. [Online].
Available from ; http://www.wmich.edu/evalctr/checklists/guidelines_cdc.htm
[2005, July 10].
- Stufflebeam, D. L. (2000). The methodology of meta-evaluation as reflected in
meta-evaluations by the Western Michigan University Evaluation Center.
Journal of Personnel Evaluation in Education. 14(1) : 95 - 125.
- Stufflebeam, D. L. (2001). **Evaluation models**. San Francisco : Jossey-bass.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield A.J. (2007). **Evaluation Theory, Models, &
Applications**. San Francisco : Jossey-bass.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York,
Harcourt, Brace & World, Inc.
- Turner, S.G. (2001). Resilience and social work practice : Three case studies.
Families In Society. 82(5) : 8-441.
- Tyler, R.W. (1950). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago :
The University of Chicago Press.
- Umble, K. E., Cervero, R. M., and Yang, B. (2000). Effects of traditional classroom
and distance continuing education : A theory-driven evaluation of a
vaccine-preventable diseases course. **American Journal of Public Health**.
90 : 1218-1224.
- Weiss, C.H. (1997). **Evaluation : Methods for Studying Programs and Policies**.
New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Weiss, C.H. (1997 a). How can theory – based evaluation make grater headway.
Evaluation Review. 21 : 501- 524.
- Weiss, C.H. (1997 b). Theory – based evaluation: Past, present and future.
New Directions for Evaluation. 76 : 41- 55.
- Worthen,B.R. (1996). The origins of theory – based evaluation. **Evaluation
Practice**. 17 : 169 -171.
- Zais, G.A. (1999). **Statistical Analysis in Psychology and Education**. New York :
McGraw-Hill,Inc.

Zais, R.S. (1976). **Curriculum : Principles and Foundations**. New York : Harper & Row Publishers.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและแนวคิด

1. ดร.กมล รอดคล้าย
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง
ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ
ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. รองศาสตราจารย์บัญญัติ ชำนาญกิจ
รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือและการลงสู่การปฏิบัติ

1. นายไพรัช แสงทอง
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
2. นายวินัย ทองรัตน์
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
3. นางบุญเรือน ปานจันทร์
ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
4. นายเรวัต ไพรัตน์นกร
ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
5. ดร.กิตติกร คัมภีร์ปรีชา
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต

ที่ ศธ 0512.6(2771)/54- **2749**คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางกรวิภา ฉินนานนท์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมิน การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแบบ ตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/54-2760

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางกรวิภา ฉินนนานนท์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมิน การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแบบ ตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 28 มิถุนายน 2554 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเข้าร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อ ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนกรณีศึกษา และใช้แบบตรวจสอบรายการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อโรงเรียนกรณีศึกษา

1. โรงเรียนวิเชียรมาตุ จังหวัดตรัง
ถนนตรัง-ปะเหลียน หมู่ 10 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
2. โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์
ถนนสุโสะ-บ้านนา ตำบลสุโสะ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

รายชื่อโรงเรียนใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน

1. โรงเรียนสภาราชนิ จังหวัดตรัง
ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
2. โรงเรียนสภาราชนิ 2
ถนนตรัง-สิเกา ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
3. โรงเรียนวิเชียรมาตุ 3
ตำบลนาบินหลา อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
4. โรงเรียนนาโยงวิทยาคม
ตำบลนาโยงใต้ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ที่ ศธ 0512.6(2771)/54-2788

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางกรวิภา ฉินนานนท์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมิน การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ในช่วงการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแบบ ตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม กับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และ ตัวแทนครูผู้สอน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลอง ใช้เครื่องมือดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6 (2771)/54-2783

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางกรวิภา ฉินนนานนท์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมิน การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแบบ ตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการวิจัยกรณีศึกษา และประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) กับผู้บริหาร หัวหน้า กลุ่มสาระ และตัวแทนครูผู้สอน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าวเพื่อ ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/54- **2778**คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอตกลงใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางกรวิภา ฉินนานนท์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา” โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้มีความจำเป็นต้องตกลงใช้เครื่องมือ คือ แบบตรวจสอบรายการประเมิน กับ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และตัวแทนครูผู้สอน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ตกลงใช้เครื่องมือดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญูญ รัตน์อุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

ภาคผนวก ค
คู่มือการใช้แบบตรวจสอบรายการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คู่มือการใช้

แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครบ กลุ่ม 3 ขั้นตอน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

แนวคิดที่ใช้ในการประเมินเป็นการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (theory-based evaluation) เนื่องจากเป็นการประเมินที่สามารถประเมินทั้งกลไกเชิงสาเหตุ และกระบวนการในการนำไปใช้ โดยการประเมินจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทราบว่าหลักสูตรสถานศึกษา ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ยังช่วยให้เข้าใจว่าหลักสูตรสถานศึกษา สำเร็จหรือล้มเหลว นั้นเกิดได้อย่างไร และทำไมถึงเป็นอย่างนั้น รวมทั้ง ทำให้ได้ทฤษฎีโปรแกรมซึ่งจะช่วยในการกำหนดจุดตรวจสอบและเครื่องมือประเมิน

ครู คือครูผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ได้ ได้ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาในการกำหนดและแต่งตั้งในรูปของคณะกรรมการ

คำชี้แจง

บุคคลที่ให้ข้อมูลในแบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาควรเป็นผู้บริหาร และครูในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาและการรายงานผลมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลในแบบตรวจสอบรายการ จำนวนประมาณ 10 คน เพื่อให้ง่ายต่อการประมวลผล แต่ต้องคำนึงถึงบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้จริง
2. ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบตรวจสอบรายการตามสภาพการดำเนินงานจริง
3. ผู้รับผิดชอบการประมวลผลคำนวณคะแนนในแบบตรวจสอบรายการ ข้อรายการที่สะท้อนว่า มีการปฏิบัติงานจริงต้องมีผู้ตอบประมาณ 80% ขึ้นไป สมมติผู้ให้ข้อมูลมี 10 คน ต้องมีผู้ตอบว่าระบุว่าได้มีการดำเนินงานตามข้อรายการนั้นจำนวน 8 คนเป็นอย่างน้อย ข้อรายการภายใต้จุดตรวจสอบย่อยนั้นจึงจะถือว่าได้มีการปฏิบัติ
4. บันทึกข้อมูลในแบบประเมินและคำนวณคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดพร้อมทั้งการแปลผล (ดูแบบประเมินผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา)

วิธีการให้คะแนนและตัดสินคุณภาพผลการใช้แบบตรวจสอบรายการ

1. การตัดสินคุณภาพในแต่ละจุดตรวจสอบทั้งจุดตรวจสอบหลักและจุดตรวจสอบย่อย กำหนดเกณฑ์ตัดสินเป็น 3 ระดับ คือ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีคุณลักษณะตรงกับรายการ 4-5 ข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 2-3 ข้อ และมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง จำนวน 0-1 ข้อ

โดยกำหนดคะแนนแต่ละระดับเป็น 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

2. ในกรณีที่จุดตรวจสอบหลักใดมีหลายจุดตรวจสอบย่อย หลังจากตัดสินในแต่ละจุดตรวจสอบย่อยแล้วให้นำผลการตัดสินมาแปลงเป็นคะแนนรวมเพื่อนำไปตัดสินคุณภาพจุดตรวจสอบหลัก โดยวิธีการคำนวณมีดังนี้

วิธีการคำนวณคะแนนรวม

$$\text{จำนวนด้านที่ได้ "ดี"} \quad \dots \times 2 = \dots$$

$$\text{จำนวนด้านที่ได้ "พอใช้"} \quad \dots \times 1 = \dots$$

$$\text{คะแนนรวม} \quad \quad \quad = \dots$$

การตัดสินคุณภาพ

คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ 80 ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีคุณภาพในระดับ ดี (2 คะแนน)

คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ ร้อยละ 50-ร้อยละ 79 มีคุณภาพในระดับ พอใช้ (1 คะแนน)

คะแนนที่ได้มีค่าตั้งแต่ ร้อยละ 49 ลงไป มีคุณภาพในระดับ ควรปรับปรุง (0 คะแนน)

ตัวอย่างการคำนวณ

จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จุดตรวจสอบหลักนี้ มีจุดตรวจสอบย่อยทั้งหมด 4 จุดตรวจสอบย่อย สมมติว่าผู้ประเมินตรวจสอบตนเอง ได้ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับควรปรับปรุง จำนวน 2, 1 และ 1 จุดตามลำดับ การคำนวณคะแนนทำได้ดังนี้

$$\text{จำนวนด้านที่ได้ "ดี"} \quad \dots 2 \dots \times 2 = \dots 4 \dots$$

$$\text{จำนวนด้านที่ได้ "พอใช้"} \quad \dots 1 \dots \times 1 = \dots 1 \dots$$

$$\text{จำนวนด้านที่ได้ "ควรปรับปรุง"} \quad \dots 1 \dots \times 0 = \dots 0 \dots$$

$$\text{คะแนนรวม} \quad \quad \quad = \dots 5 \dots$$

คิดเป็นร้อยละ ได้เท่ากับ $(5 \times 100) / 8 = 62.50$

ดังนั้น ผู้ประเมินคนนี้ได้รับคะแนนในจุดตรวจสอบหลักที่ 1 อยู่ในระดับพอใช้ ได้ 1 คะแนน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน สำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

<p>คำชี้แจงในการใช้แบบตรวจสอบรายการ</p> <p>แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ สำหรับตรวจสอบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ช่วยในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้จุดอ่อนของการดำเนินงาน และสามารถมีข้อมูลไปปรับปรุงกระบวนการประเมินหลักสูตรได้ กลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ บุคลากรที่ต้องการตรวจสอบกระบวนการประเมินหลักสูตร เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>การตอบแบบตรวจสอบรายการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ให้ทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หน้าข้อรายการที่ท่านมีหรือได้ปฏิบัติ ในกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) เมื่อพบว่าท่านไม่มีหรือไม่ได้ปฏิบัติในรายการใด ท่านสามารถศึกษาทบทวนความรู้หรือดำเนินการในรายการนั้นๆ จากเอกสารประกอบการวิจัยหรือค้นคว้าจากแหล่งอื่นๆ เช่น จากบทความ หรือการสนทนากลุ่มย่อย หรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความช่วยเหลือ แนะนำ หลังจากนั้นจึงทำการตรวจสอบตนเองซ้ำในประเด็นดังกล่าวอีกครั้ง และท่านสามารถตรวจสอบได้หลายครั้งจนกว่าท่านจะเกิดความมั่นใจว่าสามารถดำเนินการประเมินหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ</p>
<p style="text-align: center;">การปฏิบัติงานด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>จุดตรวจสอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดตรวจสอบย่อย 4 จุดย่อย</p> <p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.2 ปัจจัยสนับสนุน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ ☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร ☐ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ ☐ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ☐ มีทรัพยากร/ข้อมูลที่เพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☐ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา ☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 1.4 เอกสารหลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศ ☐ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน ☐ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ☐ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็นแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในอนาคตอย่างชัดเจน
<p>จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีจุดตรวจสอบย่อย 10 จุดย่อย</p> <p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว ☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมมองหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ☐ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสพการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ ☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย ☐ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ☐ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย และชัดเจน ☐ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ☐ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

☐ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ☐ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ☐ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับ แนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพ ของชุมชน/ท้องถิ่น ☐ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และ การปฏิบัติ ☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ☐ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยน การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน ☐ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียน เป็นรายบุคคล ☐ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียน เป็นสำคัญ ☐ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้ ☐ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ การทำวิจัยในชั้นเรียน
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน ☐ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือ ☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า ☐ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ☐ มีทักษะในการดำเนินชีวิต ☐ รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ ☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา ☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม

<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับและติดตาม และเอกสารหลักฐาน การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับและติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำ และใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตร มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตามร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน ☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ ☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษา ระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด ☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น ☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ

<p>จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนประเมินหลักสูตร มีจุดตรวจสอบย่อย 3 จุดย่อย</p> <p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.1 การวางแผนการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา ☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมินกระบวนการใดบ้าง ☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความจำเป็น ระยะเวลา และประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน ☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเองหรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก ☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ ☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม
<p>จุดตรวจสอบย่อยที่ 3.3 การรายงานผลการประเมิน</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด ☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา ☐ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

แบบรายงานผลการประเมินแก่สถานศึกษา

แบบตรวจสอบรายการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา			
จุดตรวจสอบหลักที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา			
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ☐ สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ☐ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ☐ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 	1.2 ปัจจัยสนับสนุน <ul style="list-style-type: none"> ☐ ความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณสมบัติ ☐ การสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตร ☐ การให้มีส่วนร่วมได้รับผิดชอบ และมีความเป็นเจ้าของ ☐ การสร้างบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวย รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก สนับสนุน มีทรัพยากร/ข้อมูลเพียงพอ และมีการจัดสรรเวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกัน 		
จำนวนข้อที่ทำ =		จำนวนข้อที่ทำ =	
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ☐ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุน/ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการของศาสนา ☐ มีการระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ☐ มีสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ☐ มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 	1.4 เอกสารหลักสูตร <ul style="list-style-type: none"> ☐ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศ ☐ การจัดสัดส่วนโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ☐ รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และสังคมปัจจุบัน ☐ มีเอกลักษณ์/สามารถสร้างศรัทธา/จุดประกายทางความคิดของบุคลากรและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ☐ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและทักษะที่จำเป็น แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในอนาคตอย่างชัดเจน 		
จำนวนข้อที่ทำ =		จำนวนข้อที่ทำ =	
ผลการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา			ดี
1.2 ปัจจัยสนับสนุน			ดี
1.3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา			พอใช้
1.4 เอกสารหลักสูตร			ปรับปรุง
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการพัฒนาหลักสูตร			

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
<p>2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร</p> <p>☐ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรมทั้งแผนระยะสั้น และแผนระยะยาว</p> <p>☐ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีชมหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมด้วยตนเอง</p> <p>☐ การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ</p> <p>☐ บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา</p> <p>☐ สร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสพการณ์กันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และลดภาระอื่น ๆ มุ่งงานสอนหลัก</p>	<p>2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☐ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ</p> <p>☐ จัดกิจกรรมโครงการในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม</p> <p>☐ มีระบบการนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>☐ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =
<p>2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลาย</p> <p>☐ มีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>☐ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้</p> <p>☐ มีการแทรกสาระท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและชัดเจน</p> <p>☐ มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด</p>	<p>2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>☐ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมเนื้อหาสาระการเรียนรู้</p> <p>☐ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน</p> <p>☐ สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>☐ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	
<p>2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>☐ มีรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☐ รายละเอียด/เกณฑ์การผ่านชั้น และเกณฑ์การจบการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น</p> <p>☐ วิธีการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ</p> <p>☐ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>☐ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ</p>	<p>2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู</p> <p>☐ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>☐ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>☐ มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>☐ มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี ในการพัฒนาการเรียนรู้</p> <p>☐ มีความรู้ ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ การทำวิจัยในชั้นเรียน</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =
<p>2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <p>☐ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>☐ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า</p> <p>☐ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี</p> <p>☐ มีทักษะในการดำเนินชีวิต</p> <p>☐ รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม</p>	<p>2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้</p> <p>☐ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา</p> <p>☐ มีการเลือกตัวแทนจากชุมชนได้เหมาะสม</p>
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =

จุดตรวจสอบหลักที่ 2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้			
<p>2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม</p> <p>☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ และติดตาม และเอกสารหลักฐานการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>☐ ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ กำกับ และติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมีให้คุณภาพการจัดทำ และใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรค และส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน</p> <p>☐ สร้างความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ามิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>☐ กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศ ติดตาม ร่วมกัน มีเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ร่วมกัน</p> <p>☐ ดำเนินการให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม</p>	<p>2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)</p> <p>☐ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551</p> <p>☐ ผู้เรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรกำหนด และเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ ผู้เรียนมีการพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และมีผลการประเมินทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนด</p> <p>☐ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร และจบพร้อมรุ่น</p> <p>☐ ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ</p>		
จำนวนข้อที่ทำ =	จำนวนข้อที่ทำ =		
ผลการดำเนินงานการนำหลักสูตรไปใช้	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
2.1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร			
2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา			
2.3 การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
2.4 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้			
2.5 การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
2.6 ความพร้อมและศักยภาพของครู			
2.7 คุณลักษณะของผู้เรียน			
2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน			
2.9 การนิเทศ กำกับ และติดตาม			
2.10 ผลจากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตด้านผู้เรียน)			
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการนำหลักสูตรไปใช้			

จุดตรวจสอบหลักที่ 3 ด้านการวางแผนการประเมินหลักสูตร			
3.1 การวางแผนการประเมิน <ul style="list-style-type: none"> ☐ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แผนงาน/โครงการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา ☐ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ☐ วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการ ประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าระยะใดต้องประเมิน กระบวนการใดบ้าง ☐ สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 	3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน <ul style="list-style-type: none"> ☐ กำหนดวัตถุประสงค์ ความเป็น ระยะเวลา และประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจน ☐ กำหนดรูปแบบการประเมิน เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ☐ เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินตนเองหรือการประเมินภายใน และการประเมินจากบุคคลภายนอก ☐ กำหนดเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล อย่างมีคุณภาพ มีความเที่ยง และน่าเชื่อถือ ☐ กำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม 	จำนวนข้อที่ทำ =	
3.3 การรายงานผลการประเมิน <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประชุมชี้แจงผลประเมินการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด ☐ นำข้อมูลและปัญหาไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา ☐ จัดทำและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) 			
จำนวนข้อที่ทำ =			
ผลการดำเนินงานการวางแผนการประเมินหลักสูตร	จำนวนข้อที่ทำ	คะแนน	คุณภาพ
3.1 การวางแผนการประเมิน			
3.2 การกำหนดขอบเขตการประเมิน			
3.3 การรายงานผลการประเมิน			
รวมคะแนนคิดเป็น %			
ระดับคุณภาพการวางแผนการประเมินหลักสูตร			

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

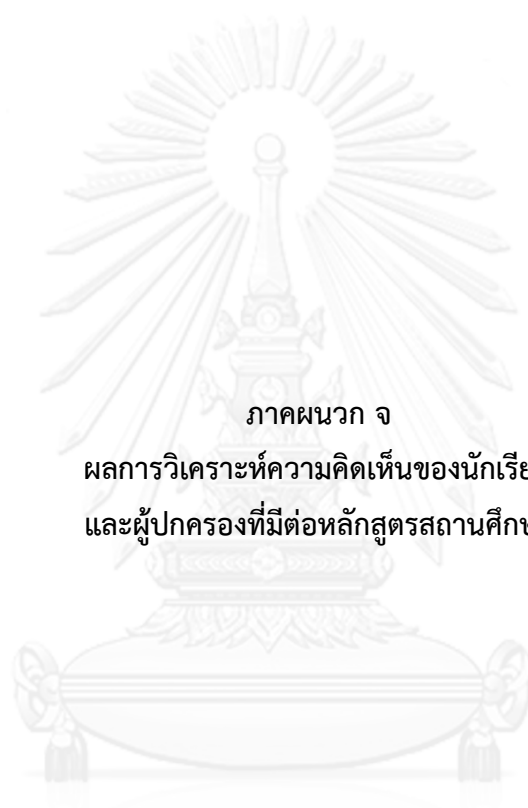
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

**แบบบันทึกข้อมูลของสถานศึกษากรณีศึกษา
(ภาคสนาม)**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	
	วันที่ .....
ชื่อโรงเรียน	
สังกัด.....	เขตพื้นที่การศึกษา .....
โรงเรียน.....	ขนาดโรงเรียน.....
ที่อยู่.....	โทร. .... โทรสาร .....
เปิดทำการสอน	จำนวนห้องเรียน.....
จำนวนนักเรียน.....คน	จำนวนครู.....คน
ตอนที่ 2 ประเด็นการเก็บข้อมูล	
1. สภาพทั่วไปของสถานศึกษา	
2. บรรยากาศทางสังคม	
3. ความภูมิใจในสถานศึกษา	
4. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	
5. สภาพการนำหลักสูตรไปใช้	
6. สภาพการประเมินหลักสูตร	
7. อื่นๆ	

แบบสัมภาษณ์
(ประเด็นการสัมภาษณ์)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	
ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	วันที่ .....
ชื่อโรงเรียน	
สังกัด.....	เขตพื้นที่การศึกษา .....
โรงเรียน.....	ขนาดโรงเรียน.....
ที่อยู่.....	โทร. .... โทรสาร .....
เปิดทำการสอน	จำนวนห้องเรียน.....
จำนวนนักเรียน.....คน	จำนวนครู.....คน
ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์	
1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	
2. สภาพการนำหลักสูตรไปใช้	
3. สภาพการประเมินหลักสูตร	
7. ข้อเสนอแนะ	

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน
และผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ความคิดเห็นของผู้ครูต่อหลักสูตรสถานศึกษา

จากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความคิดเห็นของครู ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อผลของการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา รายละเอียดดังนี้

1) ด้านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ด้านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่า ครูเห็นด้วยสูงสุดว่ากระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นจริง รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเพียงพอ มีการออกแบบรายวิชาพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 อย่างถูกต้อง มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระฯ มีการออกแบบคำอธิบายรายวิชาสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มีการกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างครบถ้วนทุกระดับการศึกษา มีการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย โดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีความพร้อมในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ แผนการเรียนรู้ได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบแผนการเรียนรู้รายหน่วย และแผนการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการทักษะการคิด ทุกกลุ่มสาระอย่างชัดเจนและเหมาะสม มีการออกแบบการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการออกแบบรายวิชาเพิ่มเติม ในการพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนและท้องถิ่น มีการกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนในทุกระดับ แผนการจัดการเรียนรู้ ระบุสื่อ หรือแหล่งการเรียนรู้อย่างครบถ้วน มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน จัดทำแผนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม และสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแผนการเรียนรู้ มีการกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุม พุทธิพิสัย (knowledge) ทักษะพิสัย (psychomotor) และจิตพิสัย (attributes) อย่างเหมาะสม มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนด และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร ตามลำดับ และจากความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของครูเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียนที่ประเมินด้วยแบบตรวจสอบรายการที่พัฒนาขึ้นได้ผลที่ได้สอดคล้องกัน ในทางบวก ทั้ง 4 โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ (นอกเมือง) มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) โรงเรียนขนาดเล็ก (นอกเมือง) และโรงเรียนขนาดใหญ่ (ในเมือง) ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
1	กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นจริง	4.70	.54	4.30	.47	4.65	.49	4.65	.49	4.67	.49
2	โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ	4.57	.73	4.67	.48	4.65	.49	4.75	.44	4.65	.56

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
	เหมาะสมและเพียงพอ										
3	มีการออกแบบรายวิชาพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนด ไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 อย่างถูกต้อง	4.53	.82	4.33	.48	4.70	.47	4.65	.49	4.64	.60
4	มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ	4.47	.86	4.33	.48	4.70	.47	4.70	.47	4.63	.61
5	มีการออกแบบคำอธิบาย รายวิชาสอดคล้องกับ มาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	4.53	.63	4.67	.46	4.65	.49	4.65	.49	4.62	.53
6	วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสอดคล้อง กับวิสัยทัศน์ จุดหมายของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	4.30	1.06	4.33	.45	4.65	.49	4.65	.49	4.55	.72
7	มีการกำหนดจุดประสงค์การ เรียนรู้สอดคล้องมาตรฐานและ ตัวชี้วัดของหลักสูตร	3.60	1.07	4.70	.47	4.30	.47	4.35	.49	4.10	.77
8	โรงเรียนมีความพร้อมในการ พัฒนาหลักสูตรและการจัด การเรียนการสอน	3.70	1.02	4.30	.47	4.65	.49	4.65	.49	4.37	.81
9	มีการกำหนดเนื้อหา สาระ การเรียนรู้ในแผนการจัด การเรียนรู้รายคาบสอดคล้องกับ คำอธิบายรายวิชา	4.03	.89	4.67	.48	4.40	.50	4.40	.50	4.27	.65
10	มีการออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ สอดคล้องกับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนด	3.63	1.03	4.33	.48	4.30	.47	4.35	.49	4.11	.75
11	โรงเรียนมีความพร้อม ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์	4.27	.52	4.30	.47	4.30	.47	4.60	.50	4.35	.50
12	โรงเรียนมีความพร้อมในการจัด การศึกษาแก่ผู้เรียน ใน ทุกระดับ	4.10	.89	4.67	.48	4.40	.50	4.30	.47	4.27	.63

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
13	จัดทำแผนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.87	1.17	4.33	.48	4.35	.49	4.35	.49	4.20	.78
14	มีการกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างครบถ้วนทุกระดับการศึกษา	4.17	.91	4.67	.48	4.65	.49	4.55	.51	4.49	.67
15	มีการออกแบบรายวิชาเพิ่มเติมในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนและท้องถิ่น	4.17	.75	4.70	.47	4.30	.47	4.40	.50	4.28	.57
16	แผนการเรียนรู้ได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.20	.81	4.33	.48	4.40	.50	4.55	.51	4.35	.61
17	มีการกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุม พุทธิพิสัย (knowledge) ทักษะพิสัย (psychomotor) และจิตพิสัย (attributes) อย่างเหมาะสม	3.70	1.24	4.67	.48	4.40	.50	4.30	.47	4.15	.83
18	มีการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแผนการเรียนรู้	3.83	.95	4.33	.47	4.30	.47	4.35	.49	4.17	.68
19	แผนการจัดการเรียนรู้ ระบุสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้อย่างครบถ้วน	3.90	.92	4.33	.48	4.35	.49	4.65	.49	4.27	.70
20	มีการออกแบบแผนการเรียนรู้รายหน่วย และแผนการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการทักษะการคิด ทุกกลุ่มสาระอย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.30	.54	4.33	.47	4.40	.50	4.30	.47	4.33	.49
21	มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.07	.83	4.30	.47	4.30	.47	4.30	.47	4.23	.60
22	มีการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย โดยคำนึงถึงความถนัดและความ	4.47	.78	4.67	.48	4.05	1.15	4.20	1.05	4.39	.88

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
	สนใจของผู้เรียน										
23	มีการออกแบบการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.27	.58	4.33	.46	4.40	.50	4.30	.47	4.32	.51
	เฉลี่ย	4.15	.45	4.46	.37	4.45	.37	4.42	.36	4.37	.41

2) ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นข้อแล้วพบว่าครู เห็นด้วยสูงสุดว่ามีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้กระบวนการกลุ่มและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รองลงมาได้แก่ มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการให้ผู้เรียนได้ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง และนำมาใช้ปรับปรุงพัฒนาตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ผลการประเมินการเรียนรู้และนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เกิดขึ้นจริง มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียนมีการนำข้อมูลไปใช้วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำทหายความสามารถของผู้เรียน มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และมีการใช้สื่อ อุปกรณ์อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับ และจากความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนของครูเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียนที่ประเมินด้วยแบบตรวจสอบรายการที่พัฒนาขึ้นได้ผลที่ได้สอดคล้องกัน ในทางบวก ทั้ง 4 โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ (นอกเมือง) มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) โรงเรียนขนาดเล็ก (นอกเมือง) และโรงเรียนขนาดใหญ่ (ในเมือง) ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏดังนี้

ตารางแสดง ความคิดเห็นของครู ด้านกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
1	กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ เกิดขึ้นจริง	4.03	.85	4.30	.47	4.30	.47	4.30	.47	4.22	.61
2	มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.50	.68	4.67	.48	4.65	.49	4.65	.49	4.61	.55
3	มีการจัดบรรยายภาคที่เอื้อต่อ การเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้	3.80	1.19	4.33	.48	4.35	.59	4.15	.67	4.14	.83
4	มีการใช้สื่อ อุปกรณ์อย่าง เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.70	.95	4.30	.467	4.35	.49	4.30	.47	4.13	.71
5	มีการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ กระบวนการคิด และลงมือ ปฏิบัติจริงโดยใช้กระบวนการ กลุ่มและแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย	4.60	.68	4.70	.46	4.70	.47	4.65	.49	4.66	.54
6	มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคล	4.33	.66	4.27	.45	4.30	.47	4.30	.47	4.30	.52
7	มีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง	4.40	.86	4.67	.47	4.25	1.21	4.45	.94	4.46	.87
8	มีการนำข้อมูลไปใช้วางแผน จัดการเรียนรู้ที่ท้าทาย ความสามารถของผู้เรียน	3.83	1.44	4.30	.47	4.40	.50	4.30	.47	4.18	.90
9	มีการให้ผู้เรียนได้ประเมิน ความก้าวหน้าในการเรียนของ ตนเองและนำมาใช้ปรับปรุง พัฒนาตนเอง	4.47	.90	4.67	.47	4.65	.49	4.65	.49	4.60	.64
10	มีการประเมินความก้าวหน้า ของผู้เรียนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติวิชาและระดับ พัฒนาการของผู้เรียน	3.93	.98	4.33	.48	4.40	.50	4.30	.47	4.22	.69

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
11	มีการวิเคราะห์ผลการประเมินการเรียนรู้และนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน	4.10	.89	4.30	.47	4.35	.49	4.30	.47	4.25	.63
	เฉลี่ย	4.15	.44	4.44	.22	4.43	.26	4.40	.30	4.34	.34

3) ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา

จากการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐานสำหรับประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นข้อแล้วพบว่าครู เห็นด้วยสูงสุดว่าผลผลิตของหลักสูตรเกิดขึ้นจริง รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในประชาธิปไตย ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการแก้ปัญหา ชื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย สุขภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยันพากเพียร มุ่งมั่นในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม มีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตร รักความเป็นไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ และจากความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนของครูเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียนที่ประเมินด้วยแบบตรวจสอบรายการที่พัฒนาขึ้นได้ผลที่ได้สอดคล้องกันในทางบวก ทั้ง 4 โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ (นอกเมือง) มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาโรงเรียนขนาดเล็ก (ในเมือง) โรงเรียนขนาดเล็ก (นอกเมือง) และ โรงเรียนขนาดใหญ่ (ในเมือง) ตามลำดับรายละเอียดดังนี้

ตารางแสดง ความคิดเห็นของครูผู้สอน ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
1	ผลผลิตของหลักสูตรเกิดขึ้นจริง	4.57	.88	4.70	.47	4.70	.47	4.65	.49	4.65	.59
2	ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในประชาธิปไตย	4.43	.90	4.67	.48	4.65	.49	4.05	1.14	4.47	.81
3	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.10	1.40	4.33	.47	4.40	.50	4.30	.47	3.97	1.03
4	มีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์	4.17	.79	4.30	.46	4.35	.49	4.30	.47	4.27	.58
5	ชื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย สุขภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน	4.37	.93	4.70	.47	4.10	1.11	4.45	.76	4.43	.84

ข้อ	ข้อความ	ใหญ่ (ในเมือง) (n=30)		ใหญ่ (นอกเมือง) (n=30)		เล็ก (ในเมือง) (n=20)		เล็ก (นอกเมือง) (n=20)		รวม (n=100)	
6	รักความเป็นไทย อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.23	.77	4.33	.47	4.40	.50	3.90	1.07	4.23	.74
7	ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.53	.82	4.30	.47	4.60	.50	4.40	.50	4.45	.61
8	ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษ สื่อสารในชีวิตประจำวันได้	4.57	.88	4.73	.45	4.40	.50	4.40	.51	4.55	.61
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการ อ่าน คัดวิเคราะห์และเขียน	4.03	.89	4.30	.47	4.30	.47	4.65	.49	4.29	.66
10	ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยันพากเพียร มุ่งมั่นในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม	3.63	1.03	4.70	.47	4.45	.51	4.45	.51	4.28	.82
11	ผู้เรียนมีความสามารถ ในการใช้ทักษะชีวิต และ ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.70	.54	4.40	.50	4.15	1.09	4.45	.51	4.45	.69
12	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการ เรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐาน และ ตัวชี้วัดของหลักสูตร	4.10	.89	4.20	.41	4.45	.51	4.40	.50	4.26	.63
	เฉลี่ย	4.20	.50	4.47	.21	4.41	.21	4.37	.18	4.36	.34

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางกรวิกา ฉินนานนท์ เกิดวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2518 จังหวัดชัยนาท สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2541 ต่อมาในปี 2547 ได้รับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (จังหวัดตรัง-กระบี่)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY